

Ocena programowa

Profil praktyczny

Raport samooceny

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej oceniany kierunek studiów:

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy
Ul. Garbary 2, 85-229 Bydgoszcz

Nazwa ocenianego kierunku studiów: Turystyka i rekreacja

1. Poziom/y studiów: studia I i II stopnia
2. Forma/y studiów: stacjonarna, niestacjonarna
3. Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek¹:
Nauki o zarządzaniu i jakości, geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna

W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny:

- a. Nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

Studia I stopnia

Nazwa dyscypliny wiodącej	Punkty ECTS	
	liczba	%
Nauki o zarządzaniu i jakości	153	85

Studia II stopnia

Nazwa dyscypliny wiodącej	Punkty ECTS	
	liczba	%
Nauki o zarządzaniu i jakości	101	84

- b. Nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

---

¹Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, Dz.U. 2018poz. 1818.

Studia I stopnia

L.p.	Nazwa dyscypliny	Punkty ECTS	
		liczba	%
1	Geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna	27	15

Studia II stopnia

L.p.	Nazwa dyscypliny	Punkty ECTS	
		liczba	%
1	Geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna	19	16

Na studiach prowadzone jest kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela

TAK NIE

W przypadku zaznaczenia opcji TAK, proszę wskazać rodzaj zawodu nauczyciela, w zakresie którego prowadzone jest kształcenie (można zaznaczyć więcej niż jedną opcję):

- nauczyciel przedmiotu .....²
- nauczyciel teoretycznych przedmiotów zawodowych .....²
- nauczyciel praktycznej nauki zawodu .....²
- nauczyciel prowadzący zajęcia .....²
- nauczyciel psycholog
- nauczyciel przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej
- nauczyciel pedagog specjalny
- nauczyciel logopeda
- nauczyciel prowadzący zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka

---

² Należy podać nazwę przedmiotu/zawodu/zajęć

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów

Efekty uczenia się dla kierunku studiów *TURYSTYKA I REKREACJA* nabór 2022/2023

Studia I stopnia – profil praktyczny

Poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji – poziom 6

Tytuł zawodowy uzyskany przez absolwenta - licencjat

Przyporządkowanie efektów uczenia do odpowiednich dyscyplin naukowych (w%)

DZIEDZINA NAUK SPOŁECZNYCH: 100%

w tym:

dyscyplina: nauki o zarządzaniu i jakości: 85%

dyscyplina: geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna: 15%

Symbol	Efekty uczenia się dla kierunku <i>TURYSTYKA I REKREACJA</i> Po ukończeniu studiów I stopnia na kierunku studiów <i>TURYSTYKA I REKREACJA</i> absolwent:	Kod składnika opisu Polskiej Ramy Kwalifikacji – charakterystyki szczegółowe P6S
WIEDZA - ZNA I ROZUMIE:		
K1_TIR_W01	ma zaawansowaną wiedzę w zakresie najważniejszych problemów, miejsca i znaczenia nauk o turystyce i rekreacji w systemie nauk; ich specyfiki przedmiotowej, terminologicznej i metodologicznej, ich relacjach i powiązaniach z innymi dyscyplinami naukowymi, zna pojęcia mające odniesienia do praktycznych zastosowań w turystyce	P6S_WG
K1_TIR_W02	ma zaawansowaną wiedzę o typowych dla turystyki i rekreacji rodzajach struktur i instytucji, w tym przyrodniczych, społecznych, kulturalnych, politycznych, ekonomicznych oraz ich elementach, organizacji i funkcjonowaniu oraz relacjach zachodzących między nimi	P6S_WG
K1_TIR_W03	zna zasady funkcjonowania rynku turystycznego; ma zaawansowaną wiedzę o podmiotach na nim działających oraz zakresie i sposobach ich działalności, zna relacje zachodzące między nimi, zna w stopniu zaawansowanym zasady organizowania ruchu turystycznego, organizowania i realizowania imprez turystycznych i rekreacyjnych oraz obsługi klienta na poszczególnych etapach podróży	P6S_WG, P6S_WK
K1_TIR_W04	zna i rozumie w stopniu zaawansowanym funkcje turystyki i rekreacji oraz najważniejsze procesy i zjawiska społeczne, ekonomiczne, kulturowe, polityczne i inne uwarunkowania determinujące rozwój turystyki i rekreacji we współczesnym świecie	P6S_WG, P6S_WK
K1_TIR_W05	ma wiedzę o człowieku, jego potrzebach i rodzajach zachowań społecznych, fizjologicznych, w tym o różnych formach i przejawach aktywności w turystyce i rekreacji oraz czynnikach je kształtujących	P6S_WG, P6S_WK
K1_TIR_W06	zna metody i narzędzia, w tym techniki pozyskiwania i przetwarzania danych pozwalające zrozumieć, opisać i interpretować zjawiska turystyczne i rekreacyjne, ich struktury i procesy w nich zachodzące	P6S_WG, P6S_WK
K1_TIR_W07	ma zaawansowaną wiedzę o normach i regułach organizujących wybrane struktury i organizacje turystyczne i rekreacyjne	P6S_WK

K1_TIR_W08	ma zaawansowaną wiedzę o procesach kształtujących wybrane struktury, instytucje turystyczne i rekreacyjne oraz ich składowe, o przyczynach, przebiegu, skali i możliwych konsekwencjach tych zmian	P6S_WK
K1_TIR_W09	ma wiedzę o poglądach na temat wybranych struktur, zjawisk i procesów turystycznych i rekreacyjnych oraz ich historycznej ewolucji	P6S_WK
K1_TIR_W10	zna i rozumie podstawowe pojęcia i zasady z zakresu ochrony własności i prawa autorskiego	P6S_WK
K1_TIR_W11	zna ogólne zasady tworzenia i rozwoju form indywidualnej przedsiębiorczości w szczególności organizowania i prowadzenia własnej działalności na rynku turystycznym	P6S_WK
UMIEJĘTNOŚCI - POTRAFI:		
K1_TIR_U01	potrafi prawidłowo interpretować zjawiska specyficzne, dla turystyki i rekreacji stanowiące podstawę organizacji i funkcjonowania systemu gospodarki turystycznej	P6S_UW
K1_TIR_U02	potrafi wykorzystać podstawową wiedzę teoretyczną do szczegółowego opisu i praktycznego analizowania jednostkowych procesów, zjawisk i podmiotów w mikro i makroskali	P6S_UW
K1_TIR_U03	potrafi właściwie analizować przyczyny i przebieg wybranych, specyficznych procesów i zjawisk związanych z rozwojem turystyki i rekreacji	P6S_UW
K1_TIR_U04	potrafi przewidywać możliwe skutki działania konkretnych procesów i zjawisk związanych lub wynikających z rozwoju turystyki i rekreacji wykorzystując podstawowe, metody i narzędzia	P6S_UW
K1_TIR_U05	posługuje się prawidłowo źródłami danych, narzędziami i metodami w tym technikami informacyjno-komunikacyjnymi, systemami normatywnymi i wybranymi normami oraz regułami (prawnymi, zawodowymi, moralnymi i in.) ułatwiającymi rozwiązywanie zadań podstawowych w działalności branży turystycznej i rekreacyjnej	P6S_UW
K1_TIR_U06	posiada umiejętność wykorzystania zdobytej wiedzy, z uwzględnieniem umiejętności nabytych podczas praktyki zawodowej	P6S_UW
K1_TIR_U07	posiada umiejętność analizy proponowanego rozwiązania konkretnych problemów i proponuje odpowiednie rozstrzygnięcia w tym zakresie, posiada umiejętność wdrażania proponowanych rozwiązań	P6S_UW
K1_TIR_U08	posiada umiejętność rozumienia i analizowania wybranych zjawisk społeczno-gospodarczych powiązanych z rozwojem funkcji turystycznej i rekreacyjnej, rozpatrywanym w różnych ujęciach przestrzennych	P6S_UW
K1_TIR_U09	przygotowuje opracowania wybranych, podstawowych problemów z zakresu turystyki i rekreacji z zachowaniem podstawowych metod pozyskiwania danych, ich przetwarzania i dokumentacji procesu poznawczego w języku polskim, z uwzględnieniem podstawowej terminologii w języku obcym	P6S_UK
K1_TIR_U10	posiada umiejętność przygotowania wystąpień ustnych, w j. polskim i obcym, w zakresie problemowym związanym z turystyką i rekreacją, dotyczących zagadnień szczegółowych, z wykorzystaniem podstawowych ujęć teoretycznych, a także różnych źródeł i metod prezentacji danych	P6S_UK

K1_TIR_U11	ma umiejętności językowe w zakresie zagadnień związanych z turystyką i rekreacją, zgodne z wymaganiami określonymi dla poziomu B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego	P6S_UK
K1_TIR_U12	planuje i organizuje pracę indywidualną oraz potrafi współdziałać i pracować w zespole	P6S_UO
K1_TIR_U13	samodzielnie planuje i realizuje własne uczenie się przez całe życie	P6S_UU
KOMPETENCJE SPOŁECZNE - JEST GOTÓW DO:		
K1_TIR_K01	krytycznej oceny swojej wiedzy i odbieranych treści	P6S_KK
K1_TIR_K02	uznawania znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych oraz korzystania z wiedzy ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu	P6S_KK
K1_TIR_K03	wypełniania zobowiązań społecznych, współorganizowania działań na rzecz środowiska społecznego i interesu publicznego	P6P_KO
K1_TIR_K04	prawidłowego identyfikowania problemów etycznych, prawnych, organizacyjnych, związanych z organizowaniem usług turystycznych i rekreacyjnych oraz przestrzegania zasad etyki zawodowej	P6S_KR
K1_TIR_K05	myślenia i działania w sposób przedsiębiorczy	P6P_KO

**Efekty uczenia się dla kierunku studiów *TURYSTYKA I REKREACJA*
nabór 2022/2023**

Studia II stopnia – profil praktyczny

Poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji – poziom 7

Tytuł zawodowy uzyskany przez absolwenta - magister

Przyporządkowanie efektów uczenia do dziedzin i dyscyplin naukowych (w%)

DZIEDZINA NAUK SPOŁECZNYCH: 100%

w tym:

dyscyplina: nauki o zarządzaniu i jakości: 84,0%

dyscyplina: geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna: 16,0%

Symbol	Efekty uczenia się dla kierunku <i>TURYSTYKA I REKREACJA</i> Po ukończeniu studiów II stopnia na kierunku studiów <i>TURYSTYKA I REKREACJA</i> absolwent:	Kod składnika opisu Polskiej Ramy Kwalifikacji – charakterystyki szczegółowe P7S
WIEDZA - ZNA I ROZUMIE:		
K2_TIR_W01	ma rozszerzoną wiedzę o miejscu i znaczeniu nauk o turystyce i rekreacji w systemie nauk; identyfikuje jej przedmiotowe i metodologiczne relacje z różnymi dziedzinami nauk oraz zna praktyczne zastosowania posługiwania się nimi	P7S_WG
K2_TIR_W02	ma rozszerzoną wiedzę o systemie turystyki, jego strukturze wewnętrznej i otoczeniu oraz relacjach w nim zachodzących; zna wybrane koncepcje badawcze stosowane w studiach nad turystyką oraz zna możliwości posługiwania się nimi w praktyce	P7S_WG
K2_TIR_W03	ma pogłębioną wiedzę o zasadach funkcjonowania krajowego i międzynarodowego rynku turystycznego oraz relacjach występujących między podmiotami na nim funkcjonującymi, ma pogłębioną wiedzę dotyczącą organizowania, funkcjonowania i zarządzania	P7S_WG, P7S_WK

	przedsiębiorstwami turystycznymi i rekreacyjnymi w warunkach konkurencji rynkowej	
K2_TIR_W04	ma wiedzę na poziomie pogłębionym o wybranych funkcjach turystyki i rekreacji, procesach społecznych i uwarunkowaniach determinujących rozwój turystyki i rekreacji oraz rządzących nimi prawidłowości	P7S_WG, P7S_WK
K2_TIR_W05	ma pogłębioną wiedzę o człowieku jako podmiocie ruchu turystycznego i kreatorze funkcji turystycznej i rekreacyjnej, pogłębioną w odniesieniu do wybranych płaszczyzn aktywności człowieka w dziedzinie turystyki i rekreacji	P7S_WG, P7S_WK
K2_TIR_W06	ma pogłębioną wiedzę o metodach i instrumentach zarządzania przedsiębiorstwem turystycznym i rekreacyjnym oraz zasadach planowania strategicznego w turystyce i rekreacji i modelach rozwoju turystyki i rekreacji	P7S_WG, P7S_WK
K2_TIR_W07	zna szczegółowe uregulowania prawne dotyczące organizowania i funkcjonowania przedsiębiorstw oferujących usługi i produkty turystyczne i rekreacyjne, instytucji lokalnych i regionalnych rozwijających turystykę i rekreację	P7S_WK
K2_TIR_W08	ma pogłębioną wiedzę o zmianach zachodzących w popycie turystycznym i rekreacyjnym oraz zna konsekwencje tych zmian dla podaży turystycznej	P7S_WG, P7S_WK
K2_TIR_W09	zna przyrodnicze, społeczne, gospodarcze i polityczne bariery rozwoju turystyki i rekreacji	P7S_WK
K2_TIR_W10	zna zasady korzystania z dóbr materialnych i intelektualnych z zachowaniem zasad ochrony własności przemysłowej i praw autorskich oraz zasady zarządzania zasobami własności intelektualnej i korzystania z zasobów informacji patentowej	P7S_WK
K2_TIR_W11	zna zasady tworzenia i rozwoju form indywidualnej przedsiębiorczości, w szczególności techniki komunikacji z klientem, tworzenia biznesplanu, narzędzia marketingowe, promocji i informacji	P7S_WK
UMIEJĘTNOŚCI - POTRAFI:		
K2_TIR_U01	potrafi dokonać obserwacji, analizy i interpretacji zjawisk zachodzących w czasie wolnym oraz wyjaśnia relacje między zjawiskami społecznymi (kulturowymi, politycznymi, prawnymi, gospodarczymi) zachodzącymi w związku z rozwojem aktywności turystycznej i rekreacyjnej społeczeństw, umie dokonać oceny tych zjawisk	P7S_UW
K2_TIR_U02	potrafi wykorzystać wiedzę teoretyczną i ocenić jej przydatność do opisu i analizowania przyczyn i przebiegu procesów i zjawisk zachodzących w turystyce i rekreacji oraz potrafi formułować własne opinie i dobierać krytycznie dane i metody analiz	P7S_UW
K2_TIR_U03	potrafi szczegółowo analizować przyczyny i przebieg specyficznych procesów i zjawisk związanych z funkcjonowaniem podmiotów turystycznych i rekreacyjnych lub rozwojem turystyki i rekreacji, analizuje je i interpretuje, formułuje hipotezy, sądy i wnioski na ich temat	P7S_UW
K2_TIR_U04	potrafi planować działania rozwojowe w dziedzinie turystyki i rekreacji z wykorzystaniem zaawansowanych technik i narzędzi badawczych, przewidując możliwe skutki tych działań	P7S_UW

K2_TIR_U05	sprawnie posługuje się normami prawnymi, etycznymi, zawodowymi organizującymi działalność przedsiębiorstw turystycznych i podmiotów oferujących usługi rekreacyjne, ma rozszerzoną umiejętność posługiwania się w praktycznych zastosowaniach systemami normatywnymi	P7S_UW
K2_TIR_U06	posiada umiejętność wykorzystania zdobytej wiedzy w różnych zakresach i formach, rozszerzoną o krytyczną analizę skuteczności i przydatności stosowanej wiedzy	P7S_UW
K2_TIR_U07	posiada umiejętność samodzielnego proponowania rozwiązań dla wybranego problemu i przeprowadzenia procedury ich wdrożenia	P7S_UW
K2_TIR_U08	posiada umiejętność rozumienia i analizowania wybranych zjawisk społecznych, gospodarczych, kulturowych i przyrodniczych w ramach turystyki i rekreacji, rozpatrywanych w różnych ujęciach przestrzennych, rozszerzoną o umiejętność pogłębionej teoretycznej oceny tych zjawisk w wybranych obszarach, z zastosowaniem metody badawczej, formułuje wnioski i proponuje rozwiązania o charakterze praktycznym	P7S_UW
K2_TIR_U09	współdziała z innymi osobami w ramach prac zespołowych i podejmuje wiodącą rolę w zespołach	P7S_UO
K2_TIR_U10	samodzielnie planuje i realizuje własne uczenie się przez całe życie i ukierunkowuje innych w tym zakresie	P7S_UU
K2_TIR_U11	posługuje się językiem obcym na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego oraz specjalistyczną terminologią z zakresu turystyki i rekreacji	P7S_UK
KOMPETENCJE SPOŁECZNE - JEST GOTÓW DO:		
K2_TIR_K01	krytycznej oceny posiadanej wiedzy i odbieranych treści	P7S_KK
K2_TIR_K02	uznawania znaczenie wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych, korzystania z wiedzy ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu	P7S_KK
K2_TIR_K03	działania zgodnie z normami organizacyjnymi, etycznymi, prawnymi itp. obowiązującymi w różnych sferach działalności turystycznych i rekreacyjnych oraz inicjowania działań na rzecz interesu publicznego,	P7S_KO
K2_TIR_K04	uczestniczenia w przygotowaniu projektów skierowanych na rzecz rozwoju turystyki i rekreacji przewidując wielokierunkowe skutki swojej działalności	P7S_KO, P7S_KR
K2_TIR_K05	myśli i działa w sposób przedsiębiorczy	P7S_KO

Skład zespołu przygotowującego raport samooceny

Imię i nazwisko	Tytuł lub stopień naukowy/stanowisko/funkcja pełniona w uczelni
xxx	dr / docent/ Dyrektor Instytutu Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych
xxx	dr/ docent/ Menadżer kierunku studiów TiR
xxx	dr/ docent/ Dziekan ds. analiz strategicznych
xxx	prof./nauczyciel akademicki
xxx	dr/ docent/ nauczyciel akademicki
xxx	mgr/Dyrektor Działu Spraw Międzynarodowych
xxx	dr/ nauczyciel akademicki
xxx	mgr/ Dyrektor Działu Kształcenia

Spis treści

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów	4
Wskazówki ogólne do raportu samooceny	11
Prezentacja uczelni	12
Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu praktycznym	14
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	14
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	20
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	29
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	38
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	48
Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne	52
Rozwój i doskonalenie infrastruktury	59
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	61
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	67
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	77
Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia	77
Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów	82
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	86
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	88
Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu studiów	88
Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów	100

Wskazówki ogólne do raportu samooceny

Raport samooceny przygotowywany przez uczelnię jest jednym z podstawowych źródeł informacji wykorzystywanych przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w procesie oceny programowej. Jego głównym celem jest prezentacja koncepcji i programu studiów, uwarunkowań jego realizacji oraz miejsca i roli kształcenia w otoczeniu społecznym i gospodarczym, w odniesieniu **do szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia** określonych w załączniku do Statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej, a także refleksja nad stopniem spełnienia tych kryteriów.

Istotnymi cechami raportu samooceny jest analityczne i autorefleksyjne podejście do prezentowanych w nim treści oraz poparcie przedstawianych w raporcie aspektów programu studiów i jego realizacji specyficznymi przykładami stosowanych rozwiązań, ze szczególnym uwzględnieniem wyróżniających je cech oraz dobrych praktyk. Raport powinien być zwięzły, w części I jego objętość nie powinna przekraczać 40 000 znaków.

We wzorze raportu samooceny zawarte zostały wskazówki mówiące o tym, co warto rozważyć i do czego odnieść się w raporcie. Zwrócono w nich uwagę na te elementy, odpowiadające szczegółowym kryteriom oceny programowej i przyjętym standardom jakości, do których odniesienie się umożliwi dokonanie pełnej samooceny, a następnie przeprowadzenie rzetelnej oceny przez zespół oceniający PKA.

Wskazówek tych nie należy traktować jako obligatoryjnych dla uczelni przygotowującej raport samooceny. Uczelnia w samoocenie każdego kryterium ma prawo w pełni autonomicznie przedstawiać kluczowe czynniki uwiarygadniające jego spełnienie. Wyłącznym celem wskazówek jest pomoc w zrozumieniu istoty każdego z kryteriów, wskazanie informacji najważniejszych dla procesu oceny oraz zainspirowanie do formułowania pytań, na które warto poszukiwać odpowiedzi w procesie samooceny i opracowywania raportu, a także w celu doskonalenia jakości kształcenia na ocenianym kierunku.

Należy pamiętać, że zgodnie z § 17 ust. 3 statutu PKA z dnia 13 grudnia 2018 r. ze zm., Uczelnia powinna opublikować raport samooceny na swej stronie internetowej przed wizytacją zespołu oceniającego.

Prezentacja uczelni

Należy krótko przedstawić aktualne, istotne informacje charakteryzujące uczelnię w powiązaniu z prowadzeniem ocenianego kierunku studiów (rekomendowane co najwyżej 1800 znaków).

Wyższa Szkoła Gospodarki jest niepubliczną szkołą wyższą, działającą od 1999 r. Uczelnia wyróżnia się dwoma atrybutami: 1) silnymi więziami z otoczeniem społeczno-gospodarczym i ukierunkowaniem na poszukiwanie nisz i obszarów życia społecznego i gospodarczego, które wymagają wsparcia w działaniach modernizacyjnych, 2) umiędzynarodowieniem wszelkich działań i procesów w zakresie kształcenia i badań naukowych, co przejawia się w tworzeniu międzynarodowego środowiska studentów, pracowników i partnerów biznesowych. Podejmowane przez Uczelnie działania wynikają z przyjętej misji o następującej treści: „Wyższa Szkoła Gospodarki działa w oparciu o koncepcję uniwersytetu przedsiębiorczości i uczelni zaangażowanej w modelu organizacji uczącej się”

Uczelnia intensywnie współpracuje z lokalnym środowiskiem społeczno-gospodarczym w celu dopasowania oferty studiów do lokalnych potrzeb oraz pobudzania, stymulowania i oddziaływania na rozwój społeczno-gospodarczy i kulturowy (w ramach Uczelni funkcjonuje Konwent, w skład którego wchodzi przedstawiciele wiodących w regionie i kraju firm i organizacji gospodarczych, samorządów zawodowych, a także reprezentanci samorządu terytorialnego, państwowych jednostek organizacyjnych i NGO). Wszystkie kierunki studiów (19 na studiach I stopnia, w tym 6 kończących się tytułem zawodowym inżyniera, 7 – na studiach II stopnia, 3 na studiach jednolitych magisterskich) realizują profil praktyczny a około 94% naszych absolwentów znajduje zatrudnienie (na podstawie rejestru ZUS - Raport losów absolwentów). Wiodącymi dziedzinami wiedzy, do których przypisano efekty uczenia się są nauki społeczne, następnie nauki medyczne i nauki o zdrowiu oraz nauki inżynieryjno-techniczne.

Kształcenie na kierunku „turystyka i rekreacja” (DSW-3-4003-292/JP/03; uchwała PKA nr 402/2004 z dnia 27 maja 2004, decyzja Ministra Edukacji Narodowej i Sportu – DSW – 3 – 4001 -657 – Eko/04) od 2021 r. realizuje Instytut Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych.

Uczelnia dąży do coraz większego umiędzynarodowienia, zarówno oferty edukacyjnej (obecnie 5 programów studiów w języku angielskim, w tym na kierunku „turystyka i rekreacja”), jak i zwiększenia odsetka cudzoziemców wśród kadry i studentów. Od wielu lat prowadzimy współpracę z partnerami zagranicznymi, zarówno uczelniami jak i przedsiębiorstwami (m.in. w ramach programów: International Academic Staff, Erasmus+, organizacji studenckich praktyk zawodowych), wzmacniając potencjał kadrowy Uczelni i jej ofertę edukacyjną poprzez urozmaicenie programu i form prowadzonych zajęć. Nasza aktywność w tym zakresie została doceniona dwiema akredytacjami międzynarodowymi „Najwyższe wskaźniki mobilności międzynarodowej w regionie Erasmus (od 2005r.) i Copernicus (od 2018r.)”.

W ostatnich dwóch latach Uczelnia poddała się akredytacji międzynarodowej i uzyskała certyfikat jakości na kierunku studiów turystyka i rekreacja wraz z członkostwem w THE-ICE na poziomie C2Q (certyfikat przyznany w 20.04.2022 r., instytucją akredytującą było: International Centre of Excellence in Tourism and Hospitality Education).

Rangę kierunku podkreślają liczne projekty i aktywności podejmowane przez kadrę akademicką, m.in.:

- Udział w ogólnopolskich gremiach opiniotwórczych i badawczych, tj. np. Sektorowa Rada Kompetencji – Turystyka. Pracownicy IZIGUT opracowali rekomendacje szkoleń dla Polskiej Agencji Rozwoju Regionalnego dla całego sektora turystyki w Polsce.
- Realizacja jedynego w Polsce projektu grantowego pn. Turystyka dostępna 1.0, w ramach którego Uczelnia przyznaje m.in. granty na dostosowanie oferty turystycznej dla potrzeb osób

z niepełnoprawnościami. Ponadto pracownicy jednostki niebawem przystąpią do przyznawania certyfikatu PFRON pn. "Obiekt/usługa przyjazna osobom z niepełnosprawnością".

- W trakcie oceny znajduje się wniosek uczelni (złożony wraz z Laurea University of Applied Sciences) w zakresie Emerging Hybrid Professions, New Skills and Entrepreneurial Mind-Set in Tourism and Hospitality Management in the EU "E-MERGE", którego celem jest poznanie obecnej i przyszłej sytuacji problemów z zatrudnieniem w branży Horeca po Covid-19.

Działania społeczne to dla Uczelni jeden z podstawowych filarów jej funkcjonowania - główną osią wszelkich inicjatyw jest człowiek i jego potrzeby, dlatego liczba podejmowanych działań i projektów społecznych stale wzrasta i dedykowana jest wszystkim grupom wiekowym – od malucha po seniora. Na terenie Uczelni działa Przedszkole Akademickie, Żłobek, Dom Dziennego Pobytu, Akademickie Centrum Medyczne, Akademicka Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Centrum Fitness i Dietetyki Rewital. Z wszystkich tych instytucji zarówno studenci, jak i pracownicy mają prawo korzystać w pierwszej kolejności, z możliwością zniżek w opłatach. Wieloletnie zaangażowanie w aktywną politykę na rzecz drugiego człowieka spowodowało, iż Wyższa Szkoła Gospodarki jest sygnatariuszem Deklaracji Społecznej Odpowiedzialności Uczelni.

WSG jest liderem wśród uczelni publicznych i niepublicznych w realizacji programu MEiN „Narodowa Reprezentacja Akademicka”. 42 wybitnych sportowców, w tym 9 z kierunku „turystyka i rekreacja”, na co dzień studiujących w WSG skorzystało w 2022 roku z tego programu.

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy jest jednym z najaktywniejszych podmiotów w woj. kujawsko-pomorskim wspierającym wszelkie inicjatywy i działania zmierzające pomocy Ukrainie, po agresji Rosji 24.02.2022. Działania te podejmujemy zarówno na miejscu w Ukrainie, jak i w Polsce. Jako jedni z pierwszych uruchomiliśmy na terenie Uczelni Regionalne Centrum Integracyjno-Doradcze (RCiD) świadczące szereg usług na rzecz społeczności ukraińskiej w Bydgoszczy i okolicach. Dzięki niemu stworzyliśmy na poziomie regionalnym komplementarny system wsparcia osób objętych lub zagrożonych kryzysem oraz wsparcia instytucji szczególnie zaangażowanych w łagodzenie skutków kryzysu, przy wykorzystaniu potencjału instytucji i jednostek podległych i współpracujących z samorządem województwa oraz doświadczeń Konsulatu Honorowego Ukrainy dla regionu Kujawsko-Pomorskiego z siedzibą w Bydgoszczy oraz Centrum Obsługi Obcokrajowców Wyższej Szkoły Gospodarki. Jesteśmy w stałym kontakcie z samorządami miast, które wspieramy pomocą humanitarną – kilkakrotnie organizowaliśmy konwoje z pomocą dla miast takich jak Kremenczuk, czy Irpień.

Wyższa Szkoła Gospodarki jest jedyną polską uczelnią, która posiada filię zlokalizowaną w Kijowie-Browarach. w Ukrainie na terenach objętych regularnymi działaniami wojennymi. Od 26 lutego 2022 roku nasza siedziba w Browarach znalazła się na pierwszym froncie walk. Uczelnia znacznym wysiłkiem organizuje wielopłaszczyznową pomoc zarówno w kraju jak i w Ukrainie. Dokonałiśmy przeniesienia kadry administracyjnej, dydaktycznej i studentów do Bydgoszczy, tworząc także specjalne studia adaptacyjne w j. ukraińskim, w tym na kierunku turystyka i rekreacja. Wreszcie jesteśmy beneficjentami szeregu programów pomocowych, w tym „Solidarni z Ukrainą” Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej.

Pomimo, iż uczyniliśmy już wiele jako społeczność akademicka mamy świadomość konieczności podjęcia działań systemowych, skoordynowanych i długoterminowych, które będą realnym wsparciem dla obywateli Ukrainy, przybywających do Polski.

Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu praktycznym

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Koncepcja kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja” o profilu praktycznym jest zgodna z misją Uczelni, w myśl której *„Uczelnia działa w oparciu o koncepcję uniwersytetu przedsiębiorczości i uczelni zaangażowanej w modelu organizacji uczącej się”*. Zgodnie z jej brzmieniem Uczelnia kładzie bardzo duży nacisk na rozwój przedsiębiorczości akademickiej, wspiera zaangażowanie pracowników i studentów w działalność gospodarczą i szeroko pojętą przedsiębiorczość. Założeniem przy opracowywaniu koncepcji kształcenia było tworzenie programów i form kształcenia studentów odpowiadających na potrzeby przedsiębiorców i rynku pracy. Ponadto koncepcja kształcenia uwzględnia współpracę i partnerstwo z przedstawicielami kierownictwa przedsiębiorstw, w tym włączenie ich w proces tworzenia oferty edukacyjnej, efektów i programów studiów na kierunku „turystyka i rekreacja” a także ich uczestnictwo w procesie dydaktycznym (np. prowadzenie zajęć praktycznych, eksperckich). Podstawę doboru treści programowych stanowiła wiedza oraz umiejętności i kompetencje, które zostały określone na podstawie aktualnych osiągnięć nauki w relacji do potrzeb zgłaszanych przez pracodawców. Opinia w wyżej wymienionym zakresie została wyrażona m.in. przez przedstawicieli Konwentu Uczelni (takich jak: Bohema Boutique Hotel & Spa wraz z siecią restauracji, firma POLWELL, Kujawsko - Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Centrum Doradztwa Kosieniak i Partnerzy, Centrum Medyczne Gizińscy, Grupa Polska Press, Centrum Artystyczne ELJAZZ) oraz firmy i instytucje z branży turystycznej współpracujące z jednostką realizującą kształcenie na kierunku „turystyka i rekreacja” (w tym m.in.: Polską Izbą Turystyki, Kujawsko-Pomorską Organizacją Turystyczną, Bydgoską Lokalną Organizacją Turystyczną, City Hotel w Bydgoszczy, Związek Prywatnych Pracodawców Turystyki Lewiatan, BKS Visła, Basket 25, EDUTRAVELER Sp. z o.o., ADMAR Mariusz Marszałski, Grupa Franczak Sp. z o.o./Zespół Pałacowo-parkowy w Sucharach).

Konsultacje z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego dotyczyły zarówno kierunkowych, przedmiotowych oraz specjalnościowych efektów uczenia się. Opinia pracodawców, zgodnie z koncepcją kształcenia, miała także kluczowy wpływ na ukierunkowanie programu studenckich praktyk zawodowych.

Celem konsultacji był dobór oraz pozyskanie opinii nt.:

- powiązania kierunkowych efektów uczenia się z treściami i formami zajęć,
- wpływu efektów i treści przedmiotowych na kształtowanie umiejętności praktycznych.

W dokumencie [„Strategia Rozwoju Uczelni na lata 2018-2022”](#) (Uchwała Kolegium WSG z dnia 13 czerwca 2018 roku w sprawie: przyjęcia „Strategii Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy na lata 2018-2022”) przedłużona [Uchwałą z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie przedłużenia obowiązywania Strategii Wyższej Szkoły Gospodarki na lata 2018-2022](#) w obszarze rozwoju oraz relacji z otoczeniem, przyjęto jako priorytet III „Rozwój przedsiębiorczości akademickiej”. Wyrazem rozwoju przedsiębiorczości akademickiej jest tworzenie firm typu spin-off oraz spin-out przez pracowników,

studentów oraz absolwentów, co w przypadku kierunku „turystyka i rekreacja” wyrażone jest poprzez działalność biura turystycznego Edutraveler. Uczelnia posiada jednostki organizacyjne w ramach struktury organizacyjnej, które służą transferowi oraz dyfuzji wiedzy, m.in. Biuro Karier, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości czy Innowacyjne Laboratorium Współpracy Nauki i Biznesu „inLAB”. Tym samym zaangażowanie Uczelni w tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości akademickiej na płaszczyźnie projektowej we współpracy z podmiotami zewnętrznymi widoczne jest w wielu działaniach i spójne z koncepcją kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja”.

Zakładane efekty uczenia się dla kierunku „turystyka i rekreacja” (studiów zarówno I, jak i II stopnia) są pochodne względem efektów uczenia się określonych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14.11.2018 roku w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6–8 Polskiej Ramy Kwalifikacji. Efekty uczenia się na kierunku „turystyka i rekreacja” zostały pozytywnie zaopiniowane przez Samorząd Studencki WSG i przyjęte Uchwałą Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 28 czerwca 2022 r. w sprawie: *zatwierdzenia programów studiów*.

Zakładane efekty uczenia były także przedmiotem konsultacji z przedstawicielami pracodawców, pracownikami (w ramach zebrań Instytutu Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych, w ramach spotkań Zadaniowych Zespołów ds. Zapewniania Jakości Kształcenia), a także z przedstawicielami studentów i absolwentów). Uzyskane opinie potwierdziły trafność sformułowanych efektów uczenia się. Tak przyjęte efekty stały się podstawą programów studiów na obydwu poziomach kształcenia i dla wszystkich specjalności.

Studia I i II stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” o profilu praktycznym zmierzają do ukształtowania u studentów postawy przedsiębiorczości i zaangażowania w życie publiczne. Zakłada się, że absolwenci będą podejmowali wyzwania społeczne i gospodarcze w trakcie działalności zawodowej w branży turystycznej przy zachowaniu norm i wartości ogólnoludzkich, w duchu odpowiedzialności, poszanowania godności osobowej człowieka i tolerancji. Powyższe założenie znajduje odzwierciedlenie w programie studiów, a także w tworzeniu przez Uczelnię warunków sprzyjających rozwijaniu takich postaw.

Studia pierwszego stopnia trwają 6 semestrów i kończą się nadaniem tytułu zawodowego licencjata. Specjalności, które zostały uruchomione w roku akademickim 2022/2023 to: *hotelarstwo i gastronomia, turystyka międzynarodowa i zarządzanie w hotelarstwie (specjalność prowadzona w j. polskim oraz w j. angielskim jako: International tourism and hospitality management)*.

Absolwent na specjalności *Hotelarstwo i gastronomia* zdobywa zaawansowaną wiedzę i umiejętności zawodowe w zakresie organizowania i prowadzenia usług hotelarskich i gastronomicznych zgodnie z europejskimi standardami jakościowymi. Zna obowiązujące w Polsce i UE normy prawne, etyczne i technologiczne regulujące działalność tego typu usług. W szczególności posiada wiedzę na temat projektowania, organizacji i wyposażenia przedsiębiorstw hotelarskich i gastronomicznych, jakościowych standardów i procedur obsługi gości, techniki i technologii gastronomicznej, planowania żywienia dostosowanego do indywidualnych potrzeb konsumenta oraz doboru optymalnych strategii marketingowych na rynku usług hotelarskich i gastronomicznych. Specjalność wyposaża absolwenta w wiedzę i umiejętności z zakresu zarządzania. Absolwent potrafi zidentyfikować i analizować uwarunkowania i bariery na rynku wpływające na efektywność funkcjonowania podmiotów świadczących usługi hotelarskie i gastronomiczne, ocenia efektywność różnych wariantów rozwiązań konkretnych problemów decyzyjnych oraz wybiera warianty optymalne, zna i stosuje podstawowe

metody, techniki i narzędzia pozyskiwania oraz analizy danych służących ocenie otoczenia rynkowego, posiada również umiejętność prowadzenia analizy kosztów prowadzenia działalności hotelarskiej i gastronomicznej (Revenue Management). Absolwent specjalności hotelarstwo i gastronomia w toku studiów nabywa szereg istotnych umiejętności zawodowych, które pozwalają mu na podejmowanie aktywności zawodowej w zakresie: kompleksowego świadczenia usług hotelarskich lub gastronomicznych (prowadzenie własnej działalności gospodarczej), profesjonalnej obsługi klienta w hotelarstwie i gastronomii (na różnych stanowiskach, działach, pionach), podejmowanie ścieżki kariery menadżerskiej w branży turystycznej, hotelarskiej i gastronomicznej.

Absolwent na specjalności *Turystyka Międzynarodowa i Zarządzanie w Hotelarstwie* (prowadzona w j. polskim, a w j. angielskim pod nazwą: *International tourism and hospitality management*) zdobywa zaawansowaną wiedzę i umiejętności praktyczne w zakresie organizowania i prowadzenia obsługi międzynarodowego ruchu turystycznego zgodnie z europejskimi standardami jakości ich świadczenia, najważniejszych procedur zarządzania przedsiębiorstwami świadczącymi usługi hotelarskie w warunkach konkurencji rynkowej. W toku studiów absolwent specjalności nabywa wiedzę nt. nowoczesnych metod organizacji i zarządzania w gospodarce turystycznej, uwarunkowań potencjałowych i mechanizmów organizowania usług turystycznych oraz realiów rynkowych funkcjonowania przedsiębiorstw turystycznych w wymiarze międzynarodowym, a także na temat środowiskowych, ekonomicznych, politycznych i międzykulturowych uwarunkowań prowadzenia biznesu na rynku globalnym. Jest wyposażony w umiejętności planowania i realizacji przedsięwzięć służących rozwojowi turystyki przyjazdowej i wyjazdowej oraz ma zdolności kierowania nimi – posiada wyselekcjonowaną wiedzę z zakresu zarządzania podmiotami świadczącymi usługi turystyczne, ocenia efektywność różnych wariantów rozwiązań konkretnych problemów decyzyjnych oraz wybiera warianty optymalne, zna i stosuje podstawowe metody, techniki i narzędzia pozyskiwania oraz analizy danych służących ocenie otoczenia rynkowego podmiotów świadczących usługi turystyczne w tym w szczególności stosowane w podejmowaniu strategicznych decyzji w działalności podmiotów hotelarskich. Zna w praktyce obowiązujące w Polsce i UE normy prawne, etyczne i technologiczne organizujące działalność wybranych podmiotów branży turystycznej i prowadzenie obsługi turystów w turystyce krajowej i międzynarodowej. Absolwent specjalności *Turystyka Międzynarodowa i Zarządzanie w Hotelarstwie* w praktyce stosuje najważniejsze rozwiązania, metody, techniki i narzędzia marketingu w celu optymalizacji oferty i jej dostosowania do indywidualnych potrzeb turysty. Posiada podstawową wiedzę i umiejętności praktyczne niezbędne do prowadzenia działań w zakresie organizacji i animacji imprez turystyczno-rekreacyjnych, w tym obsługi klienta, pilotażu i przewodnictwa turystycznego, prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych. Absolwent specjalności *Turystyka Międzynarodowa i Zarządzanie w Hotelarstwie* jest przygotowany do pracy w przedsiębiorstwach i firmach turystycznych zajmujących się obsługą międzynarodowego ruchu turystycznego, hotelach i biurach podróży, ośrodkach wypoczynkowych i uzdrowiskowych, w międzynarodowych firmach transportowych, może też podejmować zatrudnienie w jednostkach administracji samorządowej odpowiedzialnych za rozwój turystyki i promocji turystycznej. Absolwent gotowy jest także do rozwoju indywidualnej przedsiębiorczości na rynku turystycznym. Uruchomiono również na tej specjalności grupę w j. ukraińskim, z intensywną nauką j. polskiego dla studentów-uchodźców, którzy przyjechali do Polski po 24.02.2022 roku.

Podsumowując, po ukończeniu studiów I stopnia o profilu praktycznym na kierunku „turystyka i rekreacja” absolwent, na podstawie nabytej wiedzy, umiejętności oraz nabytych kompetencji

społecznych, jest przygotowany do racjonalnego działania i podejmowania decyzji organizacyjnych i zarządczych, zarówno w miejscu pracy, jak i poza nim. Zna podstawowe metody, techniki oraz narzędzia pozyskiwania i analizy danych oraz potrafi wykorzystać je do rozwiązania konkretnych problemów decyzyjnych. Ponadto, w odpowiedni sposób identyfikuje prawidłowości występujące we współczesnej gospodarce turystycznej, zarówno na szczeblu mikroekonomicznym, jak i makroekonomicznym. Osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się na studiach I stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” daje absolwentom szereg możliwości zawodowych m.in. takich, jak: praca na stanowiskach średniego szczebla kierowniczego w podmiotach świadczących usługi obsługi ruchu turystycznego, hotelarskie i gastronomiczne, w podmiotach touroperatorskich działających na rynku krajowym i zagranicznym, biurach i agencjach podróży, biurach turystyki biznesowej i kongresowej, ośrodkach wypoczynkowych i obiektach świadczących usługi uzdrowiskowe oraz spa i wellness, krajowych i międzynarodowych firmach transportowych, organizacjach turystycznych, podmiotach świadczących usługi informacyjno-promocyjne, jak również w organach administracji rządowej i samorządowej w zakresie organizacji i rozwoju gospodarki turystycznej. Poza rozwojem zawodowym uzyskanie tytułu zawodowego licencjata uprawnia również do podjęcia kształcenia na wyższym poziomie studiów

Studia drugiego stopnia trwają 4 semestry i kończą się nadaniem tytułu zawodowego magistra. W roku akademickim 2022/2023 uruchomiono specjalność *Menadżer sportu*.

Głównym celem kształcenia na specjalności *Menadżer sportu* jest przygotowanie wykwalifikowanej kadry specjalistów z zakresu zarządzania organizacjami i obiektami sportowymi, zapewniających sprawną i efektywną realizację celów organizacji, przy uwzględnieniu realiów rynkowych. Absolwent studiów II stopnia specjalności *Menadżer sportu* posiada pogłębioną wiedzę teoretyczną i praktyczną z zakresu nauk o zarządzaniu i marketingu umożliwiającą rozpoznawanie, analizowanie i wyjaśnianie zjawisk i praw gospodarczych zachodzących w organizacjach zajmujących się organizowaniem i rozwojem sportu, jak również w ich otoczeniu rynkowym. Potrafi zastosować wiedzę teoretyczną do rozwiązywania praktycznych problemów zarządzania oraz podejmowania decyzji w działalności w sektorze sportu. Jest przygotowany do zarządzania zasobami ludzkimi, skutecznego zarządzania relacjami z różnymi grupami interesariuszy organizacji sportowych (komunikowania się, negocjowania) oraz pracy w zespole. Zna specyfikę funkcjonowania klubów sportowych, ośrodków sportu i rekreacji oraz obiektów sportowych oraz zarządzania tego typu podmiotami i ich infrastrukturą. Posiada pogłębioną wiedzę z zakresu prawa sportowego i polityki sportowej, zna i analizuje uwarunkowania rozwoju sportu i rekreacji w Polsce i UE, zna i stosuje w praktyce normy organizacyjne i regulacje prawne dotyczące zapewniania bezpieczeństwa imprez sportowych, organizuje i animuje imprezy sportowe, posiada wiedzę o źródłach finansowania działalności sportowej oraz jest przygotowany do pozyskiwania środków finansowych na rozwój organizacji. Absolwent tej specjalności jest przygotowany do podjęcia pracy w organizacjach sportowych na stanowiskach zarządczych różnego szczebla, jak również do wypełniania szeregu zadań zawodowych w obsłudze klienta, działach ds. marketingu i promocji, w klubach i związkach sportowych, ośrodkach sportu i rekreacji, działach sponsoringu i marketingu firm komercyjnych, a także komórkach organizacyjnych odpowiedzialnych za sport w jednostkach samorządu terytorialnego. Absolwent jest także przygotowany do rozwijania własnej przedsiębiorczości w sferze organizacji sportu i rekreacji.

Podsumowując, po zakończeniu studiów II stopnia o profilu praktycznym na kierunku „turystyka i rekreacja” absolwent na podstawie osiągniętych efektów uczenia się jest przygotowany do pracy na stanowiskach samodzielnych kierowniczych i doradczych oraz do samodzielnego podjęcia

i prowadzenia działalności gospodarczej. Potrafi zapewnić sprawną i efektywną realizację celów organizacji, przy uwzględnieniu realiów branży. Posługuje się podejściem i nowoczesnymi metodami zarządzania strategicznego, analizuje różnorodne dane i uwarunkowania otoczenie biznesu turystycznego w celu podejmowania praktycznych decyzji. Jest przygotowany do zarządzania zespołem, prowadzenia negocjacji i sprawnego komunikowania z interesariuszami.

Osiągnięcie efektów uczenia się na studiach II stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” daje absolwentom możliwości prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej lub zatrudnienia m.in. na stanowiskach o charakterze menedżerskim, w różnych przedsiębiorstwach świadczących usługi turystyczne (w tym hotelarskich), jako specjalista w zakresie marketingu w podmiotach zajmujących się organizacją i obsługą ruchu turystycznego, w instytucjach i podmiotach zajmujących się organizacją sportu i rekreacji, w organach administracji rządowej i samorządowej w zakresie organizacji i rozwoju gospodarki turystycznej, instytucjach i podmiotach zajmujących się marketingiem turystycznym, informacją i promocją turystyczną.

Kierunkowe efekty uczenia się dla studiów I stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja”, wynikające z koncepcji kształcenia, poziomu i profilu kształcenia, obejmują łącznie 29 efektów, w tym 11 z zakresu wiedzy, 13 w zakresie umiejętności oraz 5 w zakresie kompetencji społecznych. Efekty te odpowiadają poziomowi 6 PRK i przyporządkowane zostały do dyscyplin z dziedziny nauk społecznych (w tym do: nauk o zarządzaniu i jakości jako dyscypliny wiodącej - 85% oraz geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej - 15%).

Efekty uczenia się dla specjalności *International tourism and hospitality management* prowadzonej w języku angielskim – tożsamej ze specjalnością *Turystyka międzynarodowa i zarządzanie w hotelarstwie* prowadzonej w j. polskim - zostały przetłumaczone na język angielski i język ukraiński.

Kierunkowe efekty uczenia się dla studiów II stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja”, wynikające z koncepcji kształcenia, poziomu i profilu kształcenia, obejmują 27 efektów, w tym 11 z zakresu wiedzy, 11 w zakresie umiejętności oraz 5 w zakresie kompetencji społecznych. Efekty te odpowiadają poziomowi 7 PRK i przyporządkowane zostały do dziedziny nauk społecznych, tym do: nauk o zarządzaniu i jakości - 84% jako dyscypliny wiodącej, geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej - 16%.

Uzyskanie tytułu zawodowego magistra uprawnia również do podjęcia studiów w szkołach doktorskich.

Treści programowe dla poszczególnych przedmiotów ujętych w programie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym na kierunku „turystyka i rekreacja” określone są na podstawie założonych efektów uczenia się w dziedzinie nauk społecznych (dyscypliny: nauki o zarządzaniu i jakości - wiodącej, geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna)

Warunkiem uzyskania kwalifikacji pierwszego i drugiego stopnia na tym kierunku studiów, poziomie i profilu kształcenia jest osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się zakładanych w programie studiów. Podstawę doboru treści stanowi wiedza wraz z umiejętnościami i kompetencjami społecznymi, które zostały ukierunkowane na potrzeby rynku pracy, wyrażone m.in. przez przedstawicieli Konwentu Uczelni oraz firm i instytucji współpracujących na spotkaniach służących przygotowaniu programu studiów. Konsultacje z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego dotyczyły efektów

uczenia się szczegółowych, tj. zawartych w programach przedmiotów oraz zawartości merytorycznej modułu przedmiotów kierunkowych i modułu przedmiotów specjalnościowych.

Na studiach I stopnia:

- program studiów *Hotelarstwo i gastronomia* był konsultowany z: City Hotel w Bydgoszczy, ADMAR Mariusz Marszański, Konwentem WSG (w tym Bohema Boutique Hotel & Spa), Związkiem Prywatnych Pracodawców Turystyki Lewiatan, Kujawsko-Pomorską Organizacją Turystyczną, Bydgoską Lokalną Organizacją Turystyczną, Grupa Franczak Sp. z o.o./Zespół Pałacowo-Parkowy w Sucharach),
- program studiów *Turystyka międzynarodowa i zarządzanie w hotelarstwie* (specjalność prowadzona również w j. angielskim) był konsultowany z: Polską Izbą Turystyki Oddziałem Kujawsko-Pomorskim, Kujawsko-Pomorską Organizacją Turystyczną, Bydgoską Lokalną Organizacją Turystyczną, City Hotel w Bydgoszczy, EDUTRAVELER Sp z o.o., Konwentem WSG.

Na studiach II stopnia:

- program studiów *Menadżer sportu* – był konsultowany z: BKS Wisła, Basket 25, Bydgoską Lokalną Organizacją Turystyczną, Związkiem Prywatnych Pracodawców Turystyki Lewiatan i Konwentem WSG.

Zalecenia dotyczące kryterium 1 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeżeli dotyczy)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 1 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	brak zaleceń	□

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 1:

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych przewidywane jest osiągnięcie tych samych efektów uczenia się. Podstawą uzyskania przez studenta założonych efektów uczenia się są programy studiów dla formy stacjonarnej i niestacjonarnej, które obejmują zestaw przedmiotów, rygor zaliczenia, liczbę godzin i formy prowadzenia zajęć oraz przypisane do zajęć punkty ECTS. Formy prowadzenia zajęć na kierunku „turystyka i rekreacja” obejmują wykłady, ćwiczenia, zajęcia laboratoryjne, zajęcia warsztatowe, zajęcia terenowe, zajęcia projektowe, lektoraty językowe, konsultacje dydaktyczne, praktyki. Formy te przypisane są do przedmiotów zgodnie z ich specyfiką i określonymi dla nich efektami uczenia się. Przedmioty, które wiążą się z praktycznym przygotowaniem do zawodu realizowane są przede wszystkim w oparciu o zajęcia warsztatowe, projektowe i laboratoryjne. Każda z tych form, jeśli uzasadniają to efekty uczenia się, może być wspierana metodami i technikami kształcenia na odległość.

Na studiach pierwszego stopnia treści kształcenia są realizowane w ramach przedmiotów podzielonych na moduły. Moduł przedmiotów ogólnouczeniowych (w programie studiów nazwany „przedmioty kanoniczne”), obejmuje 9 przedmiotów: „Wybrane zagadnienia ekonomii i przedsiębiorczości”, „Szkolenie BHP”, „Podstawy prawa i ochrona własności intelektualnej”, „Praktyczne podstawy kształcenia zdalnego”, „Etyka”, „Integracja międzykulturowa”, „Kluczowe kompetencje społeczne” oraz „Język obcy” i „Język obcy specjalistyczny”. Na moduł ten przypada 13,5 pkt ECTS. Dodatkowymi przedmiotami kanonicznymi na studiach stacjonarnych są: „Wychowanie fizyczne” (0 pkt ECTS) na studiach prowadzonych w j. polskim oraz „Edukacja inkluzyjna” (0 pkt ECTS) na studiach prowadzonych w j. angielskim. Przedmioty należące do modułu przedmiotów podstawowych (7 przedmiotów - 16,5 pkt ECTS) to: „Marketing”, „Biznes plan”, „Marketing usług”, „Obsługa klienta”, „E-commerce i komunikacja marketingowa”, „Negocjacje w biznesie”, „Zajęcia eksperckie”. Efekty kierunkowe realizowane są w ramach 21 przedmiotów kierunkowych, którym przyporządkowano łącznie 62,5 pkt ECTS. Do modułu przedmiotów kierunkowych, obowiązkowych na wszystkich specjalnościach zalicza się:

- „Podstawy turystyki”, „Podstawy rekreacji”, „Geografię turystyczną Polski”, „Geografię turystyczną Europy”, „Geografię turystyczną świata”, „Podstawy hotelarstwa”, „Podstawy krajoznawstwa”, „Organizację turystyki w Polsce i UE”, „Prawo w turystyce, hotelarstwie i gastronomii”, „Ekonomikę turystyki”, „Organizację i kalkulację imprez turystycznych”, „Produkt turystyczny”, „Planowanie turystyczne”, „Zagospodarowanie turystyczne”, „Metody badań w turystyce”, „Badania rynku”, „Nowe formy interpretacji dziedzictwa”, „Turystykę biznesową”, „Turystykę kulturową”, „Turystykę dostępną”, „Turystykę kwalifikowaną”.

W programie studiów, ze względu na specyfikę zagadnień poruszanych w ramach przedmiotów, przewidziano również moduły przedmiotów specjalnościowych (nazywane obszarowymi), które są charakterystyczne dla danej specjalności. W planach studiów przedmiotom tym na każdej specjalności przypisano 32 pkt ECTS.

Na specjalności *Hotelarstwo i gastronomia* przedmiotami specjalnościowymi są:

- „Rynek hotelarski”, „Organizacja pracy w przedsiębiorstwie hotelarskim”, „Wyposażenie techniczne hotelu”, „Ekonomika przedsiębiorstwa hotelarskiego”, „Systemy i łańcuchy hotelowe”, „Zarządzanie jakością w obiekcie hotelarskim”, „Organizacja imprez MICE”, usługi

Spa & Wellness”, „Systemy rezerwacyjne”, „Żywnienie człowieka”, „Towaroznawstwo spożywcze”, „Technologia gastronomiczna”, „Funkcjonowanie gastronomii hotelowej”.

Na specjalności *Turystyka międzynarodowa i zarządzanie w hotelarstwie* w grupie przedmiotów specjalnościowych znajdują się:

- „Organizacja pracy w przedsiębiorstwie hotelarskim”, „Rynek hotelarski”, „Międzynarodowe organizacje turystyczne”, „Usługi Spa & Wellness”, „Systemy i łańcuchy hotelowe”, „Wyposażenie techniczne hotelu”, „Promocja i informacja w turystyce”, „Międzynarodowe stosunki gospodarcze”, „Pilotaż i przewodnictwo”, „Transport międzynarodowy”, „Ekonomika przedsiębiorstwa hotelarskiego”, „Funkcjonowanie gastronomii hotelowej”, „Organizacja imprez MICE”, „Zarządzanie jakością w obiekcie hotelarskim”, „Systemy rezerwacyjne”.

Modułu „Proces dyplomowania” obejmuje następujące przedmioty: „Projekt dyplomowy” oraz „Przygotowanie do egzaminu dyplomowego”. Na moduł ten przypada 6 punktów ECTS na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych.

Pozostałymi elementami programu studiów są: moduł praktyk (*Praktyka „Kompetencje pracownicze”, Praktyka branżowa*) - 30 pkt ECTS, oraz *Przedmioty do wyboru*. Program studiów I stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” umożliwia studentowi wybór przedmiotów w wymiarze 95,5 pkt ECTS, co stanowi 53% łącznej liczby pkt ECTS na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych. Moduł „Przedmioty do wyboru” obejmuje:

- lektorat z języka obcego i języka obcego specjalistycznego, przedmioty określone w planie studiów jako przedmiot do wyboru, projekt dyplomowy, przygotowanie do egzaminu dyplomowego, praktyka „Kompetencje pracownicze” i praktyka branżowa, przedmioty specyficzne dla konkretnej specjalności.

Na studiach drugiego stopnia treści kształcenia są również realizowane w ramach przedmiotów podzielonych na moduły. Moduł przedmiotów ogólnouczeniowych (w programie studiów nazwany „przedmioty kanoniczne”), obejmuje 6 przedmiotów tj.: „Gra w przedsiębiorstwo”, „Kultura organizacyjna - organizacje uczące się”, „Język obcy”, „Zarządzanie projektami i budowanie zespołu”, „Wprowadzenie do filozofii”, „Praktyczne podstawy kształcenia zdalnego”. Na moduł ten przypada 7,5 pkt ECTS.

Na moduły przedmiotów podstawowych i kierunkowych przypada łącznie (łącznie 32,5 pkt ECTS, z czego 12,5 pkt ECTS na moduł przedmiotów podstawowych a 20 pkt ECTS na moduł przedmiotów kierunkowych).

Moduł przedmiotów podstawowych tworzą: „Planowanie i polityka turystyczna”, „Rozwój zrównoważony”, „Planowanie marketingowe”, „Metody badania konkurencyjności”. Efekty kierunkowe realizowane są w ramach następujących przedmiotów: „Organizacja imprez sportowych i rekreacyjnych”, „Komunikacja marketingowa”, „Negocjacje i techniki autoprezentacji”, „Marketing internetowy”, „Public relations”, „Wnioskowanie statystyczne”.

W programie studiów, ze względu na specyfikę zagadnień poruszanych w ramach przedmiotów, przewidziano również moduł przedmiotów specjalnościowych. W programie studiów przedmiotom tym przypisano 31,5 pkt ECTS.

Na specjalności *Menadżer sportu* grupę przedmiotów specjalnościowych tworzą: „Zarządzanie infrastrukturą sportową”, „Organizacja gier zespołowych”, „Suplementacje w sporcie”, „Bezpieczeństwo imprez sportowych”, „Prawo sportowe”, „Polityka sportowa”, „Konkurencja na

rynku sportowym”, „Zarządzanie marką”, „Sport osób niepełnosprawnych”, „Zarządzanie organizacjami sportowymi w erze cyfrowej”, „E-sport”, „Organizacja sportu i rekreacji w UE”.

Przygotowanie pracy dyplomowej realizowane jest w ramach modułu „Proces dyplomowania” (łącznie 13 pkt ECTS), który obejmuje: „Seminarium magisterskie”, „Seminarium magisterskie i przygotowanie do egzaminu dyplomowego”, „Komputerowe metody opracowania danych naukowych” i „Metodologię badań naukowych”.

Pozostałymi elementami programu studiów są: moduł praktyk (*Praktyka „Kompetencje pracownicze”, Praktyka branżowa I i II*) (18 pkt ECTS), moduł *Zajęć eksperckich* (1 pkt. ECTS) oraz *Przedmioty do wyboru*. Program studiów II stopnia na omawianym kierunku umożliwi studentowi wybór przedmiotów na poziomie 78 pkt ECTS, co stanowi 65% łącznej liczby punktów ECTS dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Grupę przedmiotów zaliczanych „do wyboru” tworzą:

- lektorat z języka obcego, przedmioty określone w planie studiów jako „do wyboru”, seminarium magisterskie, seminarium magisterskie i przygotowanie do egzaminu dyplomowego, praktyka „Kompetencje pracownicze” i praktyka branżowa, przedmioty charakterystyczne dla specjalności.

Oprócz wymienionych powyżej modułów dla studentów studiów II stopnia kierunku „turystyka i rekreacja”, w tym dla absolwentów uczelni zagranicznych, którzy nie ukończyli kierunków studiów I stopnia z tzw. bezpośrednią drożnością na studia w zakresie „turystyki i rekreacji” przygotowano moduł komplementarny. W ramach modułu komplementarnego studenci są zobowiązani do realizacji zajęć dydaktycznych oraz zaliczenia czterech grup zagadnień. [Wykaz kierunków studiów pierwszego stopnia z bezpośrednią drożnością na studia II stopnia kierunku „turystyka i rekreacja” oraz grup zagadnień modułu komplementarnego](#) wraz [z programami przedmiotów do zaliczenia](#) zawiera [Uchwała Senatu WSG w Bydgoszczy z dnia 28 czerwca 2022 roku w sprawie zasad realizacji modułu komplementarnego na studiach drugiego stopnia od roku akademickiego 2022/2023](#).

Moduł „Praktyki” **na studiach pierwszego i drugiego stopnia** realizowany jest pod nadzorem opiekuna praktyk z ramienia praktykodawcy oraz merytorycznego opiekuna praktyk wyznaczonego z ramienia Uczelni. W programie studiów na studiach pierwszego stopnia przypisano mu łącznie 30 pkt ECTS, a na studiach drugiego stopnia – łącznie 18 pkt ECTS, zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych. Praktyka studencka na kierunku „turystyka i rekreacja” na studiach I stopnia obejmuje łącznie 960 godz., podzielonych na 2 rodzaje praktyk, natomiast na studiach II stopnia obejmuje łącznie 480 godzin, podzielonych na 3 rodzaje praktyk. Podział ten przedstawiono w zestawieniu nr 1.

Zestawienie nr 1. Wymiar praktyk na studiach I i II stopnia

Studia I stopnia	Studia II stopnia
<ul style="list-style-type: none"> • Praktyka „Kompetencje pracownicze” - 320 godzin w III semestrze • Praktyka branżowa – 640 godzin w VI semestrze	<ul style="list-style-type: none"> • Praktyka „Kompetencje pracownicze” - 160 godzin w I semestrze • Praktyka branżowa I – 160 godzin w II semestrze, • Praktyka branżowa II - 160 godzin w III semestrze

Podstawę prawną w zakresie organizacji i realizacji praktyk stanowi [Regulamin Studenckich Praktyk Zawodowych](#) przyjęty [Zarządzeniem Rektora z dnia 15 marca 2021 roku](#).

Program praktyk, przygotowany jest indywidualnie dla obszaru/specjalności studiów. Student jest pod bieżącą opieką i kontrolą opiekuna merytorycznego powołanego przez dyrektora Instytutu Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych a także opiekuna w organizacji, w której praktyka jest realizowana. Praktyka „Kompetencje pracownicze” kładzie nacisk na wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne związane z funkcjonowaniem pracownika w środowisku pracy. Praktyka branżowa uwzględnia specyfikę obszaru/specjalności realizowanego w ramach kierunku „turystyka i rekreacja”.

W związku z wejściem w życie ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* z 20 lipca 2018r. z późn. zm., Uczelnia, aby spełnić obowiązek minimalnego wymiaru praktyk dla studiów prowadzonych na profilu praktycznym na studiach I stopnia, zmodyfikowała programy studiów tak, aby uwzględnić 6 miesięcy praktyk, tj. 960 godzin (30 ECTS). Zmiana ta została wprowadzona od naboru 2019/2020.

Miejszem realizacji praktyki zawodowej studentów WSG w Bydgoszczy może być firma/instytucja odpowiadająca kierunkowi studiów, w której istnieje możliwość zorganizowania praktyki zgodnej z przygotowanym wcześniej ramowym programem jej przebiegu. Przygotowywane przez Opiekuna Merytorycznego Praktyk programy praktyk, które są udostępnione studentom na platformie ONTE, określają profile placówek w jakich może być realizowana praktyka dla danego typu praktyk oraz specjalności. Dodatkowo Uczelnia, chcąc zabezpieczyć studentowi odpowiednią infrastrukturę w miejscu praktyk, w umowie podpisywanej między praktykodawcą i uczelnią wprowadziła następujący zapis:

„Zakład pracy zobowiązuje się do: (...) 2. Zapewnienia odpowiednich miejsc pracy oraz zabezpieczenie właściwej organizacji pracy. (...)”

Deklaracja praktykodawcy ma zatem znamiona formy weryfikacji. W przypadku samodzielnego wyboru placówki przez studenta weryfikacja możliwości osiągnięcia przez niego zakładanych efektów uczenia się odbywa się na etapie akceptacji zgłoszonego miejsca praktyk w systemie iSAPS. Opiekun Merytoryczny praktyk dokonuje weryfikacji np.: rozmowę telefoniczną albo osobistą wizytę w placówce oraz poprzez analizę źródeł internetowych (np. strony internetowej, artykułów o placówce itd.)- jeśli dotyczą jednostek już znanych Uczelni. Kontrola miejsc odbywania praktyk zaczyna się na etapie weryfikacji zgłoszonego miejsca praktyk w systemie iSAPS. Opiekun Merytoryczny praktyk dokonuje weryfikacji np.: poprzez analizę źródeł internetowych (np. strony internetowej, artykułów o placówce itd.), rozmowę telefoniczną albo osobistą wizytę w placówce.

W trakcie trwania praktyki, Opiekun Merytoryczny, postępując zgodnie z [Instrukcją Prorektora ds. Kształcenia Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 1 października 2019 w sprawie: przeprowadzania hospitacji studenckich praktyk zawodowych, może dokonać hospitacji miejsca. Wzór arkusza hospitacji stanowi załącznik do Instrukcji. Kluczowymi miejscami odbywania praktyk](#)

zawodowych (łącznie „Kompetencje pracownicze” i branżowych) na kierunku „turystyka i rekreacja” są następujące podmioty: ATOS POLAND GLOBAL SERVICES SP. Z O.O., AKADEMIA FUTBOLU BRZOZA, Biuro Podróży Allegra, CWZS "ZAWISZA" Bydgoszcz - Podnoszenie Ciężarów, CWZS Zawisza Stowarzyszenie Kajakowe, Ekol Group, Himalayan Treasure

Hotele Grupy Budizol S.A., Hunter Gym Bydgoszcz, INFOSYS POLAND SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ, KADEB INTERNATIONAL RESOURCES LIMITED, KS CHEŁMINIANKA CHEŁMNO Kuma Judo, LKS Piast Łasin, Ludowy Klub Sportowy "START" Pruszcz, MaryMel SPA clinic, OGÓLNOPOLSKIE STOWARZYSZENIE SPORTÓW BALISTYCZNYCH Z INTEGRACJĄ ŚRODOWISK WYKLUCZONYCH " THE BARBALIANS", Przedsiębiorstwo handlowo-usługowe Dariusz Śniadecki Restauracja Perła Kujaw, Qubus Hotel**** Gdańsk, Regionalne Towarzystwo Wioślarskie LOTTO-Bydgoscia, Sportis Social Football Club Łochowo, Stowarzyszenie AZS WSG, Stowarzyszenie Piłkarskie Zawisza, The Lemonade Hub, Viwaldi Dom Imprez Okolicznościowych. W roku akademickim 2022/2023 pozyskano również nowych partnerów oraz aktualizacji poddano porozumienia dotyczące realizacji praktyk na kierunku (co dotyczyło takich podmiotów jak: FOCUS HOTEL, Holiday Inn Bydgoszcz Hotel***, Hotel Filmar ****, Hotele Uzdrowiskowe St.George Rutkowski LTD Sp. z o.o, Hotel *** Białowieski, Muzeum Mydła i Historii Brudu Bydgoskie Centrum Informacji, Biuro podróży STARTOURS, Biuro podróży OK TOURS, Biuro Podróżników Flugo Sp. z o.o., Biuro Podróży KRISTAD Tour Operator, Biuro Turystyczno - Pielgrzymkowe FRATER, Unity Line Limited Sp. z o.o. oddział w Polsce.

Na studiach pierwszego stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” oferowane są 2 specjalności: *Hotelarstwo i gastronomia oraz Turystyka międzynarodowa i zarządzanie w hotelarstwie* (specjalność prowadzona jest także w j. angielskim) w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Program kształcenia na wszystkich specjalnościach na studiach stacjonarnych obejmuje 4806 godzin nakładu pracy studenta, a na niestacjonarnych od 4746. Nakład pracy studenta obejmuje: udział studenta w zajęciach dydaktycznych oraz samodzielną pracę własną studenta.

Program studiów przewiduje w ramach poszczególnych modułów zajęcia powiązane z praktycznym przygotowaniem zawodowym:

1. Na specjalności *Hotelarstwo i gastronomia* zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 97 pkt ECTS, co stanowi 53,9% ich ogólnej liczby,
2. Na specjalności *Turystyka międzynarodowa i zarządzanie w hotelarstwie* zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym obejmują 95 pkt ECTS, co stanowi 52,8% ich ogólnej liczby.

Na studiach stacjonarnych zajęciom dydaktycznym, które realizowane są w formie zajęć z bezpośrednim udziałem studentów i wykładowcy przypisano w zależności od specjalności od 102 do 103 pkt ECTS, co stanowi od 56,6% do 57,2% programu studiów (pozostałe punkty odnoszą się do pracy własnej studentów niezbędnej do uzyskania zakładanych efektów uczenia się). W przypadku studiów niestacjonarnych, zajęciom z bezpośrednim z udziałem nauczycieli akademickich i studentów przypisanych jest 89 pkt ECTS, co odpowiada 49% programu studiów. Mniejsza liczba punktów ECTS wynika z faktu mniejszej o średnio 12,7% liczby zajęć odbywanych z bezpośrednim udziałem prowadzących na studiach niestacjonarnych (mniej o średnio 328 godzin - co w przeliczeniu na punkty ECTS daje średnio 13 pkt ECTS).

Na studiach stacjonarnych liczba godzin z bezpośrednim udziałem prowadzącego wynosi w zależności od specjalności studiów od 2559 do 2571 z czego wykłady zajmują 22,3% ich ogólnej liczby, na zajęcia

o charakterze ćwiczeniowo-praktycznym (ćwiczenia, zajęcia laboratoryjne, praktyki, zajęcia warsztatowe, ćwiczenia terenowe, projektowe i lektoraty) przypada łącznie 71,0% liczby godzin. Liczba godzin wykładów, ćwiczeń, zajęć warsztatowych, zajęć terenowych, lektoratów i zajęć projektowych zaplanowanych na studiach stacjonarnych z udziałem bezpośrednim prowadzących w semestrach jest zbliżona (dane zaprezentowano w zestawieniu nr 2).

Zestawienie nr 2. Liczba zaplanowanych w semestrach godzin z udziałem bezpośrednim prowadzącego na studiach stacjonarnych (studia I stopnia) z wyłączeniem praktyk zawodowych

Specjalność / Semestr	I	II	III	IV	V	VI
Hotelarstwo i gastronomia	336	431	215	296	231	90
Turystyka międzynarodowa i zarządzanie w hotelarstwie	336	431	211	320	247	66

W planie studiów niestacjonarnych liczba godzin z bezpośrednim udziałem studentów i prowadzących zajęcia wynosi od 2236 do 2239 godzin, z czego na wykłady przypada od 19,3% do 19,4 % łącznej liczby godzin, a na zajęcia o charakterze ćwiczeniowo-praktycznym od 70,9% do 71,5%. Łączna liczba zaplanowanych godzin wykładów, ćwiczeń, zajęć warsztatowych, zajęć terenowych, lektoratów i zajęć projektowych z udziałem bezpośrednim prowadzącego zajęcia na studiach niestacjonarnych jest zbliżona w semestrach (informacje zaprezentowano w zestawieniu nr 3).

Zestawienie nr 3. Liczba zaplanowanych w semestrach godzin z udziałem bezpośrednim prowadzącego na studiach niestacjonarnych (studia I stopnia) z wyłączeniem praktyk zawodowych

Specjalność / Semestr	I	II	III	IV	V	VI
Hotelarstwo i gastronomia	283	308	192	234	181	78
Turystyka międzynarodowa i zarządzanie w hotelarstwie	283	308	184	249	193	62

Na studiach drugiego stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych oferowana jest specjalność *Menadżer sportu*. Program studiów na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych obejmuje 3061 godzin nakładu pracy studenta (tj. udział studenta w zajęciach dydaktycznych oraz samodzielną pracę własną).

Program studiów przewiduje w ramach poszczególnych modułów zajęcia powiązane z praktycznym przygotowaniem zawodowym. Zajęcia kształtujące umiejętności o charakterze praktycznym na specjalności *Menadżer sportu* obejmuje 69 pkt ECTS, co stanowi 57,5% ich ogólnej liczby.

W przypadku studiów stacjonarnych zajęciom dydaktycznym z bezpośrednim udziałem studentów i wykładowcy przypisano 62 pkt ECTS, co stanowi 51,8% programu studiów - pozostałe punkty odnoszą się do pracy własnej studentów niezbędnej do uzyskania zakładanych efektów. W przypadku studiów niestacjonarnych, zajęciom z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów przypisano 54 pkt ECTS, co odpowiada blisko 45 % programu.

Na studiach stacjonarnych liczba godzin z bezpośrednim udziałem prowadzącego wynosi 1554 godzin, z czego wykłady zajmują od 24,7% ich ogólnej liczby a zajęcia o charakterze ćwiczeniowo-praktycznym (ćwiczenia, zajęcia laboratoryjne, zajęcia warsztatowe, zajęcia terenowe, projektowe i lektoraty) 66,7 % liczby godzin. Liczba zaplanowanych na studiach stacjonarnych, z udziałem bezpośrednim

prowadzącego godzin wykładów, ćwiczeń, zajęć warsztatowych, lektoratów, zajęć terenowych i zajęć projektowych w semestrach jest zbliżona, co zaprezentowano w zestawieniu nr 4.

Zestawienie nr 4. Liczba zaplanowanych godzin w semestrach z udziałem bezpośrednim prowadzącego na studiach stacjonarnych (studia II stopnia) z wyłączeniem praktyk zawodowych

Specjalność / Semestr	I	II	III	IV
Menadżer sportu	343	236	248	247

W planie studiów niestacjonarnych liczba godzin z bezpośrednim udziałem studentów i prowadzącego wynosi 1345 godzin, z czego na wykłady przypada 21,5% łącznej liczby godzin, a na zajęcia o charakterze ćwiczeniowo-praktycznym 66,8%. Łączna liczba zaplanowanych godzin wykładów, ćwiczeń, zajęć warsztatowych, zajęć terenowych, lektoratów i zajęć projektowych z udziałem bezpośrednim prowadzącego na studiach niestacjonarnych jest zbliżona w semestrach (Zestawienie nr 5)

Tab. 5. Liczba godzin zaplanowanych godzin w semestrach z udziałem bezpośrednim prowadzącego na studiach niestacjonarnych (studia II stopnia) z wyłączeniem praktyk zawodowych

Specjalność / Semestr	I	II	III	IV
Zarządzanie i marketing	276	178	215	196

Zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem MNiSW z dnia 27 września 2018 r. ws. studiów (z późniejszymi zmianami) Uczelnia prowadzi zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, spełniając przy tym następujące wymagania:

- nauczyciele akademicy i inne osoby prowadzące zajęcia są przygotowane do ich realizacji z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, a realizacja zajęć jest na bieżąco kontrolowana przez uczelnię. Pracownia Dydaktyki mieszanej oferuje szkolenia o różnorodnej tematyce i w wielu dostępnych formach. Prowadzący mogą korzystać również ze szkoleń indywidualnych;
- dostęp do infrastruktury informatycznej i oprogramowania umożliwia synchroniczną i asynchroniczną interakcję między studentami a nauczycielami akademickimi i innymi osobami prowadzącymi zajęcia. Uczelnia oferuje darmowy dostęp do oprogramowania Office 365 oraz platformy typu LMS;
- zapewniono materiały dydaktyczne opracowane w formie elektronicznej;
- studenci mają możliwość osobistych konsultacji z nauczycielami akademickimi i innymi osobami prowadzącymi zajęcia w siedzibie uczelni lub w jej filii;
- weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się odbywa się przez bieżącą kontrolę postępów w nauce;
- studenci odbyli szkolenia przygotowujące do udziału w tych zajęciach, a dodatkowo na uczelnianej platformie ONTE mają dostęp do licznych instruktaży.

Zgodnie z Instrukcją Prorektora ds. Kształcenia WSG w Bydgoszczy z dnia 10 września 2019 roku w sprawie liczebności grup studenckich na zróżnicowanych formach zajęć dydaktycznych w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy, w Uczelni obowiązują następujące zasady:

- 1) Grupy wykładowe: do 150 studentów,
- 2) Grupy ćwiczeniowe: do 30 studentów,
- 3) Grupy laboratoryjne: do 15 studentów,
- 4) Grupy warsztatowe: do 15 studentów,
- 5) Lektoraty: grupy do 20 studentów,
- 6) Grupy projektowe: do 20 studentów,
- 7) Zajęcia kliniczne: grupy do 12 studentów,
- 8) Zajęcia sportowe w terenie: grupy do 22 studentów,
- 9) Zajęcia terenowe: grupy do 30 studentów,
- 10) Grupy w ramach procesu dyplomowania:
  - a) Konsultacje dyplomowe (dla naboru do 2019/2020): do 15 studentów,
  - b) Seminarium dyplomowe: grupy do 15 studentów.

Za zgodą Prorektora ds. Kształcenia, w uzasadnionych sytuacjach, można przekroczyć wskazane limity o 20%.

Zajęcia dydaktyczne na studiach stacjonarnych odbywają się w oparciu o rozkład zajęć, który polega przeważnie na cyklicznym powtarzaniu zajęć w sekwencji: tygodniowej, dwutygodniowej lub w pierwszej/drugiej połowie semestru. Na studiach niestacjonarnych zajęcia odbywają się zgodnie z terminami zjazdów.

W procesie dydaktycznym stosowane są zróżnicowane metody kształcenia, które mają zapewnić absolwentowi osiągnięcie założonych efektów uczenia się. Metody te opisane są w sylabusach (programach przedmiotów). Przyjęto w zależności od zakładanych efektów uczenia się oraz formy zajęć trzy grupy metod kształcenia: metody podające, metody poszukujące, metody ćwiczeniowo-praktyczne. Stosowane metody są zróżnicowane w sposób umożliwiający osiągnięcie efektów uczenia się. W ramach przedmiotów związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym wprowadzono aktywizujące formy zajęć w postaci ćwiczeń, zajęć projektowych, zajęć warsztatowych, zajęć laboratoryjnych, gdzie dodatkowo prowadzona jest ocena aktywności i postępów studenta w czasie zajęć.

Treści i metody kształcenia umożliwiają studentom rozpoznawanie i zaspokajanie ich indywidualnych potrzeb. Służą temu następujące rozwiązania, które określone są w procesie rekrutacji, programie studiów i [Regulaminie Studiów](#) WSG:

- wybór specjalności oferowanych na kierunku „turystyka i rekreacja”;
- wybór projektu dyplomowego na studiach I stopnia i seminarium dyplomowego na studiach II stopnia w oparciu o proponowaną tematykę;
- wybór przedmiotów z puli przedmiotów do wyboru;

Rozwiązania w zakresie indywidualizacji procesu kształcenia są pochodną oczekiwań samych studentów (w tym studentów z niepełnosprawnościami) oraz możliwości organizacyjnych Uczelni oraz kadry. Regulamin Studiów WSG przewiduje indywidualną organizację studiów (IOS), indywidualny program studiów (IPPS) oraz indywidualną ścieżkę studiowania (IŚS). Student może korzystać z indywidualnej organizacji studiów w ciągu wybranego semestru. IOS jest specjalnym trybem organizacji kształcenia umożliwiającym studentowi ustalanie indywidualnych sposobów osiągnięcia

efektów uczenia się i ich weryfikacji z prowadzącymi zajęcia. Studenci wybitnie zdolni mogą również podjąć kształcenie na kierunku „turystyka i rekreacja” według indywidualnego programu studiów. IPPS polega na rozszerzeniu zakresu efektów uczenia się w ramach studiowanego kierunku, poziomu, profilu, specjalności studiów. Indywidualna ścieżka studiowania, zwana dalej IŚS, dotyczy indywidualizacji w zakresie realizacji planów studiów, w tym sposobów osiągnięcia efektów uczenia się i ich weryfikacji oraz indywidualnej organizacji procesu studiowania. Student studiuje w ramach IŚS na podstawie oferty programowej/przedmiotowej Uczelni, z uwzględnieniem jego indywidualnych zainteresowań oraz liczby punktów ECTS przypisanej poszczególnym formom zajęć lub modułom przedmiotowym. IŚS w szczególności dotyczy studentów, którzy zostali przyjęci na wyższy niż pierwszy semestr studiów oraz studentów zrekrutowanych na studia w naborze zimowym.

Zalecenia dotyczące kryterium 2 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeżeli dotyczy)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 2 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	<p>Zaleca się dostosowanie poziomu kształcenia językowego na studiach drugiego stopnia do poziomu B2+</p>	<p>Uczelnia w pełni wdrożyła zalecenia odnośnie do efektów uczenia się w zakresie posługiwania się językiem obcym na poziomie B2+ ESOKJ</p> <p>Zajęcia z j. angielskiego na II stopniu studiów oznaczono w planach studiów jako obligatoryjne (od roku akad. 2020/2021). Jednocześnie Uczelnia kontynuuje rozwiązanie polegające na realizacji wybranych przedmiotów z programu studiów II stopnia w j. angielskim jako wykładowym. W naborze 2022/2023 dotyczy to następujących przedmiotów: w semestrze I: „Planowanie marketingowe” (3 ECTS, wykłady i zajęcia warsztatowe), na semestrze II: „Zarządzanie projektami i budowanie zespołu” (1 ECTS, zajęcia warsztatowe, b-learning.), na semestrze III: „Suplementacje w sporcie” (6 ECTS, wykłady, zajęcia projektowe), na semestrze IV: „Organizacja imprez sportowych i rekreacyjnych” (1,5 ECTS, wykłady, zajęcia warsztatowe).</p> <p>Dodatkowo będą kontynuowane działania zmierzające do oferowania studentom zajęć dydaktycznych realizowanych przez wykładowców zagranicznych wizytujących Uczelnię.</p>

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 2:

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Przyjęcie na studia

Przyjęcie na studia może nastąpić na podstawie:

- a) wyników rekrutacji,
- b) przeniesienia z innej uczelni lub uczelni zagranicznej,
- c) potwierdzenia efektów uczenia się.

Rekrutację na studia pierwszego i drugiego stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” prowadzi Uczelniana Komisja Rekrutacyjna powołana przez Rektora WSG. W roku akademickim 2022/2023 działała ona na podstawie [Uchwały Senatu WSG z dnia 24.05.2022 r. o zmianie uchwały z dnia 20.04.2021 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na poszczególnych kierunkach studiów na rok akademicki 2022/2023.](#)

Warunkiem przyjęcia na I rok studiów jest pozytywny wynik postępowania kwalifikacyjnego. Rekrutacja prowadzona jest w formie elektronicznej, z zachowaniem form pisemnych, w sytuacjach, w których wymagają tego przepisy prawa oraz polityka ochrony danych osobowych. Każdy kandydat rejestruje się w aplikacji „Wirtualna Rekrutacja” na stronie pod adresem <https://new.isaps.pl/Rekrutacja>, dostępnej z głównej strony Uczelni, a po uiszczeniu opłaty rekrutacyjnej rozpoczyna się proces kwalifikacji. Kandydat otrzymuje drogą elektroniczną informację o przyjęciu na studia oraz o terminie podpisania umowy. Przy pełnym poszanowaniu polskiego prawa Uczelnia opracowała dogodny system rekrutacji cudzoziemców. Kandydat na studia rejestruje się za pomocą formularza dostępnego online w języku angielskim lub rosyjskim. Cudzoziemcy posiadający Kartę Polaka mogą odbywać studia w WSG na zasadach obowiązujących obywateli polskich. W dniu 31 października 2019 roku Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji wydało pozytywną decyzję w sprawie zatwierdzenia Uczelni do wszystkich czterech czynności prawnych związanych z kształceniem cudzoziemców, tj. studiów, staży, wolontariatu i badań naukowych. Decyzja ta została wydana na okres 5 lat.

Dla studentów studiów II stopnia kierunku „turystyka i rekreacja”, w tym dla absolwentów uczelni zagranicznych, którzy nie ukończyli kierunków studiów I stopnia z tzw. bezpośrednią drożnością na studia w zakresie „turystyki i rekreacji” przygotowano moduł komplementarny. W ramach modułu komplementarnego studenci są zobowiązani do realizacji zajęć dydaktycznych oraz zaliczenia czterech grup zagadnień. Wykaz kierunków studiów pierwszego stopnia z bezpośrednią drożnością na studia II stopnia kierunku „turystyka i rekreacja” oraz grup zagadnień modułu komplementarnego wraz z programami przedmiotów do zaliczenia zawiera Uchwała Senatu WSG w Bydgoszczy z dnia 30 czerwca 2020 roku w sprawie zasad realizacji modułu komplementarnego na studiach drugiego stopnia od roku akademickiego 2022/2023

Potwierdzenie i uznawanie efektów uczenia się

Zasady, warunki i tryb uznawania efektów uczenia się i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni, w tym w uczelni zagranicznej określa obowiązująca od 1 września 2019 roku *Instrukcja w sprawie rekrutacji na studia z uwzględnieniem zaliczonych w toku studiów punktów ECTS*. Uznawanie efektów uczenia się jest związane z rekrutacją studenta w formie: wznowienia studiów, przeniesienia i przyjęcia z innej uczelni. W istocie polega ono na przeprowadzeniu formalnej procedury uznawania określonych efektów uczenia się w toku wcześniejszej edukacji w uczelni macierzystej bądź innej niż macierzysta.

Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się określa [Uchwała Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 1 października 2018 r. w sprawie: potwierdzania w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy efektów uczenia się](#). Potwierdzenie efektów polega na przeprowadzeniu formalnej procedury weryfikacji posiadanego przez kandydata zasobu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, uzyskanych poza systemem studiów, poprzez wykonywanie obowiązków zawodowych, uczestnictwo w kursach i szkoleniach, aktywność w organizacjach społecznych, uczestniczenie w badaniach naukowych i projektowych, samodoskonalenie, uprawianie dyscypliny sportowej, wolontariat itp.

Zaliczanie poszczególnych efektów uczenia się oraz weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się

Efekty dla kierunku studiów określone w sylwetce absolwenta są weryfikowane na różnych etapach kształcenia.

Weryfikacja efektów uczenia się przez prowadzącego zajęcia i odpowiedzialnego za przedmiot ma na celu sprawdzenie, czy zakładane w programie studiów efekty uczenia się zostały osiągnięte. Weryfikacja efektów dokonywana jest w sposób zgodny z zasadami pomiaru dydaktycznego, zwłaszcza z zachowaniem zasady rzetelności i trafności pomiaru. Przewidziana jest weryfikacja osiągnięcia zakładanych efektów poprzez egzaminy ustne i pisemne. Analizę semestralnej pracy studenta i osiągniętych efektów uczenia się przeprowadza każdy nauczyciel akademicki - wykorzystuje się wszystkie dostępne informacje na temat pracy studenta (zarówno w trakcie zajęć, jak i w ramach pracy własnej). Po zakończonym semestrze prowadzący przedmiot zobowiązany jest do sporządzenia protokołu zaliczeniowego w wirtualnym indeksie ISAPS. Na podstawie dostarczonych protokołów przygotowuje się zestawienie (dotyczące struktury ocen z poszczególnych przedmiotów), które razem z [kartą ewaluacyjną zajęć dydaktycznych](#) jest przedmiotem analizy na posiedzeniach Zadaniowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Podczas analizy bierze się pod uwagę: czy zastosowana forma egzaminu/zaliczenia była zgodna ze wskazaną w programie przedmiotu oraz czy pozwoliła ona na zweryfikowanie zakładanych efektów uczenia się; uwzględnia się również czy i w jakim stopniu zostały przez studentów osiągnięte założone efekty uczenia się (w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych).

Podstawowym elementem weryfikacji jest system ocen na poziomie poszczególnych przedmiotów i ich form, za które odpowiadają prowadzący zajęcia. Na ocenę – zgodnie z sylabusem (programem przedmiotu) może składać się kilka elementów, jak np. egzamin pisemny, kolokwium, projekt, referat, praca grupowa, dyskusja, obserwacja aktywności studentów na zajęciach, testy na platformie edukacyjnej ONTE, itp. Studenci są informowani o zasadach zaliczania na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu.

W WSG obowiązuje roczny system rozliczania osiągnięć studenta. Warunkiem zaliczenia roku jest uzyskanie zaliczeń i/lub pozytywnych ocen końcowych z zajęć prowadzonych we wszystkich formach w ramach danego przedmiotu oraz wymaganej liczby punktów ECTS w danym semestrze, zgodnie z obowiązującym programem studiów. W czasie trwania semestru prowadzona jest na bieżąco weryfikacja osiągania przez studentów zakładanych efektów uczenia się z wykorzystaniem metod weryfikacji wskazanych w programach przedmiotu (sylabusach). Zasady zaliczeń i skalę ocen określa [Regulamin Studiów WSG](#), dostępny w Biuletynie Informacji Publicznej Uczelni.

Każdy efekt uczenia się musi mieć przyporządkowaną metodę weryfikacji/oceny, np.:

- w przypadku wiedzy są to m.in.: prace pisemne, testy, sprawdziany, rozwiązywanie zadań, raport z badań, realizacja projektu, w tym: projektu informatycznego, wypowiedzi ustne (w

tym merytoryczny wkład w dyskusję), symulacje, interpretacja tekstu, interpretacja wyników liczbowych itp.;

- umiejętności weryfikuje się wykorzystując m.in. następujące metody: udział w dyskusji i debacie, symulacje, pozyskanie i analiza informacji na zadany temat, zadania projektowe indywidualne i grupowe, wykonywanie powierzonych zadań itp.;
- efekty z grupy kompetencji społecznych są kontrolowane poprzez: samoocenę (ustną/pisemną), ocenę koleżeńską/nauczycielską, obserwację, studia przypadków, pracę grupową, działanie na rzecz Uczelni, firmy lub społeczności lokalnej itp.

Kolejnym elementem skuteczności osiągania zakładanych efektów uczenia się jest przeprowadzanie hospitacji i ankietyzacji zajęć. Zgodnie z [Uchwałą Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki z dnia 01 października 2019 w sprawie: instrumentów Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia](#) kierownik jednostki organizacyjnej zatwierdza plan hospitacji zajęć oraz zarządza procesem kontrolno-oceniającym. W ocenie skuteczności osiągania efektów uczenia się wyróżniono mierniki ilościowe i jakościowe. Wśród mierników ilościowych najważniejsze są: oceny prac zaliczeniowych i egzaminacyjnych, struktura ocen uzyskiwanych na egzaminie dyplomowym. Wśród mierników jakościowych można wymienić wnioski z hospitacji zajęć, adekwatność zadań i pytań do zakładanych efektów uczenia się, opinie pracodawców o studentach odbywających praktyki i o absolwentach, wyniki badań ankietowych.

Studenci kierunku „turystyka i rekreacja” mają możliwość skorzystania z pomocy Pracowni Upamiętnienia i Analiz Jakości Kształcenia, w ramach którego funkcjonują Sekcja Aktywizacji Zawodowej Studentów oraz Sekcja Kształcenia Praktycznego, które zajmują się m.in. organizacją praktyk i staży, doradztwem w zakresie założenia własnej działalności gospodarczej oraz indywidualnym doradztwem zawodowym. Podstawę prawną w zakresie praktyk stanowi [Regulamin studenckich praktyk zawodowych](#) przyjęty [Zarządzeniem Rektora z dnia 15 marca 2021 roku](#).

Decyzję o zaliczeniu praktyki zawodowej podejmuje merytoryczny opiekun praktyk. Proces zaliczenia praktyki zawodowej jest wieloetapowy. Przed rozpoczęciem praktyki student zobowiązany jest zgłosić, poprzez Internetowy System Administrowania Procesem Studiowania (ISAPS), proponowane miejsce praktyk. Po zatwierdzeniu miejsca przez opiekuna merytorycznego, podpisywana jest umowa o praktykę pomiędzy Uczelnią i praktykodawcą. Podstawą zaliczenia praktyki zawodowej jest złożenie przez studenta następujących dokumentów, które następnie są weryfikowane przez opiekuna merytorycznego sprawującego nadzór nad praktykami na określonym obszarze/specjalności studiów:

- zatwierdzonego przez opiekuna praktyk po stronie praktykodawcy sprawozdania z odbytej praktyki, zwanego Kartą Praktyk, którą student wypełnia poprzez swoje konto w Internetowym Systemie Administrowania Procesem Studiowania (ISAPS);
- umowy o praktykę zawartej pomiędzy Uczelnią a praktykodawcą;
- ankiet dotyczących studenckich praktyk zawodowych (wypełnianych przez studenta i praktykodawcę);
- zatwierdzonych zadań wynikających ze szczegółowego programu praktyki na danym kierunku i obszarze/specjalności studiów.

Cały proces dokumentowania studenckich praktyk zawodowych, opisany został w [Uchwale Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki z dnia 12 marca 2019 roku w sprawie dokumentowania studenckich praktyk zawodowych](#).

Dyplomowanie

Dyplomowanie jest elementem systemu weryfikacji efektów uczenia się. [Uchwała Senatu WSG z dnia 1 października 2019 roku w sprawie procesu dyplomowania](#), uzupełniona uchwałami z dnia 17 kwietnia 2020 roku oraz 16 października 2020 roku, określa m.in. kto może pełnić rolę promotora oraz recenzenta pracy. Powyższe dwie zmieniające uchwały dostosowały proces dyplomowania do warunków wynikających z wprowadzania w kraju stanu epidemicznego. Na ich mocy uregulowano proces przeprowadzenia egzaminu dyplomowego z wykorzystaniem technologii informatycznych oraz z zastosowaniem formy mieszanej (hybrydowej).

Ze względu na profil praktyczny studiów w procesie dyplomowania dopuszcza się udział interesariuszy zewnętrznych w charakterze ekspertów. Procedura Modułu Dyplomowania ([zał. nr 2 do uchwały w sprawie procesu dyplomowania](#)) określa terminy, czynności oraz odpowiedzialność podmiotową na określonym etapie procesu dyplomowania. Uzupełnienie do przepisów wewnętrznych Uczelni w zakresie procesu dyplomowania stanowią: Informacja o trybie kończenia studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz Formularz recenzji pracy licencjackiej, inżynierskiej, magisterskiej.

Od roku akademickiego 2019/2020 (dla cyklu kształcenia 2019/2020) w Uczelni podjęto decyzję o rezygnacji z prac dyplomowych na studiach I stopnia i wprowadzeniu do procesu kształcenia projektu dyplomowego. Projekt dyplomowy, ze względu na swój aplikacyjny charakter stanowi lepszą możliwość weryfikacji efektów uczenia się na profilu praktycznym. Zachowanie krótkiej części teoretycznej, opartej na analizie literatury przedmiotu, stawia przed studentem większe wymagania dotyczące świadomego wyboru tylko tych treści, które rzeczywiście są ściśle związane z założeniami badawczymi. Projekt dyplomowy w większym stopniu umożliwia realizację efektów wynikających z misji uczelni zaangażowanej, a studentom, ze względu na rozstrzygnięcie problemów praktycznych, w tym często konkretnej instytucji, daje większą satysfakcję oraz poczucie sensu podejmowanych działań. Poza tym, dzięki projektom dyplomowym student częściej nawiązuje kontakt z jednostkami branżowymi, w szczególności tymi, w których odbywał praktyki, co zwiększa jego szanse na rynku pracy. Wprowadzenie projektu dyplomowego poprzedzone było konsultacjami ze wszystkimi interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi, których wcześniejsze uwagi legły u podstaw podjęcia prac nad wprowadzeniem zmian w procesie dyplomowania na studiach I stopnia. Szczegółowe informacje dotyczące założeń projektu dyplomowego zostały zawarte w [Instrukcji Prorektora ds. Kształcenia z dnia 1 października 2019 roku w sprawie realizacji przedmiotu projekt dyplomowy od r.a. 2019/2020 jako elementu procesu dyplomowania](#). Pierwotne rozwiązania ulegały modyfikacjom na zebraniach instytutów i katedr, w trakcie seminariów WSZJK, na zebraniach ZZdsZJK, doprowadzając do ostatecznego kształtu instrukcji i formatki oceny projektu dyplomowego. W związku z powyższym od roku akademickiego 2019/2020 (dla cyklu kształcenia 2019/2020) wprowadzono następujące elementy procesu dyplomowania:

- a. Na studiach pierwszego stopnia kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego licencjata: projekt dyplomowy, przygotowanie do egzaminu dyplomowego,
- b. Na studiach pierwszego stopnia kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera: projekt inżynierski, laboratorium dyplomowe/pracownia dyplomowa, przygotowanie do egzaminu dyplomowego.
- c. Na studiach drugiego stopnia i jednolitych studiach magisterskich: metodologia badań naukowych, komputerowe metody opracowania danych naukowych, seminarium magisterskie, seminarium magisterskie i przygotowanie do egzaminu dyplomowego.

- d. Na studiach pierwszego, drugiego stopnia i jednolitych studiach magisterskich utworzonych na podstawie standardów kształcenia proces dyplomowania jest zgodny z zapisem standardów kształcenia.

Praca dyplomowa, jeśli występuje, jest przygotowywana pod kierunkiem promotora.

Student może przystąpić do egzaminu dyplomowego po spełnieniu warunków formalnych określonych w [Regulaminie Studiów WSG](#), który wszedł w życie z początkiem roku akademickiego 2019/2020, na mocy [Uchwały Kolegium WSG z dnia 23 kwietnia 2019](#). Do najważniejszych warunków można zaliczyć: uzyskanie przez studenta zaliczeń w toku studiów oraz zaliczenia formy zajęć, na której przygotowywana była praca w ostatnim semestrze studiów po przedłożeniu pracy dyplomowej i zaakceptowaniu jej przez promotora, otrzymanie pozytywnej weryfikacji pracy dyplomowej przy użyciu Jednolitego Systemu Antyplagiatowego wraz z uzyskaniem pozytywnej oceny pracy dyplomowej - w przypadku studiów drugiego stopnia, a w przypadku studiów pierwszego stopnia, o ile przewiduje to program studiów.

Recenzentem pracy dyplomowej może być pracownik jednostki badawczo-kształceniowej Uczelni powołany na stanowisko akademickie: profesora, profesora wizytującego, docenta, adiunkta, eksperta dydaktycznego, wykładowcy.

Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym i odbywa się przed komisją, która weryfikuje stopień osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się. Zgodnie z Ustawą "Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce" art. 76a, ust. 2: "Egzamin dyplomowy może być przeprowadzony poza siedzibą uczelni lub poza jej filią przy użyciu środków komunikacji elektronicznej (...)".-Egzamin dyplomowy składa się z dwóch części: przedstawienia założeń i wniosków wynikających z pracy dyplomowej, jeśli występuje, oraz odpowiedzi na wylosowane pytania z zakresu programu studiów. W przypadku studiów pierwszego stopnia zadawane są cztery pytania: dwa losowane z puli zagadnień kierunkowych, jedno losowane z puli zagadnień obszarowych (specjalnościowych), jedno związane z tematem pracy dyplomowej lub projektu dyplomowego – zadawane zwykle przez recenzenta pracy. W przypadku studiów drugiego stopnia zadawane są cztery pytania: dwa losowane z puli zagadnień kierunkowych, jedno losowane z puli zagadnień obszarowych (specjalnościowych), jedno związane z tematem pracy – zadawane zwykle przez recenzenta pracy.

W toku egzaminu dyplomowego ocenie podlega nie tylko wiedza merytoryczna, ale także umiejętności wypowiedzania się w sposób precyzyjny i zrozumiały z zastosowaniem pojęć i języka specjalistycznego dla kierunku. Odpowiedź na każde pytanie jest oceniana w skali ocen od 2 (ndst) do 5 (bdb). Zdanie egzaminu dyplomowego następuje po uzyskaniu przez studenta co najmniej oceny dostatecznej z egzaminu dyplomowego. Ocena z egzaminu dyplomowego i ocena końcowa umieszczona na dyplomie ukończenia studiów nie muszą być tożsame. Zasady oceniania przedstawiają się w sposób następujący:

- 1) ocena z egzaminu dyplomowego stanowi średnią arytmetyczną ocen poszczególnych odpowiedzi,
- 2) ogólny wynik studiów stanowi sumę trzech następujących składników wg poniższych zasad:
  - a) Na studiach, na których student zobowiązany jest złożyć pracę dyplomową:
    - i) 0,5 średniej ocen z egzaminów i zaliczeń uzyskanych w czasie studiów,
    - ii) 0,3 oceny za pracę dyplomową,
    - iii) 0,2 oceny egzaminu dyplomowego.
  - b) Na studiach, na których student nie jest zobowiązany do złożenia pracy dyplomowej:
    - i) 0,7 średniej ocen z egzaminów i zaliczeń uzyskanych w czasie studiów,
    - ii) 0,3 oceny egzaminu dyplomowego.

Na dyplomie ukończenia studiów wpisuje się ocenę ustaloną na podstawie wyniku studiów wg zasady:

- a. poniżej 3,26 — dostateczny (3,0),
- b. 3,26-3,75 — dostateczny plus (3,5),
- c. dobry (4,0),
- d. dobry plus (4,5),
- e. powyżej 4,75 — bardzo dobry (5,0).

Średnia jest wyliczana do dwóch miejsc po przecinku.

Komisja egzaminacyjna może podwyższyć maksymalnie o jeden stopień ocenę końcową jeżeli jednocześnie:

- a. praca dyplomowa, jeżeli występuje, została oceniona na ocenę bardzo dobrą (5,0),
- b. student na egzaminie dyplomowym uzyskał ocenę bardzo dobrą (5,0),
- c. w ciągu ostatnich dwóch lat studiowania uzyskał średnią ocen nie niższą niż 4,0,
- d. nie otrzymał żadnej oceny niedostatecznej w trakcie ostatniego roku studiowania (ostatnie dwa semestry).

W roku akademickim 2021/2022 studia ukończyło 39 studentów, w tym 18 uzyskało tytuł zawodowy licencjata, a 21 magistra.

Rozkład ocen przedstawiony został w zestawieniu nr 6.

Zestawienie nr 6. Statystyka ocen prac dyplomowych na kierunku „turystyka i rekreacja” w roku akademickim 2021/2022

Ocena	Studia						Suma
	pierwszego stopnia			drugiego stopnia			
	stacjonarne	Niestacjonarne	suma	stacjonarne	niestacjonarne	suma	
dostateczny	2	0	2	0	2	2	4
dostateczny plus	4	0	4	1	1	2	6
dobry	2	1	3	2	5	7	10
dobry plus	7	0	7	2	7	9	16
bardzo dobry	2	0	2	1	0	1	3
Suma	17	1	18	6	15	21	39

Zalecenia dotyczące kryterium 3 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeżeli dotyczy)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 3 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	<p>Zaleca się wdrożenie działań mających na celu zapobieganie niesamodzielności prac przygotowywanych przez studentów oraz występowania w tych pracach nieoznaczonych zapożyczeń z prac innych autorów.</p>	<p>Uczelnia przyjęła i wdrożyła rozwiązania mające na celu zwiększenie nadzoru nad pracami etapowymi, zapobieganie niesamodzielności prac przygotowywanych przez studentów i eliminowanie występowania w tych pracach nieoznaczonych zapożyczeń z prac innych autorów, poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) cykliczne uświadamianie tej kwestii na spotkaniach z nauczycielami akademickimi na początku każdego semestru, 2) wprowadzenie do obowiązków nauczycieli obowiązku informowania studentów podczas pierwszych zajęć dydaktycznych w semestrze nt. norm etycznych i prawnych aspektów plagiatów, odpowiedzialności karnej oraz konsekwencjach ze strony Uczelni w przypadku stwierdzenia problemu w pracach etapowych, 3) prowadzenie stałej kampanii informacyjnej wśród studentów (prezentacja nt. „Normy etyczne” w wersji polskiej, angielskiej i ukraińskiej, dostępna każdorazowo na pulpicie po zalogowaniu do Platformy ONTE, zarówno w obszarze roboczym studenta, jak i wykładowcy), 4) Spotkanie wykładowcy ze studentem (przy udziale kierownika jednostki) w przypadkach stwierdzenia nieoznaczonych zapożyczeń z prac innych autorów przez studenta oraz wprowadzenie procedury rozmów dyscyplinujących ze studentami z obowiązkiem wyjaśnień na piśmie od prowadzących zajęcia i promotorów prac dyplomowych. W przypadku stwierdzenia w pracach dyplomowych przekroczenia wskaźników zgodności pow. 30%) żądanie stosowanych wyjaśnień od prowadzących zajęcia, 5) Wprowadzenie zmian projakościowych mających na celu likwidację praktyk niesamodzielnego tworzenia prac – co dotyczy realizacji przedmiotu „Projekt dyplomowy” jako części procesu dyplomowania. Założenia projektu dyplomowego, m.in. jego większa aplikacyjność, rozwiązywanie problemu praktycznego konkretnej instytucji zwiększa samodzielność studentów, 6) Wprowadzenie wrywkowych kontroli prac etapowych w ramach aktywności Zadaniowego Zespołu ds.

		Zapewnienia Jakości Kształcenia na kierunku (co najmniej 1 kontrola w semestrze).
2.	Zaleca się wdrożenie skutecznych działań pro jakościowych dotyczących weryfikacji osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczania poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowania	<p>Uczelnia wdrożyła działania pro jakościowe dotyczące weryfikacji osiąganych przez studentów efektów uczenia się, zaliczania poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowania, co miało miejsce poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oznaczenie w programach oraz w planach studiów obligatoryjności kształcenia w zakresie języka obcego (j. angielski) na poziomie B2+ na studiach II stopnia, jak również odpowiednie oznaczenie pozostałych przedmiotów z programu studiów II stopnia prowadzonych w j. wykładowym angielskim, 2) weryfikację i ponowne przygotowanie programów przedmiotów w tym, w przedmiocie „Projekt dyplomowy” i „Przygotowanie do egzaminu dyplomowego” na studiach I stopnia (w taki sposób aby w ramach ww. przedmiotów były wypełniane efekty uczenia się z trzech grup efektów: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych (co podkreśla Instrukcja Prorektora ds. Kształcenia z dnia 1 października 2019 r. w sprawie realizacji przedmiotu „Projekt dyplomowy” od r.a. 2019/2020, jako elementu procesu dyplomowania), 3) Wprowadzenie korekt w zakresie wymagań w stosunku do nauczycieli dopuszczonych do pełnienia roli promotora (opiekuna naukowego). Funkcję promotora prac licencjackich (jeśli występują) mogą pełnić osoby posiadające co najmniej stopień naukowy dra, a prac magisterskich, ze stopniem naukowym dra hab. lub dra, po zatwierdzeniu przez dyrektora instytutu. W obydwu przypadkach wymagane jest od promotorów posiadanie dorobku naukowego w zakresie dyscyplin, do których zostały przyporządkowane efekty uczenia się lub doświadczenia praktycznego związanego z kierunkiem studiów. Prace dyplomowe poddawane weryfikacji przez system antyplagiatowy, które będą posiadały powyżej 30% zgodności będą analizowane przez Zadaniowy Zespół ds. Zapewnienia Jakości w zakresie procesu dyplomowania. W przypadku stwierdzonych naruszeń, czyli braku odnośników do źródeł w tekście, sytuacje te będą rozpatrywane pod kątem jakości sprawowanej opieki nad przygotowaniem prac przez promotora. Dzięki tym działaniom zrezygnowano z promotorów, których kompetencje, wykształcenie i publikacje odbiegały w znaczącym stopniu od kierunku TiR i dyscypliny wiodącej, 4) Wdrożenie zasad doboru tematów prac i projektów dyplomowych, sposobów rozwiązywania problemów

		<p>badawczych, powiązania ich tematów z dyscypliną wiodącą oraz dodatkową, a także nadzorem nad obsadą promotorów i recenzentów oraz opiekunów i opiniujących projekty dyplomowe – a) określono dopuszczalny zakres problemowy prac dyplomowych magisterskich wraz z pożądanymi sposobami rozwiązywania ich problemów badawczych na kierunku TiR, b) ustalono skład/listę promotorów i recenzentów prac dyplomowych oraz opiekunów projektów dyplomowych (na I i II stopniu) odpowiadający przyporządkowaniu efektów na kierunku TiR do właściwych dyscyplin,</p> <p>5) Zwiększenie roli pracowników samodzielnych w procedurze egzaminów dyplomowych (skład komisji, wykonywanie recenzji),</p> <p>6) Udoskonalenie modułu procesu dyplomowania w systemie ISAPS 3.0 w celu zwiększenia możliwości nadzoru nad przebiegiem tego procesu, podniesienia jego jakości oraz możliwości archiwizowania,</p> <p>7) Wzmocnienie nadzoru nad przebiegiem procesu dyplomowania w ramach obowiązków dyrektora Instytutu – poprzez zastosowanie udoskonalonego modułu dyplomowania w systemie ISAPS 3.0. (aktualnie osiągnięto relatywnie wyższy poziom kontroli nad tematami prac dyplomowych i projektów dyplomowych - dyrektor Instytutu posiada systemowe rozwiązania pozwalające na weryfikację i zatwierdzanie tematów prac i projektów).</p>
--	--	---

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 3:

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Kadra prowadząca zajęcia dydaktyczne na kierunku „turystyka i rekreacja” w Instytucie Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych składa się z tzw. limitu kadrowego tj. nauczycieli akademickich zatrudnionych na Uczelni na podstawowym miejscu pracy w pełnym wymiarze czasu pracy oraz pozostałych nauczycieli akademickich, w tym wykładowców i praktyków prowadzących zajęcia dydaktyczne zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami.

Na kierunku „turystyka i rekreacja” w roku akademickim 2022/2023 zajęcia prowadzi 79 osób, w tym:

- 10 doktorów habilitowanych,
- 40 doktorów,
- 29 magistrów.

Nauczyciele akademicy wchodzący prowadzący zajęcia dydaktyczne mają bogaty dorobek naukowy obejmujący: artykuły w czasopismach naukowych, monografie indywidualne, redakcje monografii, rozdziały w monografiach, recenzje naukowe, publikacje w materiałach pokonferencyjnych oraz skrypty i podręczniki akademickie, a także raporty, analizy i prace badawcze. Szereg publikacji ogłoszonych zostało w językach obcych, głównie w języku angielskim, rosyjskim i ukraińskim. Wykładowcy wchodzący w skład podstawowej kadry na kierunku „turystyka i rekreacja” z sukcesem publikują także w wydawnictwach międzynarodowych. Szczegółowe omówienie dorobku osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku zawiera Załącznik nr 2 do niniejszego raportu.

Kadra nauczycieli akademickich na kierunku „turystyka i rekreacja”, w tym etatowych oraz pozostałych osób prowadzących zajęcia, oprócz dorobku naukowego, równie często posiada także bogate doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią, także w ramach współpracy z podmiotami gospodarczymi w kraju i za granicą.

Wszyscy nauczyciele akademicy i praktycy prowadzący kształcenie na kierunku „turystyka i rekreacja”, co szczególnie istotne w roku akademickim 2022/2023, przeszkoleni zostali w zakresie metod i technik kształcenia na odległość. Część kadry nauczycieli akademickich prowadzi zajęcia na specjalności *“International tourism and hospitality management”*, realizowanej w j. angielskim (specjalność tożsama z prowadzoną w j. polskim: *Turystyka międzynarodowa i zarządzanie w hotelarstwie*).

Obsada zajęć dydaktycznych

Przy obsadzie zajęć dydaktycznych na kierunku „turystyka i rekreacja” dyrekcja Instytutu Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych uwzględnia przede wszystkim posiadane przez nauczyciela akademickiego kwalifikacje, w tym posiadane stopnie i tytuły naukowe poświadczane dyplomem i dorobek naukowy, doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią, a także przygotowanie i doświadczenie dydaktyczne. Tak więc obsada zajęć dydaktycznych uwzględnia zasadę zgodności kompetencji dydaktycznych kadry, tj. posiadanego dorobku naukowego i/lub doświadczeń praktycznych z zakresem zajęć oraz praktycznymi umiejętnościami uwzględnionymi w opisie efektów uczenia. Charakterystyka kadry prowadzącej zajęcia na kierunku „turystyka i rekreacja” podana w Załączniku nr 2, potwierdza zgodność posiadanych kwalifikacji z zakresem programu studiów, w tym poszczególnymi przedmiotami. Szczególną uwagę przywiązuje się do powierzania prowadzenia zajęć praktycznych przez ekspertów. W tym przypadku pod uwagę bierze się praktyczne doświadczenie osoby prowadzącej zajęcia, a także atrakcyjność formy prowadzenia zajęć.

Główne zasady przydzielania zajęć dydaktycznych i ocena obsady:

- obsadę proponuje dyrektor Instytutu Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych;
- w pierwszym roku pracy na WSG każdy nauczyciel akademicki zostaje poddany ankietyzacji i hospitacji zajęć (od roku akademickiego 2020/2021 hospitacji podlegają także zajęcia prowadzone z wykorzystaniem MS Teams);
- przy powoływaniu nauczycieli akademickich do odpowiednich komisji egzaminów dyplomowych brane są pod uwagę kwalifikacje;
- ocena obsady zajęć następuje w trakcie oceny nauczycieli akademickich,
- informacje o nieprawidłowościach w obsadzie i sposobie prowadzenia poszczególnych zajęć są pozyskiwane poprzez ankietyzację zajęć prowadzoną wśród studentów, protokołów z hospitowania zajęć oraz od przedstawicieli Samorządu Studenckiego;
- podczas przydziału zajęć uwzględniane są opinie studentów na temat nauczyciela wyrażone w ankietach.

Opis prowadzonej polityki kadrowej

W Uczelni przywiązuje się dużą wagę do właściwego doboru kadry nauczycieli akademickich i rozwoju pracowników. Priorytetami polityki kadrowej są:

- pozyskiwanie pracowników z bogatym dorobkiem naukowym związanym z dyscyplinami, do których przyporządkowane są efekty uczenia się na danym kierunku studiów;
- pozyskiwanie pracowników z doświadczeniem dydaktycznym;
- pozyskiwanie pracowników z doświadczeniem praktycznym pozwalającym na prawidłową realizację zajęć
- zatrudnianie osób spoza szkolnictwa wyższego w charakterze ekspertów branżowych;
- dbanie o rozwój młodych pracowników naukowo-dydaktycznych.

Uczelnia przy doborze kadry dydaktycznej, kieruje się kompetencjami kandydatów, ich doświadczeniem dydaktycznym, dorobkiem naukowym, jak również uznaniem w środowisku akademickim i branżowym. Umowy z pracownikami naukowo-dydaktycznymi zawierane są po raz pierwszy na czas określony. W trosce o wysoki poziom kształcenia, decyzje o kontynuacji współpracy podejmowane są tylko w przypadku pozytywnej oceny pracownika. W przeciwnym razie, rezygnuje się z dalszej współpracy. Niezwykle istotne dla dalszego rozwoju kierunku staje się tworzenie właściwych warunków dla dynamicznego rozwoju młodej kadry naukowo-dydaktycznej pod opieką doświadczonych samodzielnych nauczycieli akademickich – służą temu m.in. naukowe zebrania pracowników oraz system wsparcia rozwoju naukowego.

System oceny jakości kadr

Podstawę prawną oceny nauczycieli akademickich stanowi art. 128 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Zgodnie z ustawą nauczyciel akademicki podlega ocenie nie rzadziej niż co 4 lata z zakresu swoich obowiązków w sferze: kształcenia, działalności naukowej i przestrzegania przepisów z zakresu prawa autorskiego i praw pokrewnych. Pierwszą ocenę okresową dokonywaną w oparciu o nową ustawę planowano przeprowadzić do końca 2020 roku, ale w związku z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2020 r. *o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2* (Dz. U. z 2020 r. poz. 695) dokonano zmiany tego terminu do dnia 31 grudnia 2021 r.

Ocenę okresową nauczycieli akademickich dotychczas przeprowadzano wykorzystując do tego celu kwestionariusz oceny. Wypełniany przez nauczyciela akademickiego kwestionariusz opiniowany jest przez bezpośredniego przełożonego i Komisję Oceniającą.

Uzyskanie negatywnej oceny przez nauczyciela akademickiego skutkuje kolejną oceną po upływie roku, a dwie oceny negatywne - rozwiązaniem stosunku pracy z ocenianym nauczycielem akademickim. Rozmowa bezpośredniego przełożonego z ocenianym nauczycielem akademickim ma na celu zaproponowanie wszystkich form pomocy, np. przyznanie stypendium naukowego, przekazanie środków finansowych na realizację badań lub staż naukowy (grant wewnątrzuczelniany) w celu uzyskania oceny pozytywnej.

Opis systemu wspierającego i motywującego rozwój kadry naukowo-dydaktycznej

Wśród zadań Uczelni zdefiniowanych w dokumentacji strategicznej znajduje się między innymi wspieranie rozwoju naukowego nauczycieli akademickich. Rozwój, na który stawia Uczelnia, dotyczy m.in. uzyskiwania przez nauczycieli akademickich wyższych stopni lub tytułu naukowego. Każdy pracownik WSG ma prawo ubiegania się o pomoc związaną z podnoszeniem kwalifikacji naukowych i dydaktycznych. Może to dotyczyć na przykład:

- grantów naukowych na realizację projektów indywidualnych i zespołowych,
- stypendiów doktorskich,
- płatnych urlopów naukowych,
- finansowania i współfinansowania wewnętrznych i zewnętrznych szkoleń,
- wyjazdów zagranicznych w ramach programu Erasmus+.

Nauczyciele akademicy, zatrudnieni na stanowiskach naukowo-dydaktycznych, mogą ubiegać się o stypendium naukowe w celu przygotowania pracy doktorskiej, habilitacyjnej lub monografii profesorskiej oraz realizację niezbędnych badań. Uczelnia wspomaga w uzyskiwaniu tytułów i stopni naukowych pracowników naukowo-dydaktycznych, poprzez różnego rodzaju świadczenia materialne i niematerialne. Wszyscy pracownicy Uczelni zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy mogą się ubiegać o sfinansowanie kosztów przewodu doktorskiego lub habilitacyjnego. Od 2015 r. z tej formy wsparcia skorzystało 4 pracowników IZiGUT (wcześniej Katedry Gospodarki Turystycznej), w tym: jeden nauczyciel akademicki na dofinansowanie studium doktorskiego, jeden nauczyciel akademicki na dofinansowanie otwarcia przewodu doktorskiego a także dwóch nauczycieli akademickich na dofinansowanie postępowania habilitacyjnego.

W ramach podnoszenia kompetencji dydaktycznych prowadzone są systematyczne szkolenia wewnętrzne dla kadry nauczycieli akademickich. W roku akademickim 2018/2019 oraz 2019/2020 zrealizowano następujące szkolenia: Szkolenie z obsługi MS Teams, Prowadzenie skutecznych prezentacji i wystąpień publicznych, Narzędzia prezentacyjne dydaktyków, Tworzenie treści e-learningowych, Wykorzystanie narzędzi Office 365 w dydaktyce, Prince 2 Foundation, Analiza danych biznesowych, Wizualizacja danych biznesowych, ABC E-learningu, MS Office w pracy Dziekanatu, Tworzenie materiałów e-learningowych, Przygotowanie do prowadzenia szkoleń on-line, Zarządzanie działaniami rozwojowymi studentów oraz Tworzenie interaktywnych materiałów edukacyjnych. W związku z rozszerzeniem wykorzystania nowoczesnych metod kształcenia na odległość, od roku akademickiego 2020/21 szkolenia podnoszące cyfrowe kompetencje kadry stały się nieodłącznym elementem działalności Pracowni Dydaktyki Mieszanej, wchodzącej w skład Działu Kształcenia uczelni. W tym celu co semestralnie organizowane są 3 lub 4 szkolenia i webinaria z wykorzystania LMS, 2 szkolenia z metodyki prowadzenia zajęć przez MS Teams, oraz przed sesją egzaminacyjną webinar z przeprowadzania egzaminów i zaliczeń zdalnych. Dodatkowo kadra naukowo-dydaktyczna ma

możliwość korzystania ze szkoleń indywidualnych, oferowanych przez Pracownię Dydaktyki Mieszanej w formie stacjonarnej lub zdalnej. W biurze Pracowni zostało stworzone specjalne stanowisko do pracy indywidualnej dla prowadzących. W przypadku wątpliwości, potrzeby szkolenia indywidualnego lub chęci skorzystania ze sprzętu i oprogramowania oferowanego przez Uczelnię, każdy prowadzący ma możliwość korzystania z tego stanowiska w godzinach pracy biura. Dodatkowo, każdy pracownik naukowo-dydaktyczny ma również dostęp do bezpłatnych e-learningowych szkoleń z nowoczesnych narzędzi kształcenia zdalnego.

Okazją do podnoszenia kompetencji naukowych i dydaktycznych oraz podnoszenia poziomu doświadczenia zawodowego jest udział kadry Instytutu w licznych gremiach opiniotwórczych i decyzyjnych na szczeblu centralnym i regionalnym, co ma szczególnie istotne znaczenie dla realizowanego na kierunku „turystyka i rekreacja” profilu praktycznego. Są to przykładowo:

- Sektorowa Rada ds. Kompetencji – Turystyka: zadaniem Rady jest dopasowanie kompetencji pracowników do potrzeb przedsiębiorców na rynku turystycznym, a niektórzy pracownicy Instytutu i Uczelni współpracują z Radą jako eksperci (tworzenie rekomendacji szkoleń, warsztatów i studiów podyplomowych, opisy oczekiwanych efektów uczenia się, udział w licznych badaniach rynku),
- Zespół ds. Opracowania Strategii przyspieszenia 2030+ dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego (współpraca w organizacji i prowadzeniu konsultacji społecznych oraz warsztatów w zakresie przygotowywanie dokumentów strategicznych nt. Turystyka w ramach strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 r.),
- Olimpiada Wiedzy o Hotelarstwie: w ramach konkursu pracownicy Instytutu pełnią role merytoryczne i organizacyjne bowiem Instytut (wcześniej Katedra) jest głównym organizatorem tego przedsięwzięcia a Olimpiada została wpisana przez Ministerstwo Edukacji Narodowej (Komunikat z dnia 18 kwietnia 2018 r.) do wykazu olimpiad tematycznych i turniejów związanych z wybranym przedmiotem lub dziedziną wiedzy,
- Kujawsko-Pomorska Organizacja Turystyczna: regionalna organizacja turystyczna, która od lat integruje środowisko turystyki, tworzy forum dialogu i wspiera realizację wspólnych przedsięwzięć zapraszając w roli ekspertów pracowników Instytutu (WSG jest członkiem KPOT).

Projekty badawcze realizowane przez pracowników Uczelni, finansowane są zarówno ze środków wewnętrznych (własny fundusz grantowy), jak i zewnętrznych (MNiSW, NCN, UE i inne). Niezależnie od źródła finansowania propozycje projektów podlegają w pierwszej kolejności opinii odpowiednich jednostek i gremiów uczelnianych. Ważną rolę pełni Komisja ds. Grantów. Jej zadaniem jest ocena wniosków o dofinansowanie indywidualnych i zespołowych wniosków o przyznanie grantu uczelnianego na działalność naukowo-badawczą. Granty finansowane są ze środków własnych Uczelni. Ocena dokonywana jest w oparciu o kryteria spodziewanych efektów naukowych (publikacje, patenty) aplikacyjności, związków z priorytetami badawczymi uczelni, a także ścieżki rozwoju naukowego aplikanta (przewód doktorski, postępowanie habilitacyjne). Komisję powołuje prezydent w składzie: kanclerz, przedstawiciele podstawowych jednostek organizacyjnych Uczelni, przedstawiciel Działu Nauki oraz prorektor ds. spraw nauki, jako przewodniczący. Zgodnie z regulaminem grantów Komisja ds. Grantów w przypadku wysokonakładowego grantu, tj. powyżej 30 000 zł może powołać eksperta spoza Uczelni, do merytorycznej oceny grantu.

Inną formą wspomagania rozwoju naukowego nauczyciela akademickiego jest obniżenie pensum dydaktycznego (do 50%). Do obowiązków kadry naukowo-dydaktycznej należy prowadzenie prac

naukowo–badawczych. Dokumentowaniem prac badawczych zajmuje się Dział Nauki, który podlega prorektorowi ds. nauki i współpracy. Natomiast za prace badawcze wspierające działalność dydaktyczną odpowiada prorektor ds. kształcenia.

Szczególną formą wspierania podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników naukowo-dydaktycznych jest dofinansowanie wyjazdów w ramach programu Erasmus+ lub innych programów i form wymiany międzynarodowej ze środków własnych Uczelni.

Wysoki poziom aktywności badawczej, doświadczenia eksperckiego i organizacyjnego kadry pracowników kierunku turystyka i rekreacja w Wyższej Szkole Gospodarki potwierdzają min. realizowane aktualnie projekty badawcze (typu B+R), organizowane lub planowane konferencje:

- Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy w partnerstwie z 4ES Non Profit Sp. z o.o. są realizatorami projektu „Turystyka dostępna 1.0” dofinansowanego w ramach Konkursu grantowego nr 1/2021 ogłoszonego przez Państwowy Fundusz Rozwoju Osób Niepełnosprawnych w ramach Modułu I „Turystyka i rekreacja” pilotażowego programu „Dostępność ponad barierami” nastawionego na działania zwiększające dostępność w obszarze turystyki i rekreacji dla osób z niepełnosprawnością. Z grona 27 złożonych wniosków do dofinansowania wyłoniono tylko 5 pomysłów. Projekt otrzymał wsparcie finansowe ze środków PFRON w kwocie 1 943 469 zł (wkład własny finansowy wynosi 485 867,25 zł). Przedstawiciele kadry kierunku uczestniczyć będą w organizowaniu Lokalnej Sieci Współpracy na rzecz budowania ofert turystycznych dla OzN, pogłębionej analizie podaży ofert turystycznych i rekreacyjnych dla OzN oraz popytu wśród OzN na tego typu usługi i oferty oraz w dostosowywaniu wybranych oferty turystycznych dla OzN, organizacji wydarzeń włączających OzN w turystykę i rekreację (wyniki badań będą wykorzystywane w ramach prowadzonych zajęć dydaktycznych -np. Turystyka dostępna, animacje w turystyce, sport osób z niepełnosprawnością),
- Projekt badawczy w Programie "Społeczna odpowiedzialność nauki" - moduł: Popularyzacja nauki i promocja sportu - KONKURS III (SONP/SN/550584), który uzyskał finansowanie w wysokości 29 200zł. Celem projektu jest zwiększenie społecznego zainteresowania polską nauką i jej osiągnięciami oraz wzrost świadomości znaczenia nauki w społeczeństwie poprzez wdrożenie zaawansowanych i innowacyjnych metod interpretacji dziedzictwa. Zespół pracowników z kierunku turystyka i rekreacja poprzez badania i wdrożenie zamierza zwiększyć poziomu dostępności publicznej do edukacyjnego i tożsamościowego potencjału dziedzictwa sakralnego Bydgoszczy i regionu (zwłaszcza do elementów niszowych, mniej znanych, mniej spopularyzowanych). Dodatkowym efektem realizacji projektu będzie utworzenie Pracowni Interpretacji Dziedzictwa (wyniki badań będą wykorzystywane w ramach prowadzonych zajęć dydaktycznych np.: krajoznawstwo, animacje w turystyce, pilotaż i przewodnictwo).

Z udziałem pracowników kierunku TiR WSG (w tym: aktywność organizacyjna i aktywny udział - prowadzenie paneli dyskusyjnych i udział w panelach dyskusyjnych, wystąpienia) w okresie 2020-2022 zorganizowano trzy konferencje o zasięgu krajowym:

- Grudzień 2020; Konferencja branżowa w formule hybrydowej pn. „Turystyka Miejska i Nowoczesne Technologie”. Podstawowym celem konferencji była prezentacja rozwiązań technologicznych i ich zastosowań pozwalających na wzmacnianie konkurencyjności oferty turystycznej. Wydarzenie miało również ważny wymiar promocyjno-informacyjny dla regionu bowiem zaprezentowano wybrane, nowe pomysły i projekty produktów turystycznych

- Wrzesień 2021; Konferencja branżowa w formule hybrydowej pn. „Nowoczesne Technologie w Turystyce - Szkolenie Kadr Pedagogicznych – Organizacja Wycieczek Szkolnych” połączona z Uroczystością 20-lecia działalności Biura Turystyki ACTIV i utworzenia grupy: WSG-ACTIV-EDUTRAVELER.
- Marzec 2022: Konferencja naukowa w formule hybrydowej pn. „Rynek pracy w sektorze turystyki po pandemii – współpraca z sektorem edukacji w zakresie szkolnictwa zawodowego” Organizatorami konferencji były: Sektorowa Rada ds. Kompetencji Turystyki, Departament Turystyki Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy Zgodnie z tytułem spotkania przedstawiciele organów państwowych (m.in., ██████████ ██████████ Sekretarz stanu w Ministerstwie Sportu i Turystyki, pełnomocnik Prezesa Rady Ministrów ds. promocji polskiej marki, ██████████ - Dyrektor Departamentu Turystyki w Ministerstwo Sportu i Turystyki), środowisk naukowych i biznesowych dyskutowali nt. rozwiązań dla problemu braku kadr turystycznych, który pogłębił się w dobie kryzysu pandemicznego.
- Czerwiec 2022: Seminarium „Przyszłość hotelarstwa w kontekście ekoturystyki i agroturystyki”, przy udziale i wsparciu merytorycznym Departamentu Turystyki Ministerstwa Sportu i Turystyki
- W roku akademickim 2022/2023 (marzec 2023) Instytut Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych we współpracy ze Studenckim Kołem naukowym TUR zaplanował realizację I Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej - Forum Młodych Naukowców. Celem konferencji będzie stworzenie platformy do wymiany wniosków z obserwacji, doświadczeń oraz pomysłów młodych naukowców. Wydarzenie (planowane w formule hybrydowej) ma być sposobnością do prezentacji wyników badań w zakresie szeroko rozumianej tematyki zarządzania i gospodarki usług turystycznych oraz upowszechniania wiedzy z zakresu nauk o zarządzaniu, jak również ekonomii i finansów w kontekście dokonań oraz wyzwań przyszłości. Organizatorom przyświeca cel podkreślenia interdyscyplinarnego charakteru turystyki, która w swej specyfice branżowej łączy się i przenika z wieloma dziedzinami oraz dyscyplinami nauki (obszary tematyczne: zrównoważony rozwój turystyki, rola prawa w rozwoju rekreacji, sportu i turystyki, transport i logistyka w turystyce, ekonomika usług turystycznych, zarządzanie w usługach turystycznych, rola nowych technologii w turystyce, turystyka odpowiedzialna, turystyka medyczna, ekologia a turystyka,, turystyka historyczna i dziedzictwo kulturowe, wyzwania dla turystyki XXI wieku. Udział w konferencji mogą wziąć młodzi naukowcy posługujący się językiem polskim, angielskim i/lub ukraińskim.
- W planach Instytutu na rok 2023 jest ponadto organizacja międzynarodowej konferencji poświęconej problematyce rozwoju turystyki odpowiedzialnej (konferencja objęta jest patronatami: THE-ICE, organizacji w której certyfikowany jest kierunek studiów turystyka i rekreacja, Ministerstwa Sportu i Turystyki, Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Izby Gospodarczej Hotelarstwa Polskiego oraz Polskiej Organizacji Turystycznej).

Wyniki badań naukowych prowadzonych przez pracowników na kierunku TIR WSG są publikowane w Zeszytach Naukowych WSG. Zeszyty Naukowe TiR dodatkowo są również miejscem aktywności publikacyjnej studentów kierunku turystyka i rekreacja. Od roku 2022 Zeszyty Naukowe TIR rozwijane są w nowej formule - łącząc naukowy charakter czasopisma z praktycznymi odniesieniami (Varia).

Rocznik „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Gospodarki - Turystyka i Rekreacja” jest naukowym periodykiem założonym w 2001 roku (od 2004 roku ukazuje się pod nowym numerem ISSN). Rady Naukową tworzą: ██████████ prof. Uniwersytetu Szczecińskiego, ekonomistka, ██████████ ██████████, prof. Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, geograf, ██████████ ██████████, ekonomista, WSB w Poznaniu, Wydział Ekonomiczny w Szczecinie, ██████████ ██████████, ekonomista, wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki, ██████████ ██████████ prof. Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku, spec. teorii WFi sportu., ██████████ ██████████, prawnik, dyrektor Departamentu Turystyki Ministerstwa Sportu i Turystyki, ██████████ ██████████, ekonomista, dyrektor katedry ekonomiki przedsiębiorstw i turystyki, Poleski Uniwersytet Narodowy (Żytomierz, Ukraina), ██████████ ekonomista, nauki o zarządzaniu Swami Sahajanand College of Commerce & Management, Gujarat India ██████████ ██████████, Szent István University, Faculty of Economics and Social Sciences, Department of Regional Economics and Rural Development, Department of Tourism and Hospitality. Redaktorami czasopisma są: dr ██████████ ██████████, prof. Wyższej Szkoły Gospodarki, historyk, red. naczelny wydawnictwa WSG, Rektor WSG, dr Grażyna Sipińska, ekonomistka, dyrektor IZiGUT Wyższej Szkoły Gospodarki, dr Rafał Nowicki, antropolog turystyki, historyk sztuki, wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki. W roku 2023 planowane jest wydanie kolejnego (z. 17) Zeszytu Naukowego Turystyka i Rekreacja.

Zalecenia dotyczące kryterium 4 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeżeli dotyczy)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 4 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	<p>Zaleca się wprowadzenie zmian w obsadzie zajęć wyszczególnionych w Załączniku nr 4 raportu z wizytacji i powierzenie ich nauczycielom akademickim z adekwatnymi kompetencjami.</p>	<p>Uczelnia wypełniła zalecenia dotyczące Kryterium 4. Dokonano zmian w obsadzie przedmiotów wskazanych w Raporcie Pokontrolnym, poprzez: wyeliminowanie sytuacji obsadzania zajęć wykładowych przez wykładowców z tytułem mgr, wyeliminowanie sytuacji powierzania przedmiotów podstawowych i kierunkowych wykładowcom nieposiadającym dorobku w dyscyplinach przypisanych do kierunku lub specjalistycznych kompetencji, doświadczenia zawodowego, wyeliminowanie sytuacji powierzania pracownikom etatowym dużej puli przedmiotów/ liczby godzin dydaktycznych.</p> <p>W szczególności zmiany dotyczyły obsady przedmiotów wskazanych przez ZO PKA w raporcie pokontrolnym. Obecnie poniżej wskazane przedmioty są prowadzone przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> = Systemy rezerwacyjne (V) (przedmiot realizowany na I stopniu studiów) mgr ██████████

		<ul style="list-style-type: none"> Marketing internetowy (W) (przedmiot realizowany na II stopniu studiów) – Negocjacje i etykieta menadżera (V) (przedmiot realizowany na I stopniu studiów) dr Negocjacje i techniki autoprezentacji (przedmiot realizowanych na II stopniu studiów) – Podstawy turystyki (W) (przedmiot realizowany na I stopniu studiów – studia anglojęzyczne) prof. wiz. – Podstawy Spa i Wellness (W) (przedmiot realizowany na I stopniu studiów – studia anglojęzyczne) – Seminarium i Konsultacje dyplomowe (przedmiot realizowany na I stopniu studiów – studia anglojęzyczne/ obecnie jako Projekt dyplomowy) dr Rafał Śpiewak – Sport niepełnosprawnych (V) (przedmiot realizowany na II stopniu studiów) – Przedmioty: Turystyka kontrowersyjna PDW (przedmiot realizowany na I stopniu studiów) został zastąpiony innym, natomiast przedmiot Organizacja gospodarki turystycznej zostały usunięty z programu
2.	<p>Zaleca się wdrożenia skutecznych działań projakościowych w zakresie zapewnienia w przyszłości właściwej obsady zajęć dydaktycznych, umożliwiającej prawidłową realizację zajęć i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów uczenia się (uczelnia sama powinna te działania zaprojektować i je wdrożyć skutecznie)</p>	<p>Rekrutacja nowej kadry</p> <p>W Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy, a tym samym w Instytucie Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych na potrzeby zarządzania kadrą i doбором do prawidłowej obsady, wyróżniamy kadrę badawczo-dydaktyczną oraz kadrę praktyczną, którą definiujemy następująco:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kadra badawczo-dydaktyczna to: <ul style="list-style-type: none"> ○ osoby ze stopniem co najmniej dr. w dyscyplinach do których przypisany został kierunek studiów – dobór oparty na zgodności dorobku naukowego z prowadzonymi zajęciami; ○ osoby z tytułem zawodowym magistra – zgodność dorobku publikacyjnego z zajęciami, powierzanie ćwiczeń, ewentualne prace doktorskie związane z wybranymi aspektami, które łączą się z prowadzonymi zajęciami, znajomość języka obcego;

		<ul style="list-style-type: none"> • kadra praktyczna to osoby posiadające doświadczenie w zakresie zarządzania, planowania, organizacji i obsługi w szeroko rozumianym sektorze hotelarstwa, turystyki i rekreacji, znajomość języka obcego oraz oprogramowania specjalistycznego dla sektora. <p>Procedura</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. W przypadku pozyskania nowego pracownika Dział Personalny we współpracy z Dyrektorem Instytutu opracowuje ogłoszenie rekrutacyjne (według Procedury Personalnej WSG). 2. Postępowanie rekrutacyjne składa się z 4 etapów: <ol style="list-style-type: none"> a. Wstępna selekcja kandydatów – dokonywana przez Dział Personalny, b. Pierwsza rozmowa kwalifikacyjna – przeprowadzana przez dyrektora instytutu i/lub inną osobę wskazaną przez Dyrektora Instytutu. Etap kończy się wyłonieniem kilku kandydatów (2-3) spełniających kryteria rekrutacyjne (badanie podstawowych kompetencji niezbędnych na stanowisku – kwalifikacyjne, efektywnościowe), c. Ostateczna rozmowa kwalifikacyjna – przeprowadzana przez Dyrektora Instytutu i pracownika Działu Personalnego. Podczas tego etapu weryfikowane są pozostałe kompetencje kandydata (dopasowanie do kultury organizacyjnej, cechy osobowościowe, motywacje). d. Podjęcie decyzji personalnej – Dyrektor Personalny wspólnie z Dyrektorem Instytutu podejmują decyzję o wyborze konkretnego kandydata. Dyrektor Instytutu przedstawia kandydatowi warunki zatrudnienia, a po ich akceptacji przygotowuje Wniosek o zatrudnienie. Forma zatrudnienia (etat, umowa cywilnoprawna) zależy od zapotrzebowania Uczelni i potencjału danej osoby. e. W celu przyporządkowania pracownika do obsady, Komisja w składzie: Dyrektor Instytutu, konsultant ds. kierunku oraz konsultant ds. kształcenia praktycznego na kierunku dokonuje analizy kandydatur, wybrane osoby są zapraszane na rozmowę. Zajęcia są przydzielane odpowiednio do kwalifikacji ww osób.
--	--	---

		<p>f. W pierwszym roku pracy dokonywana jest ocena pracownika poprzez następujące narzędzia WSZJK: hospitacje i ankietyzacje. Dodatkowym wzmocnieniem rozmowa wspierająca z dyrektorem instytutu.</p> <p>Zatrudnienie dra Rafała Śpiewaka w IZiGUT od 1.10.2022 jest przykładem zastosowania tej procedury.</p>
--	--	---

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 4:

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Jednym z atutów Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy jest jej lokalizacja w centrum miasta, w śródmiejskiej dzielnicy Okole, przy ul. Garbary 2, w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Brdy. Bardzo dobre skomunikowanie z głównymi dworcami: kolejowym i autobusowym, z lotniskiem oraz z innymi dzielnicami miasta decyduje o doskonałej przestrzennej dostępności Uczelni. Atrakcyjność tej lokalizacji podnosi także bliskość historycznego centrum miasta ze Starym Rynkiem, Operą Nova, Biblioteką Miejską oraz malowniczą i nowo odrestaurowaną Wyspą Młyńską. Koncentracja infrastruktury dydaktycznej w jednym punkcie miasta, w jednym kampusie sprawia, że organizacja i realizacja zajęć nie wymaga od studentów uciążliwych przejazdów do innych części miasta. Ponadto do dyspozycji pracowników Uczelni, studentów i gości oddano dwa parkingi dozorowane o łącznej liczbie 83 miejsc wraz z miejscami przewidzianymi dla osób niepełnosprawnych (2 miejsca). W różnych punktach kampusu zainstalowano także miejsca postojowe dla rowerów.

Teren kampusu Uczelni (A; B; C) obejmuje grunty własne oraz jest użytkowany na podstawie długoterminowych umów dzierżawy. Kampus A zlokalizowany jest przy ul. Garbary oraz ul. Naruszewicza w Bydgoszczy. Na terenie Kampusu A znajduje się 8 wolnostojących budynków, w których znajdują się m.in. sale wykładowe, aule, sale ćwiczeniowe i laboratoryjne, biura poszczególnych jednostek dydaktyczno-naukowych, Dziekanat, Rektorat, pomieszczenia administracyjne, pomieszczenia socjalne, gospodarczo magazynowe, ciągi komunikacyjne, hala sportowa z zapleczem, przedszkole i żłobek akademicki a także Akademickie Centrum Medyczne. Istotne znaczenie dla kierunku „turystyka i rekreacja” ma także zlokalizowane na terenie kampusu A Centrum Fitness i Dietetyki „Rewital”.

Kampus B zlokalizowany jest przy ul. Obrońców Bydgoszczy 1 w Bydgoszczy. W budynku znajduje się żłobek, sale dydaktyczne, Biblioteka – Centrum Informacji Naukowej i Dialogu Kulturowego, Dział Projektów, Kwestura oraz Dział Personalny. Na terenie Kampusu B znajduje się także parking dla pracowników i gości Uczelni. Kampus C zlokalizowano przy ul. Karpackiej 52 w Bydgoszczy. W skład infrastruktury Kampusu C wchodzi przestrzeń Akademickiej Przestrzeni Kreatywnej, obejmująca Muzeum Fotografii (wpisane na listę muzeów miasta Bydgoszczy, dostępne dla zwiedzających z zewnątrz). Muzeum dysponuje przestrzenią ekspozycyjną wraz ze studio i ciemnią fotograficzną. W Akademickiej Przestrzeni Kreatywnej organizowane są wystawy czasowe z zakresu sztuk wizualnych, wydarzenia kulturalne i warsztaty artystyczne.

Układ pomieszczeń jest często modernizowany, a ich kubatura sukcesywnie dostosowywana do bieżących potrzeb dydaktycznych. Instytut Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych wykorzystuje głównie sale wykładowe w budynku „G” (Kampus A), w którym mieści się m.in. biuro Instytutu, sale ćwiczeń audytoryjnych i sale wykładowe. Do celów dydaktycznych wykorzystywane są także sale położone w innych pobliskich budynkach kampusu Uczelni.

Powierzchnia użytkowana przez biura poszczególnych jednostek dydaktyczno-naukowych Uczelni wynosi 950 m². Pozostałą powierzchnię budynków zajmują między innymi: Dziekanat, Rektorat, Kwestura, klub studencki, pomieszczenia administracyjne, pomieszczenia socjalne, gospodarczo-magazynowe oraz ciągi komunikacyjne.

Wszystkie pomieszczenia administracyjne i sale dydaktyczne sprzężone są w lokalną sieć komputerową. Stanowiska komputerowe w jednostkach badawczo-kształceniowych i administracji Uczelni posiadają szerokopasmowy dostęp do Internetu. Sale wykładowe są w pełni wyposażone w

nowoczesny sprzęt audiowizualny (rzutniki multimedialne, komputery, nagłośnienie, niektóre w tablice multimedialne). Komputery dla studentów pracują w autonomicznej sieci; dodatkowo studentom udostępniono sieć bezprzewodową z zasięgiem na terenie całego kampusu. Do dyspozycji nauczycieli akademickich i studentów jest ponad 350 komputerów, z tego 150 komputerów składa się na wyposażenie 10 pracowni komputerowych wykorzystywanych w procesie dydaktycznym, w tym specjalistyczna pracownia multimedialna. W ramach pracowni komputerowych przeznaczonych do realizacji zajęć dla potrzeb kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja” wydzielono Pracownię Systemów Rezerwacyjnych. Serwisem sprzętu komputerowego, sieci internetowej, wymienionego osprzętu multimedialnego w poszczególnych salach dydaktycznych zajmuje się Sekcja Technicznej Obsługi Dydaktyki.

Zakres i zasady wykorzystania metod i technik kształcenia na odległość

Zdalne nauczanie jest wpisane w strategię Wyższej Szkoły Gospodarki od 2006 roku, kiedy uchwałą Kolegium WSG Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, rozpoczęło się wdrażanie nowego systemu kształcenia tzw. nauczania hybrydowego (blended learning). Istotną rolę odgrywa w nim wykorzystanie Internetu w dydaktyce. W pełni dotyczy to także kierunku „turystyka i rekreacja”. Podstawowe cele jakie Uczelnia osiąga stosując kształcenie komplementarne to:

- podniesienie efektywności nauczania,
- rozwijanie umiejętności studentów w zakresie samokształcenia,
- umożliwienie dostępności materiałów przez cały okres kształcenia,
- archiwizacja osiągniętych efektów uczenia się,
- racjonalizacja obciążenia studentów (szczególnie niestacjonarnych),
- standaryzacja kształcenia prowadzonego przez wszystkie jednostki Uczelni,
- obniżenie kosztów kształcenia,
- zmniejszenie obciążenia studentów kosztami przyjazdu do Uczelni.

Koordinacją kształcenia zdalnego zajmuje się Pracownia Dydaktyki Mieszanej, wchodząca w skład Działu Kształcenia. Głównymi narzędziami wykorzystywanymi do tego celu są: platforma zdalnego nauczania zwana dalej platformą ONTE (Ośrodka Nowych Technologii Edukacyjnych) utworzona na bazie LMS (Learning Management System) typu Moodle oraz narzędzie pracy synchronicznej jakim jest aplikacja MS Teams. Do podstawowych zadań jednostki należy zarządzanie istniejącymi platformami LMS, implementacja kursów zdalnych, szkolenia studentów oraz kadry dydaktycznej z wykorzystania narzędzi kształcenia zdalnego oraz monitorowanie pracy użytkowników systemu. Realizację zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość reguluje w WSG [Uchwała Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 13 września 2022 r. w sprawie: kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.](#), która określa zasady realizacji zajęć zdalnych w kontakcie synchronicznym i asynchronicznym, rodzaje materiałów dydaktycznych zamieszczanych na platformie oraz inne formy aktywności dydaktycznej z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. W załącznikach do uchwały opisane są standardy jakie muszą spełniać zamieszczane materiały. Materiały dydaktyczne przygotowane dla studentów składają się z plików tekstowych (w formacie *.pdf), prezentacji (w formacie *.html), materiałów audio w formie podcastów oraz materiałów video. Platforma daje studentom możliwość przesyłania plików z wykonanymi przez nich zadaniami. Nie mniej ważne są również testy ćwiczeniowe oraz sprawdzające opanowanie przez studentów materiału zaliczeniowego. Duża dywersyfikacja rodzajów pytań oferowanych w ramach testów realizowanych na

platformie sprawia, że testy te podnoszą jakość zajęć oraz znacznie je urozmaicają. Ponadto platforma umożliwia zakładanie różnego rodzaju forów dyskusyjnych – od ćwiczeniowych, na których studenci dyskutują na wyznaczone przez prowadzącego tematy, aż po fora ogłoszeniowe, przeznaczone do prowadzenia rozmów na dowolny temat. Dzięki testom i zadaniom wykonywanym przez studentów z wykorzystaniem platformy zdalnego nauczania, stanowi ona miejsce przechowywania dokumentacji weryfikującej efekty uczenia się.

Na platformie ONTE zaimplementowany został obszar Poradnika, w którym umieszczono filmy instruktażowe oraz infografiki, wspomagające proces tworzenia materiałów e-learningowych oraz interaktywnych form aktywizujących. Dodatkowo Poradnik stanowi wsparcie dla studentów, którzy znaleźć tam mogą odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania oraz rozwiązania podstawowych problemów korzystania z platform edukacyjnych Uczelni oraz narzędzi kontaktu synchronicznego z prowadzącym. Jest to również wirtualne środowisko, poprzez które udostępniane są akty prawne, pliki z materiałami metodycznymi oraz zestaw instrukcji z zakresu obsługi platformy. Dział Kształcenia zamieszcza w tym obszarze materiały dla wykładowców, związane z dokumentacją procesu dydaktycznego.

W celu podniesienia jakości kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, Pracownia Dydaktyki Mieszanej prowadzi serię co semestralnych szkoleń dla kadry naukowo-dydaktycznej, są to m.in. szkolenia dedykowane potrzebom jednostek, szkolenia indywidualne, szkolenia i webinaria z wykorzystania LMS, Teams oraz innych narzędzi kształcenia zdalnego, webinaria z przeprowadzania egzaminów i zaliczeń zdalnych, a także inne.

Dla realizacji celów praktycznego kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja” studentom i nauczycielom akademickim udostępniono specjalistyczne systemy komputerowe:

- **platformę technologicznych rozwiązań turystycznych Worldspan** - globalnego systemu dystrybucji elektronicznych informacji dotyczących organizowania podróży w różnych aspektach (aktualnie system Worldspan został przejęty przez Travelport Inc i jest łączony z systemem GDS firmy Galileo, uczelnia nadal posiada aktywną umowę umożliwiającą korzystanie z systemu Worldspan jednak docelowo nastąpi przejście do Galileo; Travelport Poland Sp. z o.o. udostępniła Uczelni kursy szkoleniowe do systemu Galileo a w przygotowaniu jest nowa umowa licencyjna).
- **program hotelowy ProHOTT** - wielofunkcyjny program przeznaczony dla branży hotelarskiej.
- **program komputerowy ProRESS** – przeznaczony dla branży gastronomicznej.

W celu udostępniania przestrzeni uczelni różnym jej użytkownikom przygotowano także **pracownię komputerową dla osób niepełnosprawnych** dostosowaną do ograniczeń osób z dysfunkcjami ruchu, wzroku i słuchu, w której znajduje się zmodyfikowanych pod względem ograniczeń osób z niepełnosprawnością 10 stanowisk. Pracownia zlokalizowana jest w budynku, w którym wyeliminowano bariery fizyczne (zlikwidowano uskok przy stopniach, poszerzono otwory drzwiowe, zamontowano dodatkowe poręcze). Przykładowa specyfikacja stanowiska komputerowego to: komputer klasy: "SET®" AMD A4-4000(3.0GHz)/4Gb-DDR3/500Gb/V1Gb//DVD±RW; korpus: LOGICPOWER 0017 - 400W, ATX; płyta główna: MSI A68HM-P33, sFM2, 2xDDR3, mATX, procesor: AMD A4-4000 3.0GHz(2)/1MB/HD7480D-720MHz/32nm/65W/sFM2 Richland BOX, pamięć: DDR3 4GB 1333 MHz Kingston (KVR13N9S8/4 / KVR13N9S8/4-SP) 1333 MHz, PC3-10600, CL9, ValueRAM, dysk HD: 500GB TOSHIBA DT01ACA050 7200rpm 32MB cache SATAII, karta graficzna: Gigabyte GeForce GT610 1GB DDR3 64bit low profile silent, nagrywarka cdr/dvd: LG Super Multi GH24NSCO.

W odniesieniu do zagadnień niepełnosprawności warto dodać, że w Uczelni dotychczas organizowane były coroczne zloty studentów niepełnosprawnych, akcje charytatywne na rzecz środowisk niepełnosprawnych, zajęcia sportowe dla osób niepełnosprawnych oraz konferencje dotyczące problematyki niepełnosprawności w turystyce. Interfejs uczelnianej platformy zdalnego nauczania został wyposażony w narzędzia ułatwiające pracę z narzędziem osobom niedowidzącym.

Dla potrzeb kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja” na terenie Campusu Wyższej Szkoły Gospodarki funkcjonuje także **pracownia gastronomiczna**, w której realizowane są zajęcia warsztatowe. Pracownia spełnia normy wymagane w odniesieniu do tego typu pomieszczeń. Wykładowcy oraz studenci kierunku „turystyka i rekreacja” mają również możliwość korzystania z zasobów Pracowni Analiz Społecznych i Rynkowych.

Studenci wszystkich kierunków studiów, które są w ofercie Uczelni mogą korzystać, z powstałej w ramach projektu „Projektując słuchaj ludzi”, **Pracowni Dostępności i Projektowania Uniwersalnego**. W skład wyposażenia pracowni wchodzi 4 symulatory VR:

1. Symulator przemieszczania się na wózku inwalidzkim w wirtualnej przestrzeni - komputer PC wraz z oprogramowaniem, telewizor, platforma z wózkiem inwalidzkim, zestaw HTC Vive Pro.
2. Symulator geriatryczny - komputer PC wraz z oprogramowaniem, platforma CAT-VR, zestaw HTC Vive Pro, kombinezon do symulacji odczuć starczych.
3. Symulator wad wzroku - komputer PC wraz z oprogramowaniem, zestaw Oculus Quest 2.
4. Symulator osoby niedosłyszącej - komputer PC wraz z oprogramowaniem, zestaw Oculus Quest 2.

Symulator przemieszczania się na wózku inwalidzkim jest nowoczesnym narzędziem edukacyjnym, które dzięki zastosowaniu technologii wirtualnej rzeczywistości pozwala użytkownikowi bezpośrednio doświadczyć różnych problemów utrudniających codzienne funkcjonowanie osób dotkniętych niepełnosprawnością ruchową. Użytkownik, korzystający z tego symulatora, jest wyposażony w gogle VR i przemieszcza się w wirtualnym świecie poruszając kołami wózka inwalidzkiego umieszczonego na nieruchomej platformie. Takie doświadczenie pozwala na lepsze zrozumienie problemów, na jakie natrafiają osoby z niepełnosprawnością ruchową w życiu codziennym. Elementem wyposażenia symulatora jest również wysokiej jakości ekran, na którym można obserwować wirtualny świat bez użycia gogli VR.

Symulator ograniczeń geriatrycznych jest narzędziem, które pozwala na odczucie ograniczeń ruchowych i innych trudności z jakimi musi zmagać się duża część osób starszych. Użytkownik jest ubrany w tzw. kombinezon geriatryczny, a w trakcie przebywania w wirtualnym świecie znajduje się na bieżni VR. Wykorzystanie tego narzędzia pozwala na głębsze zrozumienie problemów na jakie natrafiają osoby w podeszłym wieku, zmagające się z różnorodnymi ograniczeniami motorycznymi. Dzięki temu użytkownicy korzystający z symulatora zyskują niepowtarzalne doświadczenie.

Symulator wad wzroku umożliwia bezpośrednie zetknięcie się z barierami i niedogodnościami, z którymi w codziennym życiu spotykają się osoby dotknięte chorobami upośledzającymi zmysł wzroku. Zastosowanie technologii wirtualnej rzeczywistości pozwala na spojrzenie na świat oczami osób doświadczonych chorobami ograniczającymi pole widzenia czy postrzeganie barw. Takie doświadczenie pozwala na lepsze zrozumienie problemów na jakie natrafiają ludzie zmagający się z zaćmą, astygmatyzmem, starczowzrocznością czy zwyrodnieniem plamki żółtej. Dzięki temu użytkownicy korzystający z symulatora zyskują wiedzę, która pozwoli na uwzględnienie potrzeb osób z dysfunkcjami wzroku.

Symulator osoby niedosłyszącej pozwala użytkownikowi wcielić się w rolę osoby niepełnosprawnej, dotkniętej dysfunkcjami słuchu.

W ramach procesu kształcenia opisywana pracownia będzie wykorzystywana w ramach zajęć z turystyki dostępnej, sportu osób niepełnosprawnych.

Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

Zarządzeniem Rektora Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 2 stycznia 2023 roku Biblioteka Główna WSG zmieniła swoją strukturę i przyjęła nazwę Centrum Informacji Naukowej i Dialogu Kulturowego, rozszerzając tym samym swoją działalność.

Nowa organizacja struktury sprawia, że Centrum nie tylko pełni tradycyjne funkcje biblioteki naukowej, dostarczając użytkownikom aktualnych, efektywnych i wysokiej jakości usług i źródeł biblioteczno-informacyjnych, ale ma też być miejscem sprzyjającym uczeniu się i wymiany doświadczeń międzykulturowych.

Centralną jednostką systemu biblioteczno-informacyjnego Wyższej Szkoły Gospodarki jest Biblioteka Główna Uczelni w Bydgoszczy, której podlegają biblioteki filialne. Biblioteka Główna WSG jest jednostką międzywydziałową i w swojej misji stawia sobie zadania wspomagania jednostek badawczo-kształceniowych Uczelni w działalności dydaktycznej i naukowej. Priorytetem jest zapewnienie studentom dostępu do zasobów informacyjnych niezbędnych dla prawidłowej realizacji programów nauczania (sylabusów) przedmiotów.

Przy Bibliotece Głównej funkcjonuje Ośrodek Informacji Naukowej oraz jedyne w Polsce działające przy uczelni niepublicznej, Centrum Dokumentacji Europejskiej. Zasoby biblioteczne obejmują: książki, książki elektroniczne, czasopisma, dokumenty audiowizualne, mapy, normy (w tym euro-kody).

Systematyczne powiększanie zasobów bibliotecznych, stosownie do potrzeb nauczania i prowadzenia badań przez pracowników naukowo-dydaktycznych odbywa się poprzez zakupy głównie z budżetu ogólnego Uczelni, a także ze środków Unii Europejskiej, dzięki dotacjom MNiSW (dopłaty do konsorcjów, elektronicznych baz danych itp.; na zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom będącym osobami niepełnosprawnymi warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia), dzięki dotacjom i grantom z innych źródeł, a także drogą wymiany międzybibliotecznej prowadzonej z uczelniami z kraju i zagranicy. Biblioteki filialne funkcjonujące w systemie informacyjno-bibliotecznym WSG powiększają swoje zbiory także poprzez otrzymywane darowizny. Zasoby biblioteczne wykazane są w katalogu online, który jest dostępny dla każdego użytkownika Internetu: <https://integro.wsg.byd.pl/catalog>.

Księgozbiór biblioteki WSG

Zbiory Biblioteki Głównej i jej filii obejmują ponad 53 782 woluminów (stan na 24 stycznia 2023 r.), uporządkowanych:

- a. dziedzinowo w Wolnym Dostępie; alfabetycznie według nazwisk autorów (sygnatury WD/TUR 708 egzemplarzy);
- b. według numerów inwentarzowych w Magazynie (sygnatury MAG);
- c. zbiory umieszczone w filiach (przyporządkowanie sufiksem do odpowiedniej filii).

W Bibliotece Głównej i jej filiach przede wszystkim gromadzone są książki związane z kierunkami kształcenia, głównie z zakresu: automatyki i robotyki, architektury i urbanistyki, budownictwa, dietetyki, ekonomii, ekonometrii, elektroniki, finansów i rachunkowości, fizjoterapii, fizyki,

informatyki, gastronomii i żywienia, geografii, gospodarki przestrzennej, hotelarstwa, inżynierii produkcji, kulturoznawstwa, lingwistyki stosowanej, logistyki, marketingu, mechatroniki, nauk o rodzinie, pedagogiki, pielęgniarstwa, prognozowania gospodarczego, wychowania fizycznego, socjologii, technologii żywności, turystyki i rekreacji, transportu, zarządzania. **Na literaturę z zakresu turystyki i rekreacji składa się ok. 6935 woluminów** (por tabela: Księgozbiór z zakresu turystyki i rekreacji wg. haseł przedmiotowych). Zbiór obejmuje podręczniki, wydawnictwa monograficzne, serie wydawnicze itp. Szczególną uwagę zwraca się na dostępność tytułów literatury podstawowej wymienionej w programach nauczania (sylabusach) i literatury uzupełniającej. Ponadto Uczelnia zamierza systematycznie dokonywać dalszych zakupów literatury celem wzbogacenia i unowocześniania zasobów informacyjnych dla kierunku „turystyka i rekreacja”. Do końca br. kalendarzowego planuje się powiększenie zbiorów bibliotecznych o pozycje dot. omawianego kierunku o około 50 woluminów.

Zestawienie. Księgozbiór z zakresu turystyki i rekreacji

Księgozbiór z zakresu turystyki i rekreacji (wg. haseł przedmiotowych)	Ilość woluminów
Agroturystyka	160
Atlasy	17
Badanie rynku	16
Badania w turystyce i rekreacji	110
Catering	19
Czas wolny	75
Gastronomia. Kulinaria. Sztuka kulinarna	133
Geografia turystyki	96
Gospodarka turystyczna	330
Hotelarstwo	1099
Logistyka w turystyce	69
Marketing w turystyce	157
Negocjacje	51
Obsługa konsumenta	8
Organizacja pracy w hotelarstwie	32
Prawo w turystyce i rekreacji	61
Produkt turystyczny	67
Przewodnictwo	15
Rekreacja	707
Rozwój turystyki	322
Ruch turystyczny	70
Turystyka	3247
Zagospodarowanie turystyczne	74
RAZEM:	6935

Powyższe zestawienie dotyczy wszystkich woluminów wydawnictw zwartych, odpowiadających tematem i/lub zawartością wyszczególnionym hasłom przedmiotowym, dostępnych w całej sieci systemu biblioteczno-informacyjnego Wyższej Szkoły Gospodarki z uwzględnieniem publikacji w języku angielskim dla studentów kierunku „International Tourism”.

Różnica ilościowa względem poprzedniej kontroli wynika z ubytkowania zdezaktualizowanych lub zniszczonych tytułów (ubytkowanie przeprowadzono w listopadzie 2021). Dodatkowo zakupione zostały kolejne woluminy wedle zgłoszonego zapotrzebowania.

W Bibliotece Głównej i jej filiach są gromadzone i udostępniane czasopisma (w tym obcojęzyczne) odpowiadające profilowi kształcenia realizowanemu na kierunku „turystyka i rekreacja” w WSG. Czasopisma nieoprawne, prenumerowane przez Bibliotekę, wyszczególnione dla kierunku „turystyka i rekreacja” obejmują 6 tytułów (Hotelarz, Rynek Turystyczny, Przegląd Gastronomiczny, Food Service, Świat Hoteli, National Geographic). **Zainwentaryzowanych jest ok. 2269 roczników i półroczników.** Są to przeważnie zeszyty naukowe wydawane przez wyższe uczelnie lub inne placówki naukowe.

Zintegrowany System Zarządzania Biblioteką PROLIB

W grudniu 2020 roku WSG zakupiła system PROLIB, który pozwala na pełną automatyzację procesów bibliotecznych takich, jak kontrolowanie wypożyczeń, czytelników oraz zbiorów, gromadzenie i opracowywanie dokumentów, udostępnianie własnych katalogów w Internecie, czy wyszukiwanie i udostępnianie konkretnych dokumentów.

System jest wyposażony w nowoczesną **multiwyszukiwarke INTEGRO**, która daje czytelnikom możliwość wyszukiwania pełnotekstowego, podpowiadania w zapytaniach treści i składni słów oraz wykorzystywania gotowych filtrów. Umożliwia samodzielne i efektywne zarządzanie eksploatacją systemu bibliotecznego, jego skalowalność i adaptację do aktualnej sytuacji. Dzięki podpiętemu pod Integro interfejsowi użytkownika **EBSCO Discovery Service API** użytkownicy łączą spersonalizowane funkcje wyszukiwania w popularnych witrynach z funkcjami bibliotecznymi. Czasopisma, magazyny, gazety, książki, katalogi biblioteczne, bazy danych, repozytoria instytucjonalne i inne są zintegrowane z systemem wyszukiwania EDS, oferując użytkownikom dostęp do całej kolekcji z poziomu jednego interfejsu. Indeksy tematyczne z najpopularniejszych zasobów są zintegrowane w systemie, dzięki czemu użytkownicy korzystają z najszybszej i najbardziej precyzyjnej ścieżki do pomyślnego zakończenia badań, a zmapowane słownictwo z wielu źródeł zwiększa precyzję wyszukiwania tematycznego. EDS zapewnia użytkownikom dostęp za jednym kliknięciem do pełnego tekstu artykułu. Multiwyszukiwarka Integro łączy bogate metadane z indeksowaniem haseł przedmiotowych i abstraktami pochodzącymi z wiodących indeksów tematycznych. Dane gromadzone w wyszukiwarce dają dostęp do setek tysięcy materiałów z 16 obszernych naukowych baz danych pełnotekstowych oraz bibliograficznych, takich jak np. Academic Search Ultimate, Business Source Ultimate, Master File Premier, czy Newspaper Source. EDS zawiera informacje pochodzące aż od 70 000 wydawców i innych dostawców, którzy udostępniają setki milionów rekordów z setek tysięcy czasopism, magazynów, książek i innych źródeł treści. Zgromadzeni są w nich tacy wydawcy, jak np. Elsevier Science, Springer, Wiley-Blackwell, Oxford University Press, Cambridge University Press, Nature Publishing Group, Routledge Journals czy The Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE).

W celu wspierania naszych studentów i pracowników w nauce zdalnej i hybrydowej w sierpniu 2021 została wdrożona usługa **wypożyczalni e-booków**, która umożliwia nieograniczony w czasie i przestrzeni dostęp on-line do książek elektronicznych a także obsługę (wypożyczenia i zwroty) dokumentów w formatach PDF, EPUB, MOBI w sposób zbliżony do obsługi dokumentów tradycyjnych. Dla czytelnika dostępna jest możliwość wypożyczenia on-line z poziomu katalogu INTEGRO, zgodnie z jego uprawnieniami oraz limitami. Rozwiązanie wyposażone jest w bezpieczny viewer do przeglądania plików typu PDF. Aktualnie udostępniamy naszym użytkownikom 219 e-booków w języku polskim i

angielskim, planując w przeciągu najbliższych miesięcy zwiększenie zakupów książek elektronicznych, zgodnie z zapotrzebowaniem na poszczególnych kierunkach kształcenia.

Dostęp do zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki i cyfrowych baz bibliograficznych.

Wszyscy studenci i pracownicy naukowcy WSG mają dostęp do baz danych w ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki, wśród których na szczególną uwagę zasługują: EBSCO, Elsevier, Nature, Science, Scopus, SciVal, Springer, Web of Science, inCities, Wiley, Science Advances, Scoap3, Springer Open Choice. Ponadto studenci mają możliwość wykorzystywania polskich baz danych: BazEkon, CEON, CEJSH, Platforma Otwartej Nauki, SYMPOnet, a także wielu polskich i zagranicznych repozytoriów.

W ramach biblioteki elektronicznej i pakietu podstawowego EBSCO udostępniamy bazy danych produkowane przez EBSCO Publishing zarówno pracownikom naukowym, jak i studentom w ramach krajowej licencji akademickiej. Licencja EBSCO obejmuje pakiet podstawowy 16 baz, w tym 7 baz pełnotekstowych zawierających czasopisma naukowe różnych wydawców, książki, gazety i inne publikacje: Academic Search Ultimate, Business Source Ultimate, Master File Premier, Newspaper Source, Regional Business News oraz 7 baz bibliograficznych (abstraktowych): Agricola, ERIC, GreenFILE, Library Information Science & Technology Abstracts (LISTA), MEDLINE, European Views of the Americas, Teacher Reference Center. Ponadto studenci mogą korzystać z bazy e-książek, która docelowo obejmować będzie wszystkie książki dostępne w ramach licencji krajowych Elsevier, Springer i Wiley. Aktualnie można przeglądać 77.497 e-książek anglojęzycznych wydanych przez Springera w latach 2004-2018, 2515 e-książek wydanych przez Elseviera w latach 2011-2015 oraz 2449 e-książek wydanych przez Wileya w roku 2009 - 2015.

Programy publikowania otwartego

Science Advances (dodatek do licencji Science) - czasopismo open-access przeznaczone do publikowania otwartego.

- a. **Scoap3** - międzynarodowe konsorcjum instytucji naukowych, agencji finansujących naukę oraz bibliotek z 27 krajów, koordynowane przez CERN, które od początku roku 2014 finansuje otwarte publikacje naukowe z zakresu fizyki cząstek. Konsorcjum zawarło umowy z wydawcami na lata 2014-2016, na podstawie których wybrane czasopisma fizyczne (w tym 3 tytuły IOP, 2 tytuły Springer, 2 tytuły Elsevier, 1 tytuł Uniwersytetu Jagiellońskiego i kilka innych, patrz scoap3.org, zostały przekształcone z modelu subskrypcyjnego na model "open access" i są w całości finansowane ze środków SCOAP3. W czasopismach tych mogą publikować wszyscy naukowcy z krajów uczestniczących w konsorcjum i nie ponoszą za to żadnych opłat indywidualnych.
- b. **Springer Open Choice** - umożliwia autorom afiliowanym w polskich instytucjach akademickich publikowanie artykułów otwartych na licencji CC BY w czasopismach hybrydowych Springer. Czasopisma hybrydowe to takie, które mogą zawierać zarówno artykuły otwarte, jak i artykuły tradycyjne dostępne w ramach płatnej subskrypcji czasopism.

Repozytoria

Repozytoria znajdujące się w internecie to narzędzia do gromadzenia, przechowywania, indeksowania i udostępniania elektronicznych wersji prac naukowych.

Repozytoria dzielimy na:

- a. instytucjonalne – gromadzą dorobek naukowy danej instytucji,
- b. dziedzinowe – gromadzące dane badawcze z określonego obszaru wiedzy.

Studenci i pracownicy naukowcy WSG poprzez stronę WWW Biblioteki Głównej mają dostęp do następujących repozytoriów:

Polskie repozytoria

- a. [Agregator CeON](#) – wspólny punkt dostępu do zasobów polskich otwartych repozytoriów. Umożliwia ich przeszukiwanie.
- b. [AMUR](#) (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) – repozytorium instytucjonalne.
- c. [Baza Wiedzy](#) – Repozytorium Politechniki Warszawskiej – repozytorium instytucjonalne.
- d. [CeON](#) (Repozytorium Centrum Otwartej Nauki) – ogólnodostępne.
- e. [Cyrena](#) (Repozytorium Politechniki Łódzkiej) – repozytorium instytucjonalne.
- f. [ECNIS](#) (Instytut Medycyny Pracy w Łodzi) – repozytorium dziedzinowe.
- g. [ENY](#) (Politechnika Wrocławska) – repozytorium instytucjonalne.
- h. [erIKA](#) (Repozytorium Instytucjonalne Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego) – repozytorium instytucjonalne.
- i. [IBB PAS Repository](#) (Polska Akademia Nauk – Instytut Biochemii i Biofizyki) – repozytorium instytucjonalne.
- j. [oPUB](#) (Repozytorium Dolnośląskiej Szkoły Wyższej) – repozytorium instytucjonalne.
- k. [RCIN](#) (Repozytorium Cyfrowe Instytutów Naukowych PAN) – repozytorium instytucjonalne.
- l. [PCSS](#) (Poznańskie Centrum Superkomputerowo Sieciowe) – repozytorium instytucjonalne.
- m. [RePOLIS](#) (Repozytorium Publikacji Naukowych Politechniki Śląskiej).
- n. [RepoS](#) (Repozytorium Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach) – repozytorium instytucjonalne.
- o. [Repozytorium Cyfrowe UTP](#) (Repozytorium Politechniki Bydgoskiej) – repozytorium instytucjonalne.
- p. [Repozytorium Naukowe Politechniki Poznańskiej](#) – repozytorium instytucjonalne.
- q. [Repozytorium Uniwersytetu Papieskiego w Krakowie](#) – repozytorium instytucjonalne.
- r. [Repozytorium UR](#) (Repozytorium Uniwersytetu Rzeszowskiego) – repozytorium instytucjonalne.
- s. [Repozytorium Wiedzy](#) (Repozytorium Politechniki Wrocławskiej) – repozytorium instytucjonalne.
- t. [RUB](#) (Repozytorium Uniwersytetu w Białymstoku) – repozytorium instytucjonalne.
- u. [RUJ](#) (Repozytorium Uniwersytetu Jagiellońskiego) – repozytorium instytucjonalne.
- v. [RUKW](#) (Repozytorium Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) – repozytorium instytucjonalne.
- w. [RUŁ](#) (Repozytorium Uniwersytetu Łódzkiego) – repozytorium instytucjonalne.
- x. [RUMAK](#) (Repozytorium Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu) – repozytorium instytucjonalne.
- y. [RUP](#) (Repozytorium Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie) – repozytorium instytucjonalne.
- z. [RUW](#) (Repozytorium Uniwersytetu Warszawskiego) – repozytorium częściowo instytucjonalne.
- aa. [RUWr](#) (Repozytorium Uniwersytetu Wrocławskiego) – repozytorium instytucjonalne.
- bb. [SUW](#) (Repozytorium Politechniki Krakowskiej) – repozytorium instytucjonalne.
- cc. [WIR](#) – Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu.
- dd. [WSB-NLU](#) – Wyższa Szkoła Biznesu w Nowym Sączu.

Repozytoria na świecie (przykład)

Spisy repozytoriów

- a. [OpenAIRE](#) – agregator światowych repozytoriów.
- b. <https://www.openaire.eu/> (The Directory of Open Access Repositories) – baza repozytoriów publikujących w Open Access.
- c. [ROAR](#) (Registry of Open Access Repositories) – spis repozytoriów w otwartym dostępie.

Warto podkreślić, że Biblioteka Główna WSG prowadzi wymianę międzybiblioteczną na podstawie zawartych porozumień z ponad 30 uczelniami publicznymi z kraju i z zagranicy. Działania te obejmują zarówno wydawnictwa periodyczne, jak zwarte publikacje naukowe. Umożliwiają one wzbogacanie zasobów Biblioteki Głównej i jej filii o najnowsze wydawnictwa poszczególnych uczelni. Rozwijana wymiana z ośrodkami zagranicznymi pozwala pozyskiwać tytuły także w językach obcych: angielskim, francuskim i niemieckim. Spośród uczelni, z którymi prowadzimy wymianę międzybiblioteczną na uwagę zasługują te, które kształcą na kierunku „turystyka i rekreacja”, m.in.: **Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu; Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie, Akademia Wychowania Fizycznego w Katowicach, Akademia Wychowania Fizycznego w Warszawie, Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku, Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu** i in.

Centrum Dokumentacji Europejskiej

Centrum Dokumentacji Europejskiej (CDE) to jedna z 20 specjalistycznych bibliotek gromadząca wydawnictwa na temat Unii Europejskiej. W poczet publikacji gromadzonych w CDE włączane są tytuły z dziedziny prawa (Dzienniki Urzędowe, Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości), ekonomii, edukacji, badań naukowych, transportu, konkurencyjności, polityki społecznej, polityki regionalnej. Centrum gromadzi książki, czasopisma oraz dokumenty elektroniczne i audiowizualne. Wyżej wymienione dziedziny stanowią uzupełnienie wiedzy ogólnej jaką powinien posiadać absolwent kierunku „turystyka i rekreacja”. Większość z wydawnictw unijnych można przeglądać online za pośrednictwem strony internetowej Biblioteki WSG.

Działalność Ośrodka Informacji Naukowej

Do zadań Ośrodka Informacji Naukowej należy:

tworzenie e-biblioteki WSG na stronie ONTE,

- tworzenie i aktualizacja Zasobów Dziedzinowych na stronie internetowej biblioteki,
- pomoc w wyszukiwaniu poprzez Internet informacji naukowej studentom oraz pracownikom,
- monitorowanie rynku czasopism elektronicznych celem zaopatrzenia kadry Uczelni w materiały niezbędne do prowadzenia badań naukowych, a także ułatwianie dostępu do darmowych czasopism w formie elektronicznej za pomocą strony WWW,
- gromadzenie i udostępnianie źródeł informacji z różnych dziedzin za pośrednictwem ONTE,
- pomoc w zakresie sporządzania zestawień tematycznych literatury niezbędnej do prowadzenia prac naukowych oraz zestawień bibliograficznych przy pisaniu prac dyplomowych,
- udostępnianie bibliograficznych źródeł informacji,
- udzielanie informacji o krajowych i zagranicznych zasobach informacyjnych w sieci WWW (biblioteki cyfrowe, repozytoria, czasopisma w Open Access).

ACADEMICA

Uczelnia przystąpiła także do projektu **ACADEMICA**, czyli Cyfrowej Wypożyczalni Publikacji Naukowych zgromadzonych przez Bibliotekę Narodową. W ramach tego projektu każdy student WSG ma bezpłatny dostęp do około 3 702 307 gromadzonych w narodowych zbiorach publikacji.

Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa

W ramach podpisanych umów i przystąpienia do Konsorcjum Bibliotek Naukowych Regionu Kujawsko-Pomorskiego oraz dzięki zakupionemu sprzętowi do digitalizacji zbiorów, Uczelnia współuczestniczy w tworzeniu bazy danych Kujawsko-Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej (<http://kpsc.umk.pl/dlibra>), która udostępnia w celach edukacyjnych obiekty cyfrowe należące do bibliotek naukowych regionu. Dorobek naukowy pracowników, doktorantów i studentów WSG, poprzez trwały i swobodny dostęp do jego cyfrowych wersji, udostępniany jest wszystkim zainteresowanym użytkownikom sieci.

Media

Biblioteka WSG, oprócz tradycyjnej formy kontaktu z użytkownikiem za pomocą e-maila i telefonu oraz poprzez konto użytkownika w systemie bibliotecznym ProLib, ma swoją stronę internetową <http://biblioteka.wsg.byd.pl>, gdzie gromadzi najistotniejsze informacje dla czytelników. Prowadzi też biblioteczny profil na Facebooku (<https://www.facebook.com/biblioteka.wsg>), oraz kanał na YouTube (<https://www.youtube.com/channel/UC7itlXzR1zQgqDEVwUc7rPQ>), wykorzystując w ten sposób nowoczesne formy docierania do użytkowników.

Wyposażenie wypożyczalni i czytelní

Czytelnię wyposażono w sumie w 12 stanowisk z dostępem do sieci internetowej, z zainstalowanym pakietem biurowym Microsoft Office i oprogramowaniem specjalistycznym, m.in.: Lex Polonica Maxima, i AutoCAD. Na wybranych stanowiskach zainstalowano również oprogramowanie GRETL, GIMP, GIS, MS Visual Studio. Na każdym z tych komputerów użytkownicy mogą korzystać z dostępu do Wirtualnej Biblioteki Nauki. Czytelnicy ponadto mają do swojej dyspozycji 4 skanery i drukarkę.

Biblioteka udostępnia specjalnie wyodrębnioną przestrzeń do pracy zbiorowej i indywidualnej z 12 miejscami, gdzie studenci mogą podłączyć własne sprzęty do uczelnianej sieci WIFI, korzystając z wygodnych stolików, krzeseł, puf i foteli. Oprócz wymienionego pomieszczenia i stanowisk komputerowych, na terenie całej Biblioteki studenci mają również do swojej dyspozycji kolejne 14 stanowisk pracy indywidualnej. W pokoju do pracy znajduje się także komputer umożliwiający bezpłatny dostęp do Cyfrowej Wypożyczalni Publikacji Naukowych zgromadzonych przez Bibliotekę Narodową „ACADEMICA”, oferującej około 3 702 307 dokumentów.

Tradycyjna funkcja dostarczania przestrzeni do studiów i badań naukowych jest uzupełniona o wysoce interaktywną, umożliwiającą naukę w grupie i kontakty towarzyskie, przestrzeń. W WSG użytkownicy mogą korzystać z ulokowanych w całej bibliotece miękkich i wygodnych miejsc do relaksu i wypoczynku oraz ze specjalnie zaaranżowanej i wyposażonej w komfortowe kanapy strefy kawiarnianej „Coffee Library”, gdzie korzystając z zaplecza kuchennego, wyposażonego m.in. w ekspres do kawy i czajnik, każdy może przyrządzić sobie swoją ulubioną kawę czy herbatę, robiąc przerwę od pracy czy nauki, czy też wykorzystując ten czas na zacieśnianie relacji towarzyskich, integrując się z innymi studentami.

Stanowiska dla osób z niepełnosprawnościami

Dzięki dotacjom m.in. MNiSW w Bibliotece Głównej WSG przygotowana została specjalna, wydzielona przestrzeń dla osób z niepełnosprawnościami, która wyposażona jest w 4 stanowiska komputerowe z dostępem do uczelnianej sieci internetowej. Przestrzeń ta tworzy warunki do pełnego udziału w procesie kształcenia dla wszystkich studentów, doktorantów i pracowników. W strefie tej do dyspozycji osób z niepełnosprawnościami znajduje się specjalistyczny sprzęt i oprogramowanie:

- trzy klawiatury ZoomText Large-Print Keyboard,
- dwa skanery,
- klawiatura brajlowska Gala Tee,
- Big Track – powiększona mysz komputerowa, którą można obsługiwać całą dłonią, nadgarstkiem lub stopą,
- stacjonarny powiększalnik TOPAZ XL HD,

- słuchawki,
- dwie lupy do czytania,
- program Abby Fine Reader z OCR,
- program IVONA Reader,
- program LUNAR.

Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Podstawą działalności Uczelni jest sukcesywny rozwój infrastruktury dydaktycznej. Bieżące zapotrzebowanie nauczycieli akademickich w tym zakresie zgłaszane jest do dyrektorów jednostek badawczo-kształceniowych oraz konsultowane z partnerami branżowymi. Adekwatne do potrzeb przygotowanie i rozwój infrastruktury dydaktycznej (pracownie specjalistyczne, laboratoria) były w roku 2022/23 tematem obrad Kolegium Rozszerzonego Uczelni. Przedstawiono wówczas stan bazy w poszczególnych jednostkach badawczo-kształceniowych, sposób zapewnienia odpowiednich warunków zajęć w laboratoriach u interesariuszy zewnętrznych oraz oceniono poziom zaspokojenia wymagań odnośnie prowadzenia zajęć specjalistycznych. Zapotrzebowanie na doposażenie infrastruktury specjalistycznej zostało złożone do Działu Organizacji Studiów i stanowi wyjściowe wytyczne dla systematycznego uzupełniania wyposażenia Uczelni na najbliższe lata.

W ramach działań permanentnego aktualizowania księgozbioru Biblioteka Główna prowadzi coroczne wywiady wśród wszystkich wykładowców Uczelni dotyczące zapotrzebowania na aktualną literaturę specjalistyczną. Wraz ze zgłaszanym przez wykładowców zapotrzebowaniem analizowane są także plany studiów, programy kształcenia. Na tej podstawie dokonuje się zakupów podręczników i bieżących wydań literatury naukowej. Obecnie, zgodnie z zapotrzebowaniem zgłoszonym przez wykładowców trwają procedury zakupu kolejnych pozycji.

Na bieżąco prowadzona jest ocena sprawności i poziomu wyposażenia technicznego pracowni komputerowych, laboratoriów i sal dydaktycznych. Zajmuje się tym dział IT. Na tym odcinku w ubiegłym roku akademickim:

- zmodernizowano sieci komputerowe w ośrodkach zamiejscowych w celu zagwarantowania studentom i pracownikom nieograniczonego i bezpiecznego dostępu do sieci bezprzewodowych,
- zmodernizowano wyposażenie sal dydaktycznych w ośrodkach zamiejscowych – zakupiono projektory multimedialne, dostosowano sale wykładowe do prowadzenia zajęć zdalnych,
- zmodernizowano komputery w pracowniach – wymieniono dyski twarde na SSD, zwiększono pamięci RAM, zaktualizowano systemy operacyjne,
- udostępniono wykładowcom oprogramowanie Office 2016 ProPlus do użytku prywatnego (w ramach licencji Office 365),
- odnowiono dzierżawę w serwisie DreamSpark gwarantującej wykładowcom i studentom dostęp do wszelkich narzędzi developerskich oraz systemów operacyjnych firmy Microsoft; ,
- odnowiono dzierżawę oprogramowania Office, Solid Edge, SPSS,
- zakupiono dwa serwery i macierz dyskową na potrzeby oprogramowania laboratoryjnego,
- utworzono usługę zdalnego dostępu do oprogramowania laboratoryjnego.

Dalsze niezbędne inwestycje w infrastrukturę dydaktyczną oraz zasoby biblioteczne planowane są również w bieżącym roku akademickim 2022/23.

Zalecenia dotyczące kryterium 5 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeżeli dotyczy)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 5 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	Brak zaleceń	-

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 5:

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

W zakresie tworzenia programu studiów na kierunku „turystyka i rekreacja” Instytut Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych intensywnie i wieloaspektowo współpracuje z podmiotami komercyjnymi branży turystycznej, organizacjami, stowarzyszeniami i instytucjami działającymi na rzecz rozwoju turystyki. Zasady tej współpracy dookreślone są w umowach z uwzględnieniem profilu i specyfiki danego podmiotu. Wśród najistotniejszych form współpracy z podmiotami branży turystycznej oraz różnego typu instytucjami i organizacjami wymienić należy:

- współdziałanie przedstawicieli pracodawców w opracowywaniu i doskonaleniu koncepcji kształcenia, programów studiów oraz efektów uczenia się,
- wzajemne wsparcie merytoryczne i organizacyjne przy realizacji projektów badawczych, rozwojowych i analitycznych oraz opracowywaniu ich wyników,
- wspieranie studentów w procesie dyplomowania, także poprzez możliwość realizacji prac dyplomowych na zlecenie partnera strategicznego,
- promowanie i wdrażanie do procesu dydaktycznego nowoczesnych rozwiązań technicznych,
- współpracę w zakresie edukacji i popularyzacji wiedzy oraz doskonalenia zawodowego,
- tworzenie nowoczesnych form oferty edukacyjnej w szczególności studiów podyplomowych oraz profilowanych szkoleń,
- współpracę w zakresie merytorycznego i technicznego przygotowania raportów, publikacji oraz innych materiałów o charakterze naukowo-dydaktycznym,
- organizowanie wspólnych konferencji, seminariów, szkoleń, wykładów eksperckich, itp.,
- innych działań, w których następuje transfer wiedzy lub technologii.

Podczas tworzenia programu studiów na kierunku „turystyka i rekreacja” Instytut Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych korzysta z potencjału kadrowego oraz rozwojowego - w tym projektowego i wdrożeniowego - wyżej wymienionych typów podmiotów.

Do prac nad doskonaleniem programu studiów zaprasza się przedstawicieli Konwentu Wyższej Szkoły Gospodarki, a w szczególności: Bohema Boutique Hotel & Spa wraz z siecią restauracji, POLWELL, Kujawsko - Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Centrum Doradztwa Kosieniak i Partnerzy, Centrum Medyczne Gizińscy, Grupa Polska Press, Centrum Artystyczne ELJAZZ. Konwent jest organem doradczym i wspierającym, a do jego głównych zadań należy:

- wspieranie rozwoju działalności jednostek badawczo-kształceniowych,
- kształtowanie i inicjowanie szeroko zakrojonej współpracy między nauką, biznesem i administracją publiczną, i wyrażanie opinii w sprawach dotyczących proponowanych kierunków kształcenia, efektów uczenia się i programów studiów, oferty kształcenia na studiach podyplomowych oraz kursach i szkoleniach, a także organizacji praktyk i staży studenckich,
- wzajemny rozwój i promowanie, zwłaszcza w zakresie realizacji projektów, organizacji konferencji, seminariów, szkoleń, spotkań eksperckich czy wydarzeń branżowych,
- podejmowanie wspólnych przedsięwzięć projektowych i eksperckich,
- zapraszanie studentów na wizyty studyjne do siedziby przedsiębiorstwa,
- zgłaszanie zapotrzebowania na prace dyplomowe,
- wyrażanie opinii w innych sprawach przedłożonych przez dyrektora jednostki.

Przedstawiciele Konwentu i otoczenia społeczno-gospodarczego rokrocznie podczas dyplomatorium, doceniają najlepsze prace dyplomowe absolwentów Wyższej Szkoły Gospodarki, wyróżniając je w kategorii „Nagrody branżowe”. Do podmiotów z branży turystycznej, które w ciągu kilku ostatnich lat ufundowały nagrody dla absolwentów kierunku turystyka i rekreacja należą m.in: Holiday Inn, Biuro Podróżników „Flugo”, City Hotel, Kujawsko-Pomorska Organizacja Turystyczna, Restauracja Karramba, Hotel Bohema. Podczas Dyplomatorium 2022 jedna z nagród w kategorii „Nagrody branżowe” została przyznana absolwentce studiów I stopnia na kierunku TiR za pracę nt. „Zarządzanie technikami motywacyjnym w hotelarstwie na przykładzie hotelu Holiday Inn”.

Do grona podmiotów branżowych ściśle współpracujących z ocenianym kierunkiem studiów (tj. z Instytutem Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych, dawniej: Katedra Gospodarki Turystycznej WSG) należy zaliczyć: City Hotel****, Park Hotel***, Hotel Holiday Inn Bydgoszcz****, Hotele Uzdrawiskowe St.George Rutkowski LTD Sp. z o.o, Restauracja Weranda przy Bohema Boutique Hotel & Spa, Kujawsko-Pomorską Organizację Turystyczną, Związek Prywatnych Pracodawców Turystyki Lewiatan, Bydgoską Lokalną Organizację Turystyczną, Polską Izbę Turystyki Oddział Kujawsko-Pomorski, firmę ADMAR Mariusz Marszański, Sektorową Radę ds. Kompetencji Turystyka, BKS Vista oraz Basket 25 a także EDUTRAVELER Sp. z o.o., Grupa Franczak Sp. z o.o./Zespół Pałacowo-Parkowy w Sucharach.

W roku akademickim 2022/2023 pozyskano również nowych partnerów oraz aktualizacji poddano porozumienia dotyczące realizacji praktyk na kierunku (co dotyczyło takich podmiotów jak: FOCUS HOTEL, Holiday Inn Bydgoszcz Hotel***, Hotel Filmar****, Hotele Uzdrawiskowe St.George Rutkowski LTD Sp. z o.o, Hotel *** Białowieski, Muzeum Mydła i Historii Brudu Bydgoskie Centrum Informacji, Biuro podróży STARTOURS, Biuro podróży OK TOURS, Biuro Podróżników Flugo Sp. z o.o., Biuro Podróży KRYSTAD Tour Operator, Biuro Turystyczno - Pielgrzymkowe FRATER, Unity Line Limited Sp. z o.o. oddział w Polsce).

W procesie tworzenia programu studiów oraz w trakcie realizacji procesu kształcenia IZIGUT podejmuje działania mające na celu poszerzenie współpracy i podtrzymywanie nawiązanych wcześniej kontaktów z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

W przygotowaniu oferty edukacyjnej i wypracowaniu koncepcji kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja” aktywnie uczestniczą interesariusze zewnętrzni i wewnętrzni. Do grona interesariuszy wewnętrznych zaliczani są nauczyciele akademicki, pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi, Samorząd Studencki i studenci oraz Senat WSG. Z kolei do interesariuszy zewnętrznych należą: podmioty branży turystycznej, organizacje wspierające rozwój turystyki, lokalne władze samorządowe, organizacje związane z lokalnym rynkiem pracy, państwowe jednostki organizacyjne, pracodawcy i ich związki oraz absolwenci Uczelni.

Ścisła współpraca Uczelni z partnerami branżowymi obejmowała przede wszystkim współpracę w zakresie wzmocnienia praktycznych aspektów kształcenia, w tym m.in. współtworzenie programów studiów, realizację dodatkowych staży i praktyk studentów oraz przygotowanie doświadczonej i specjalistycznej kadry przedsiębiorstw do prowadzenia zajęć dydaktycznych (eksperckich). Wprowadzanie zmian wynikających z nowelizacji ustawy – Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668) i określenie warunków, jakie musi spełniać program kształcenia stanowi o potrzebie rozwijania współpracy z partnerami branżowymi.

W nawiązywaniu i rozwijaniu kontaktów z przedstawicielami branży oraz jej otoczenia istotną rolę odgrywa wieloletnie członkostwo Wyższej Szkoły Gospodarki w Kujawsko-Pomorskiej Organizacji Turystycznej. Uczelnia pełni przede wszystkim rolę doradczą, integracyjną i inicjującą, opiniuje plany rozwoju przedsięwzięć turystycznych, wspomaga proces doskonalenia kadr dla potrzeb turystyki, koordynuje i wspiera merytorycznie i logistycznie działania w zakresie badawczym (analizy ruchu turystycznego, badania marketingowe). Przedstawicielem Uczelni w organizacji jest Dziekan ds. współpracy regionalnej WSG (pełniący dodatkowo funkcję menadżera kierunku „turystyka i rekreacja”). Jako członek tzw. zespołu kreatywnego w KPOT, wraz z przedstawicielami Samorządów, Lokalnych Organizacji Turystycznych, Lokalnych Grup Działania, oddziałów PTTK oraz przedstawicielami podmiotów komercyjnych branży obecnie uczestniczy w przygotowaniu i wdrażaniu projektu markowych produktów województwa kujawsko-pomorskiego. Ponadto zespół ekspercki złożony z wykładowców kierunku turystyka i rekreacja wraz z grupą ankierów (często są to studenci kierunku TiR) uczestniczy w monitoringu ruchu turystycznego w regionie (badania ankietowe, prowadzenie szacunków; począwszy od 2015). Wyniki badań są wykorzystywane w działalności dydaktycznej.

Wyższa Szkoła Gospodarki jest silnie powiązana z lokalną i regionalną branżą turystyczną, co w wielu sytuacjach przekłada się na prowadzenie intensywnej współpracy, tym na podejmowanie roli lidera w przedsięwzięciach rozwojowych. W roku 2015 Uczelnia we współpracy z Bydgoską Lokalną Organizacją Turystyczną przyjęła rolę lidera merytorycznego w budowaniu powiązań klastrowych (kooperacyjnych), pomiędzy przedsiębiorcami i instytucjami działającymi w obszarze BIT. Klaster Turystyczny Obszaru BIT powstał w wyniku szeroko zakrojonych działań mentorskich Uczelni, w tym zaangażowania kadry wykładowców kierunku TiR (opracowała strategiczne kierunki działań rozwojowych) oraz wytworzonych relacji z partnerami projektu. Wyższa Szkoła Gospodarki do dziś posiada swoich przedstawicieli w Zarządzie Klastra.

Istotne znaczenie w procesie kształcenia praktycznego odgrywa bezpośredni kontakt studenta z przedstawicielami branży turystycznej. Instytut Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych posiada wieloletnie doświadczenie w budowaniu relacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym, dzięki czemu wytworzyła sieć relacji partnerskich z liczną i zróżnicowaną grupą podmiotów i przedstawicieli branży (są to zarówno instytucje i organizacje działające na rzecz rozwoju turystyki, jak i podmioty komercyjne działające na rynku lokalnych, regionalnym, krajowym czy międzynarodowym) – taka sytuacja z powodzeniem przekłada się na możliwość zapewniania studentom dostępu do ekspertów. Do głównych form współpracy w tym zakresie należą: prowadzenie zajęć dydaktycznych (zatrudnienie eksperta w formie etatu, bądź umowy zlecenia), prowadzenie zajęć studyjnych w podmiotach (głównie w hotelach, restauracjach, klubach sportowych) oraz prowadzenie wykładów eksperckich. Ze względu na posiadane przez zapraszanych ekspertów doświadczenie praktyczne i bogatą wiedzę merytoryczną formy te stanowią niezwykle cenne uzupełnienie kształcenia na wszystkich, prowadzonych na kierunku specjalnościach oraz stopniach studiów. W ostatnich kilku latach wykłady eksperckie na kierunku „turystyka i rekreacja” prowadzili: Prezes ECTAA w Brukseli/ Prezes PIT w Warszawie, Przedstawiciel Firmy Consultingowej Hotelarstwa w Warszawie, Prezes Biura "Global Wings" Warszawa i były Prezes Convention Bureau of Poland, Prezes Instytutu Hotelarstwa Warszawa, Prezes Instytutu Gospodarki Turystycznej Warszawa, Prezes Polsko - Ukraińskiej Izby Turystyki Warszawa oraz Prezes Związku Prywatnych Pracodawców Turystyki Lewiatan, Dyrektor Hotelu Posejdon w Gdańsku, Prezes IGHP Warszawa, Prezes Biura Turystyki Przyjazdowej Zagranicznej „Furnel Travel” Warszawa, Dyrektor Polski Ośrodek Informacji Turystycznej w Sztokholmie, Wice Prezes POT Warszawa, Specjalista Nowych Technologii w POT Warszawa.

W roku akademickim 2022/2023 swój udział w wykładach eksperckich potwierdzili:

- ██████████ (Prezes Polskiej Izby Turystyki w Warszawie, Prezydent ECTAA w Brukseli),
- ██████████ (Deputy Cluster General Manager, pełniący funkcję Dyrektora Hotelu Andersia),
- ██████████ – Prezes Związku Pracodawców Turystyki Lewiatan,
- ██████████ - Prezes Biura Podróżników FLUGO w Bydgoszczy.

Efekty współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym i ich wpływ na kształtowanie praktycznego programu studiów oraz sylwetki absolwenta na studiach pierwszego stopnia kierunku „turystyka i rekreacja” były szczególnie wyraźne w realizowanym w latach 2018-2021 projekcie studiów dualnych (konkurs NCBiR, nr umowy: POWR.03.01.00-00-DU59/18-00). W okresie 2019-2020 staże projektowe studenci realizowali w 7 podmiotach: W grupie partnerów branżowych projektu były to: Park Hotel, Hotel City, Hotel Holiday Inn, Rosevia Resort & SPA, Hotel The Bridge Wrocław, Hotel St. George, Restauracja Weranda przy Hotelu Bohema. Efektem realizacji projektu będzie zniwelowanie luk kompetencyjnych i kwalifikacyjnych a tym samym podniesienie kompetencji studentów zgodnie z oczekiwaniami pracodawców.

Przykładem łączenia nauki i praktyki, jest podjęcie przez Uczelnię współpracy z inwestorami z branży turystycznej (Motopodróżni.pl), której efektem jest zainicjowanie działalności podmiotu gospodarczego – EDUTRAVELER Sp. z o.o. (www.edutraveler.pl) z siedzibą w Kampusie Uczelni. Jest to przedsięwzięcie o charakterze komercyjnym i jednocześnie edukacyjnym. Jednym z priorytetowych celów oprócz stricte biznesowych, jest prowadzenie kształcenia praktycznego studentów w połączeniu z kształtowaniem postaw przedsiębiorczych pracowników Uczelni. W wyniku połączenia doświadczenia organizacyjnego i branżowego inwestorów, zaangażowania doświadczonych pracowników naukowo-dydaktycznych kierunku TIR (udziałowcami spółki są etatowi pracownicy WSG m.in.: menadżer kierunku TiR oraz dyrektor Instytutu Ekonomii i Zarządzania WSG, jak również Kolfer Sp. z o.o. Założyciel Uczelni posiadający długoletnie doświadczenie w branży turystycznej) w ramach EDUTRAVELER sp. z o.o. rozwija się Symulacyjne Biuro Obsługi Ruchu Turystycznego. Celem SBORT jest współpraca z kierunkiem TIR w zakresie kształcenia specjalistycznego, projektowego (głównie w grupie studentów specjalności *Turystyka międzynarodowa i zarządzanie w hotelarstwie*) oraz realizacja praktyk „Kompetencje pracownicze” i „branżowych” studentów tego kierunku.

Inicjowanie, prowadzenie i podtrzymywanie współpracy z różnymi interesariuszami jest jednym z głównych celów strategicznych na kierunku „turystyka i rekreacja”. Oprócz partnerów stricte branżowych istotne znaczenie w rozwoju i udoskonalaniu kształcenia posiada partnerska współpraca z jednostkami samorządowymi. W tym przypadku szczególnie ważnym obszarem aktywności jest wspieranie tego typu podmiotów w projektach rozwojowych, edukacyjnych i badawczych. W bieżącym roku akademickim Instytut Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych podjął intensywną współpracę z Nadleśnictwem Toruń oraz Nadleśnictwem Solec Kujawski. Przedmiotem współpracy są konsultacje planów rozwojowych nadleśnictw w zakresie szeroko rozumianych funkcji edukacyjnych, rekreacyjnych i turystycznych. W przypadku Nadleśnictwa Solec Kujawski istotnym działaniem jest współpraca w rozwoju marki turystycznej „Dobre z lasu” (funkcjonowanie krajowej sieci obiektów hotelowych Lasów Państwowych w oparciu o innowacyjne rozwiązania proekologiczne oraz promocję produktów kulinarnych).

Budowanie pozytywnego wizerunku niepublicznego szkolnictwa wyższego IZiGUT realizuje poprzez współpracę ze szkołami ponadpodstawowymi oraz instytucjami kształcenia ustawicznego. Dobrym przykładem są prowadzone przez wykładowców kierunki TiR coroczne szkolenia dla uczniów klasy hotelarsko-turystycznej Technikum Chemicznego z programu ProHOTT oraz z organizacji imprez MICE, czy też wieloletnia współpraca z Technikum Gastronomicznym w Bydgoszczy. Najnowszą inicjatywą – rozszerzającą współpracę ze szkolnictwem ponadgimnazjalnym - jest objęcie patronatem Zespołu Szkół im. S. Staszica w Nakle nad Notecią.

Szczególnie ważnym – ogólnokrajowym - przedsięwzięciem jest Olimpiada Wiedzy Hotelarskiej. Olimpiada Wiedzy Hotelarskiej to przedsięwzięcie o społecznym i edukacyjnym charakterze, które stawia sobie za cel rozwijanie u uczniów szkół ponadpodstawowych kreatywności i doskonalenia umiejętności w zakresie obsługi klienta na różnych stanowiskach pracy hotelarza. Ma już czternastoletnią historię i status jednej z największych olimpiad przedmiotowych w kraju. Przez wszystkie edycje w etapie szkolnym (I etap Olimpiady) wzięło udział około 42 000 uczniów z ponad 2 300 szkół z całej Polski. Od lat zauważalny jest wzrost zainteresowania wśród szkół i ich uczniów przejawiający się rosnącą liczbą zgłoszeń do udziału w Olimpiadzie. Warto podkreślić fakt, iż tegoroczna – XIV edycja cieszy się jednak rekordowym zainteresowaniem – 3525 uczestników ze 168 szkół. Zawody są trójstopniowe. W tegorocznej edycji etap I i II zostały już przeprowadzone, zaś III – centralny – odbędzie się w dniach 12-14.04.2023 r. w Bydgoszczy.

XIV edycja Olimpiady Wiedzy Hotelarskiej została objęta honorowym patronatem: Ministerstwa Sportu i Turystyki, Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Izby Gospodarczej Hotelarstwa Polskiego oraz Polskiej Organizacji Turystycznej. Do jej głównych celów należy rozwijanie wśród młodzieży zainteresowania turystyką i hotelarstwem oraz podnoszenie poziomu umiejętności zawodowych ujętych w podstawie programowej kształcenia w zawodzie technik hotelarstwa, zatwierdzonej przez Ministra Edukacji i Nauki. Wyższa Szkoła Gospodarki (w tym jednostka odpowiedzialna za kształcenie na kierunku „turystyka i rekreacja”) od 11 lat była jej współorganizatorem, a od 2020 jest jej wyłącznym organizatorem. Pracownicy naukowo-dydaktyczni z kierunku TIR WSG uczestniczą w pracach Komitetu Głównego Olimpiady Wiedzy Hotelarskiej, odpowiedzialnego za organizację i poziom merytoryczny Olimpiady, w procesie organizacyjnym podejmują również liczne działania integrujące środowisko branżowe wokół wydarzenia (istotnym założeniem wydarzenia jest organizacja Olimpiady przy współpracy z przedstawicielami branży hotelarskiej i organizacjami hotelarskimi). W gronie partnerów branżowych XIV edycji Olimpiady znalazły się: Izba Gospodarcza Hotelarstwa Polskiego, Hotel City i Rada ds. Kompetencji Sektora Turystyki, World Skills Poland. Warto podkreślić, że w roku 2022 w relacji do lat ubiegłych zanotowano wyraźny wzrost liczby uczestników Olimpiady. Wydarzenie jest objęte patronatem MSiT, natomiast przewidywana XV edycja uzyskała już patronat THE-ICE (instytucji, w której WSG uzyskała międzynarodową akredytację kierunku turystyka i rekreacja). THE-ICE obejmie dodatkowo patronatem międzynarodową konferencję poświęconą problematyce rozwoju turystyki odpowiedzialnej (przewidywaną do realizacji w roku 2023).

Dla absolwentów studiów pierwszego stopnia i drugiego stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja”, którzy przeważnie rozpoczęli już karierę zawodową i chcą poszerzyć kompetencje, zwiększając swoją atrakcyjność na rynku pracy Instytut Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych wraz z Centrum Kształcenia Podyplomowego i Szkoleń WSG przygotowała ofertę studiów podyplomowych i szkoleń w następujących obszarach: Zarządzanie Turystyką i Hotelarstwem, Zarządzanie w Sporcie, kursy i szkolenia - Akademia Cabin Crew, Przewodnik miejski - Bydgoszcz i okolice, Pilot wycieczek, Wychowawca w placówkach wypoczynku dzieci i młodzieży, Akademia animatorów hotelowych.

Wyższa Szkoła Gospodarki od 2010 r. wraz z Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego, Uniwersytetem Technologiczno-Przyrodniczym (obecnie Politechniką Bydgoską im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich) a od 2016 wraz Collegium Medicum UMK i Bydgoską Szkołą Wyższą organizuje Bydgoski Festiwal Nauki. Celem Festiwalu jest popularyzacja nauki, kultury i sztuki, promocja wśród mieszkańców Bydgoszczy i regionu najważniejszych osiągnięć naukowych, technicznych, a także rozbudzenie zainteresowań szeroko rozumianą kulturą i sztuką. Bydgoski Festiwal Nauki jest największym tego typu wydarzeniem w Bydgoszczy, w którym czynnie uczestniczą także nauczyciele akademicy z kierunku TiR. Jako wieloletni współorganizator wydarzenia IZiGUT zaprezentowała szereg ciekawych imprez dla uczestników o różnym profilu wiekowym.

Interesariusze zewnętrzni skupieni wokół kierunku „turystyka i rekreacja” WSG odgrywają więc kluczową rolę w procesie dydaktycznym. Pełnią rolę społecznego doradcy Uczelni w przygotowaniu programu kształcenia i dostosowywaniu kadr dla branży turystycznej w realiach dynamicznie zmieniającego się rynku pracy, umożliwiają studentom odbywanie praktyk oraz bezpośredni kontakt w uczelni (prowadzenie zajęć dydaktycznych) lub w podmiotach, czy też zbieranie materiałów do prac dyplomowych. Niektórzy absolwenci zostali zatrudnieni przez współpracujących z Uczelnią pracodawców.

Zalecenia dotyczące kryterium 6 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeżeli dotyczy)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 6 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	Brak zaleceń	-

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 6:

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Umiędzynarodowienie uczelni wyższych jest jednym z najważniejszych kierunków rozwoju, mającym swoje podstawy w procesach globalizacyjnych. Uczelnia dla utrzymania stabilności w zakresie kształcenia tworzy ofertę kierowaną do obcokrajowców, a szerokie, międzynarodowe kontakty z instytucjami z całego świata są obecnie wyznacznikiem rozwoju Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy wpływającym na podnoszenie jakości jej działań we wszystkich obszarach aktywności.

Dzięki takiemu podejściu Uczelnia wzmacnia swoją markę jako instytucja międzynarodowa, rozpoznawalna dobrze w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, a także w krajach Kaukazu, Azji Centralnej oraz Południowej i Afryki Subsaharyjskiej, gdzie prowadzona jest rekrutacja i nawiązywane są relacje instytucjonalne. Obecnie sieć współpracy Uczelni obejmuje ponad 100 uczelni partnerskich z całego świata.

Umiędzynarodowienie daje Uczelni szanse na transfer i generowanie wiedzy we współpracy z zagranicznymi partnerami oraz podnoszenie jakości kształcenia. Umiędzynarodowienie daje także możliwość zwiększenia liczby studentów z zagranicy oraz szansę na podwyższenie kompetencji międzynarodowych, poznanie innych kultur oraz przejmowanie dobrych praktyk, a także promocję kultury i języka polskiego oraz wartości Unii Europejskiej w różnych rejonach świata. Wśród kolejnych atutów Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy w obszarze umiędzynarodowienia wymienić należy także możliwość realizacji różnego rodzaju projektów międzynarodowych wiążących się m.in. z edukacją, kulturą, sportem czy nauką.

Umiędzynarodowienie w WSG w Bydgoszczy nie jest celem samym w sobie, lecz narzędziem do podnoszenia jakości we wszystkich obszarach funkcjonowania Uczelni. Dostrzega się także coraz większą rolę kompetencji międzynarodowych na rynku pracy, z czym z kolei wiąże się potrzeba nabywania tzw. miękkich kompetencji. W związku z powyższym wśród celów strategicznych na najbliższy okres wymienić należy:

- wzmocnienie wizerunku Uczelni jako międzynarodowej i rozpoznawalnej instytucji poza granicami Polski,
- transfer i generowanie wiedzy we współpracy z zagranicznymi partnerami,
- zwiększenie liczby studentów z zagranicy,
- podniesienie kompetencji międzynarodowych pracowników i studentów.

W celu zapewnienia dbałości o umiędzynarodowienie procesu kształcenia, od roku 2012 funkcjonował Zespół ds. umiędzynarodowienia Uczelni. Zespół odpowiadał m.in. za: stały nadzór nad realizacją przyjętej przez Władze WSG w Bydgoszczy strategii umiędzynarodowienia w ramach Strategii WSG w Bydgoszczy i poszczególnych jednostek badawczo-kształceniowych, proponowanie form motywowania studentów i kadry naukowo-dydaktycznej do udziału w procesie umiędzynarodowienia oraz koordynację wszelkich form umiędzynarodowienia uczelni określonych w strategii umiędzynarodowienia WSG w Bydgoszczy.

Doceniając rangę umiędzynarodowienia, w związku z rozszerzaniem wielowymiarowych działań WSG w Bydgoszczy w tym zakresie, we wrześniu 2016 r. powołano prorektora ds. międzynarodowych. Administracyjną i merytoryczną obsługę zadań związanych z umiędzynarodowieniem realizuje Pion Międzynarodowy WSG, który tworzą: Dział Spraw Międzynarodowych, Biuro Rekrutacji Międzynarodowej, Instytut Europejski im. M. Kopernika i Centrum Partnerstwa Wschód-Południe. Ponadto duży wkład w realizację zadań międzynarodowych na WSG w Bydgoszczy wnosi także Punkt

Informacji Europejskiej – Europe Direct. Jednostki badawczo-kształceniowe WSG w Bydgoszczy (instytuty i katedry) wyznaczyły pełnomocników ds. umiędzynarodowienia. W roku akademickim 2017/2018 opracowano nową [Strategię Rozwoju Uczelni na lata 2018-2022](#), w której wszystkie cele mają komponent międzynarodowy.

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy znajduje się obecnie w procesie międzynarodowej akredytacji akademickiej przez Accreditation Council For Entrepreneurial & Engaged Universities (ACEEU), która przeprowadza proces ewaluacji wszystkich aspektów funkcjonowania Uczelni pod kątem realizacji tzw. trzeciej misji i zaangażowania w otoczenie społeczno-gospodarcze. Celem akredytacji jest obiektywne, zewnętrzne zwalidowanie dorobku i praktyki Uczelni w zakresie współpracy z otoczeniem i zaangażowania w jego rozwój, co od lat stanowi strategiczny wyróżnik WSG w Bydgoszczy, a także zwiększenie rozpoznawalności Uczelni w środowisku międzynarodowym. WSG w Bydgoszczy jest jedną z nielicznych uczelni niepublicznych, która na przeprowadzenie akredytacji zdobyła dofinansowanie ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Przewidywany termin zakończenia procesu akredytacji to I kwartał 2023 r. Uczelnia ukończyła pracę nad raportem samooceny do tejże akredytacji i oczekuje wizytacji ze strony ekspertów.

Kierunek „turystyka i rekreacja”, za który organizacyjnie odpowiada obecnie Instytut Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych przeszedł pomyślnie międzynarodowy audyt jakości kształcenia – instytucją akredytującą było THE-ICE – International Centre of Excellence in Tourism and Hospitality Education Accreditation. Na przeprowadzenie akredytacji międzynarodowej kierunku „turystyka i rekreacja” Uczelnia pozyskała środki finansowe z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (UMOWA nr MNiSW/2020/128/DIR/AZ). Celem akredytacji było uzyskanie certyfikatu jakości w zakresie kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja” oraz poprzez akredytację wzrost poziomu jej umiędzynarodowienia w obszarze nauk społecznych na kierunku studiów „turystyka i rekreacja”. Zakłada się, że akredytacja THE-ICE umożliwi uczelni zdobycie niezbędnego, obiektywnego i rozpoznawalnego międzynarodowego znaku jakości w kształceniu w zakresie turystyki i rekreacji. Napaść Rosji na Ukrainę zablokowała ponowienie starań Uczelni o pozwolenie na utworzenie studiów I stopnia o profilu praktycznym na kierunku „turystyka i rekreacja” w filii zagranicznej w Kijowie (Ukraina).

Mobilność międzynarodowa studentów i kadry

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy uczestniczy w programie Erasmus+ od marca 2005 r. Mobilność pracowników i nauczycieli akademickich jest istotnym czynnikiem dla umiędzynarodowienia WSG w Bydgoszczy oraz programów nauczania – pozwala na podnoszenie kompetencji w zakresie metod kształcenia, zarządzania różnymi aspektami funkcjonowania szkolnictwa wyższego, doskonalenia poziomu znajomości specjalistycznego języka obcego, nawiązania kontaktów międzynarodowych, wymiany doświadczeń oraz poznanie specyfiki funkcjonowania jednostek badawczo-kształceniowych oraz administracyjnych na uczelniach partnerskich na całym świecie. Dzięki doświadczeniom uzyskanym poprzez wykłady, wyjazdy studyjne, staże naukowe, istnieje również możliwość włączenia międzynarodowych aspektów do projektów kulturalnych, edukacyjnych czy badawczo-rozwojowych. Sprawozdania z wyjazdów są często przyczynkiem do poszerzania oferty o specjalności kształcenia, które mieszczą się w europejskich trendach edukacyjnych.

Warto również zauważyć, iż mobilność ma znaczenie dla rozwoju osobistego kadry – praca w międzynarodowym środowisku pozwala na rozwinięcie kompetencji językowych

oraz komunikacyjnych, a także umożliwia zapoznanie się z nowymi trendami badań czy też innymi metodami kształcenia i weryfikacji efektów uczenia się.

WSG w Bydgoszczy uczestniczyła i uczestniczy obecnie w mobilnościach KA131 oraz KA171 programu Erasmus+ a także w działaniach wolontariackich programu Europejski Korpus Solidarności. Szczególne znaczenie ma mobilność KA171, która wpływa niezwykle mocno na poziom umiędzynarodowienia. Pozwala bowiem na wymianę z krajami spoza Unii Europejskiej, a co za tym idzie, wzmacnia gradient oddziaływania marki. W ostatnich latach Uczelnia wypracowała stały i ciągle wzmacniany model współpracy z krajami wschodnimi, w tym bardzo silne relacje z Ukrainą, ale także m. in. z Kazachstanem, Gruzją, Białorusią Uzbekistanem oraz Azerbejdżanem. Uczelnia w ramach tego programu zaznacza także wyraźnie swoją obecność w Indiach, Malezji, Filipinach oraz w krajach afrykańskich, co znajduje swoje odzwierciedlenie w obszarach studiów anglojęzycznych i późniejszego zainteresowania rekrutacją kandydatów z tych regionów.

W ostatnich latach w ramach mobilności KA103 (obecnie KA131) programu Erasmus+ pracownicy WSG zrealizowali mobilności wyjeżdżając do takich destynacji jak: Czechy, Litwa, Turcja, Włochy, Węgry, Portugalia, Grecja i Łotwa, Niemcy i Słowenia, Finlandia, Macedonia Płn., Szwecja, i Bułgaria Chorwacja. Pośród wykazanych powyżej mobilności zrealizowano 16 wyjazdów powiązanych bezpośrednio z kierunkiem "turystyka i rekreacja", tj. do Turcji (4), Czech (4), Szwecji (2), Włoch (2), Litwy (2), Łotwy (2) oraz Portugalii (1).

W roku akademickim 2018/2019 wyjazdy realizowali wykładowcy:

- ██████████ – STA - University of Cagliari (Włochy),
- ██████████ – STT – SMK (Litwa),
- xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx – STT – VIKO (Litwa),
- ██████████ STT - The University of Messina (Włochy),
- ██████████ – STT- University of Madeira (Portugalia),
- xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx – STT – Beykent University (Turcja),

W roku akademickim 2019/2020 wyjazdy realizowali wykładowcy:

- xxxxxxxxxxxxxxxxxxx – STT - Czech University of Life Sciences Prague (Czechy),
- ██████████ – STT - Czech University of Life Sciences Prague (Czechy),
- xxxxxxxxxxxxxxxxxxx – STT - Czech University of Life Sciences Prague (Czechy),
- ěxxxxxxxxxxxxxxxx – STT - BERJAYA HIGHER EDUCATION SDN. BHD. (Malezja)
- ██████████ - STT - AMITY UNIVERSITY UTTAR PRADESH (Indie)
- ██████████ - STT - EUROPA-UNIVERSITAT VIADRINA FRANKFURT (ODER) (Niemcy)

W roku akademickim 2020/2021 wyjazdy realizowali wykładowcy:

- ██████████ - STA Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (Czechy)
- ██████████ - STT K. Zhubanov Aktobe Regional (Kazachstan)
- ██████████ - STT - Integrated Business Faculty Pu (Macedonia Płn.)
- ██████████ - STA - EUROPA-UNIVERSITAT VIADRINA FRANKFURT (ODER)
- ██████████ - STT - SLOVENSKA POL'NOHOSPODARSKA UNIVERZITA V NITRE (Słowacja) - 2020/2021

W roku akademickim 2021/2022 wyjazdy realizowali wykładowcy:

- ██████████ - STA Universitatea de Studii Europene din Moldova (Mołdawia) oraz STA UNIVERZITA TOMASE BATI VE ZLINE (Czechy)
- xxxxxxxxxxxxxxxxxxx – STT - UNIVERZITET DONJA GORICA PODGORICA (Czarnogóra)

- ██████████ - STT - Visoka skola za menadzment i dizajn Aspira (Chorwacja)

W roku akademickim 2022/2023 wyjazdy realizowali wykładowcy:

- ██████████ - STT Marwadi University (Indie); STA Universitatea din Pitești (Rumunia) oraz STA University of Kigali (Rwanda)
- ██████████ - STA University of Kigali (Rwanda)
- ██████████ - STA University of Kigali (Rwanda)
- ██████████ - STA Universitatea din Pitești (Rumunia)
- xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx - STA Universitatea din Pitești (Rumunia)
- ██████████ - STT - EUROPA-UNIVERSITAT VIADRINA FRANKFURT (ODER) (Niemcy)

W ramach mobilności KA171 programu Erasmus+ Uczelnia realizowała wymiany kadry akademickiej w takich krajach jak: Ukraina, Rosja, Kazachstan, Gruzja, Białoruś, Czarnogóra, Zambia, Indie, Malezja, Mongolia, Uzbekistan i Azerbejdżan. Zrealizowano także przyjazdy studentów na 1 semestr z Rosji, Ukrainy i Zambii.

W ramach mobilności programu Erasmus+ na kierunku „turystyka i rekreacja” przyjęto pracowników uczelni pochodzących z: Adana Science and Technology University (Turcja), College of Polytechnics (Czechy), SMK University of Applied Social Sciences (Litwa), Pammukale University (Turcja), Academia College of Short-Cycle Higher Education (Słowenia).

Na kierunku „turystyka i rekreacja” Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy posiada aktywne umowy partnerskie z następującymi uczelniami zagranicznymi: VIVES University College (Belgia); University College of Management and Design (Chorwacja); College of Polytechnics Jihlava (Czechy); Laurea University of Applied Sciences (Finlandia); Universidad a Distancia de Madrid (Hiszpania); Universitat Rovira i Virgili (Hiszpania); Vilniaus Kolegija (Litwa); Vilniu Business College (Litwa); International School of Law and Business (Litwa); University of Oradea (Rumunia); Slovak University of Agriculture in Nitra (Słowacja); Academia Higher Education Colleges (Słowenia); Adana Science and Technology University (Turcja); Akdeniz University (Turcja), Alanya Alaaddin Keykubat University (Turcja), Atilim University (Turcja), Bilecik Seyh Edebali University (Turcja), Dicle University (Turcja), Duzce University (Turcja), EGE University (Turcja), Cukurova University (Turcja), Mersin Universitesi (Turcja), Nevsehir University (Turcja), Pamukkale University (Turcja), Sakarya University (Turcja), Sivas Cumhuriyet University (Turcja), Eszterhazy Karoly Foiskola (Węgry), Kodolanyi Janos University of Applied Sciences (Węgry), Karoly Robert College (Węgry), University of Cagliari (Włochy), Business and Administration (Łotwa).

Uczelnia systematycznie organizuje specjalnie dedykowany dla studentów międzynarodowych tygodnie nazywany „Orientation Week”, w którym odbywa się cykl działań takich jak: warsztaty na temat programu Erasmus+, spotkania z kadrami, spotkania integracyjno-kulturalne oraz zwiedzanie goszczącego miasta z przewodnikiem. „Orientation Week” odbywa się dwa razy w roku akademickim na początku każdego semestru.

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy w dniach 3-7 czerwca 2019 roku po raz pierwszy zorganizowała w ramach programu Erasmus+ dedykowany tydzień dla przyjeżdżającej kadry akademickiej tzw. International Week (IW), w którym uczestniczyło 13 osób z krajów europejskich i poza europejskich. W czerwcu 2020 r. z uwagi na trwające restrykcje pandemii COVID-19 Uczelnia zorganizowała pierwsze On-line International Days. W tym samym roku, w dniach 12-16 października International Week dla przyjeżdżających nauczycieli akademickich odbył się w kolejnej edycji w formie tradycyjnej.

Konferencje międzynarodowe

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy realizując cele strategiczne w obszarze umiędzynarodowienia podejmuje ze swoimi partnerami zagranicznymi liczne działania, a ich częstym efektem jest organizacja konferencji o zasięgu międzynarodowym. Realizacja wydarzeń konferencyjnych leży we wspólnym interesie współorganizatorów, umożliwia wymianę poglądów i doświadczeń oraz prowadzenie dyskusji. Jest też doskonałym źródłem inspiracji oraz bodźcem do podejmowania kolejnych, wspólnych wyzwań.

W ostatnich latach Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy (w tym jednostka prowadząca kierunek TiR) realizowała samodzielnie lub współorganizowała następujące wydarzenia konferencyjne o zasięgu międzynarodowym:

1. W dniach 5 - 6 czerwca 2017 r. odbyła się pierwsza Międzynarodowa konferencja „Europejskie dziedzictwo: Lwów – Skole”. Konferencja została zorganizowana przez Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy i Lwowski Instytut Ekonomii i Turystyki. Tematyka konferencji dotyczyła europejskiego i wielokulturowego wymiaru dziedzictwa zachodniej Ukrainy, Lwowszczyzny jako regionu turystycznego, partnerstwa Ukraińców i Polaków,
2. 6 października 2017 r. w Równem (UA) Uczelnia wraz z Ministerstwem Oświaty i Nauki Ukrainy, Narodowym Uniwersytetem Gospodarki Wodnej i Zarządzania Środowiskiem współorganizowała Konferencję pn. „Perspektywy rozwoju usług rehabilitacyjnych i turystyki zdrowotnej na Ukrainie wobec polskich doświadczeń”,
3. W dniach 5 - 7 czerwca 2018 r. pod patronatem Przedstawicielstwa „Polskiej Akademii Nauk” w Kijowie oraz Ministerstwa Młodzieży i Sportu Ukrainy odbyła się druga edycja Międzynarodowej Konferencji „Europejska współpraca: Lwów – Skole – Bydgoszcz. Nauka – samorząd – biznes”. Konferencja okazała się ważnym forum spotkań przedstawicieli nauki, przedsiębiorczości i samorządności, związanych z szeroko pojętym rozwojem współpracy regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Miała ona charakter plenarno-panelowy ze szczególnym uwzględnieniem możliwości nawiązania relacji w trójkącie: nauka, biznes, samorządność.

W powyżej wymienionych wydarzeniach konferencyjnych wykładowcy z kierunku TiR brali aktywny udział, czego efektem jest dorobek publikacyjny, ale także nawiązane kontakty i zarysowane nowe obszary i perspektywy współpracy.

1. W dniach 4 – 5 czerwca 2019 r. w siedzibie Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy odbyła się trzecia edycja Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Horyzonty i pomosty w nauce, kulturze, przedsiębiorczości – 30 lat wspólnych doświadczeń”. Międzynarodowa konferencja naukowa, wiązała się również z jubileuszem 30-lecia idei przedsiębiorczości oraz jubileuszem utworzenia KOLFER-u, Założyciela Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. Wydarzenie było swoistym podsumowaniem wieloletnich doświadczeń WSG, które w obszarach przedsiębiorczości, nauki, kultury i usług społecznych były realizowane wspólnie z polskimi i zagranicznymi partnerami. Podczas Konferencji zostało uroczyście podpisane memorandum powołujące Międzynarodowe Konsorcjum Uniwersytetów Przedsiębiorczości. Konferencja obejmowała następujące panele tematyczne:
  - 30 lat przemian ustrojowych, 20 lat reformy samorządu wojewódzkiego i powiatowego. Kształcenie - polityka regionalna - rozwój gospodarczy.
  - Trzecia Misja Uczelni – zaangażowanie społeczne. Usługi społeczne – przedsiębiorczość – innowacyjność – kultura.
  - Seminaria towarzyszące:

- Posiedzenie Sektorowej Rady ds. Kompetencji – Turystyka. Debata na temat współpracy nauki i biznesu w branży turystycznej.
- Warsztaty “How to become an Entrepreneurial University” prowadzone przez prof. Thorsten Kliewe’a (ACEEU).

We wrześniu 2020 r. z wykorzystaniem technik zdalnych odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa, współorganizowana przez węgierskiego partnera akademickiego WSG w Bydgoszczy – Kodolanyi Janos University oraz centrum specjalistycznej turystyki medycznej i uzdrowiskowej Matra Resort w Paradasvar. Zespół pracowników WSG prezentował doświadczenia Uczelni w zakresie rozwijania usług społecznych, opiekuńczych i medycznych dla seniorów.

W planach konferencyjnych na II kwartał 2023 r. znajduje się współorganizacja międzynarodowej konferencji w Tbilisi (Gruzja), w bliskiej współpracy ze strategicznym partnerem WSG – Suchumskim Uniwersytetem Państwowym w Tbilisi (jako tematy przewodnie planowane są: dyplomacja uniwersytecka, przedsiębiorczość akademicka a badania naukowe, uniwersytet zaangażowany).

Ponadto na rok 2023 Instytut Zarządzania i Gospodarki Usług Turystycznych zaplanował organizację konferencji międzynarodowej poświęconej problematyce rozwoju turystyki odpowiedzialnej (wydarzenie patronatem objęła THE-ICE, w której Uczelnia jest akredytowanym członkiem, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Izba Gospodarcza Hotelarstwa Polskiego oraz Polska Organizacja Turystyczna). Swoją udział w konferencji zapowiedzieli już przedstawiciele środowisk naukowych z Ukrainy, Rumunii, Finlandii, Kazachstanu, Tajlandii.

Profesorowie wizytujący prowadzący zajęcia kierunku „turystyka i rekreacja”

W ramach rozwoju współpracy międzynarodowej do prowadzenia zajęć w języku angielskim na kierunku „turystyka i rekreacja” zatrudnieni zostali profesorowie wizytujący z Węgier, Ukrainy.

Mobilność studentów kierunku „turystyka i rekreacja” w ramach programu Erasmus+

Statystyki liczebności studentów wyjeżdżających i przyjeżdżających w ramach programu Erasmus+ zaprezentowano w zestawieniu nr 8, gdzie liczby podane w nawiasach dotyczą studentów kierunku „turystyka i rekreacja”. Studenci przyjeżdżający, zgodnie z zasadami programu Erasmus+ uczestniczą także w zajęciach z kierunku „turystyka i rekreacja” według dokonanego wcześniej wyboru na macierzystych Uczelniach.

Zestawienie nr 8. Studenci przyjeżdżający i wyjeżdżający w ramach programu Erasmus+ (w nawiasie liczba studentów dotycząca ocenianego kierunku)

	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Studenci wyjeżdżający na studia w ramach programu Erasmus+	9 (5)	8 (2)	8 (6)	2 (2)
Studenci wyjeżdżający na praktyki w ramach programu Erasmus+	11 (6)	6 (2)	11(4)	2 (1)
Studenci przyjeżdżający na studia w ramach programu Erasmus+	57 (57)	40 (40)	27 (14)	40 (20)
Studenci przyjeżdżający na praktyki w ramach programu Erasmus+	0	0	0	0

Projekty międzynarodowe

Mobilność pracowników i kadry akademickiej jest pierwszym krokiem do ustanowienia bliższej współpracy, która owocować może udziałem we wspólnych projektach i konferencjach międzynarodowych. Pozwala to na wymianę dobrych praktyk pomiędzy uczelniami, wprowadzenie treści o charakterze międzynarodowym do programów nauczania oraz zwiększa atrakcyjność Uczelni dla studentów międzynarodowych.

W trzech ostatnich latach Uczelnia zrealizowała lub realizuje projekty o charakterze międzynarodowym w następujących programach:

- Erasmus+ KA2 Capacity Building in High Education;
- Polsko-Ukraińska Rada Wymiany Młodzieży;
- Polsko-Rosyjska Rada Dialogu i Porozumienia;
- Europejski Korpus Solidarności;
- Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej - Welcome to Poland;
- Program Visiting Professor;
- Program Study Buddy.

Bardzo istotną z punktu widzenia operacyjnego umiędzynarodawiania Uczelni rolę pełni projekt finansowany przez NAWA – Welcome Center. Jest to specjalny program zawierający działania zmierzające do wyposażenia w szerokie kompetencje międzynarodowe kadry akademickiej np. zwiększenie znajomości języków obcych, szkolenia dot. pracy w środowisku międzynarodowym. Drugim filarem programu jest szeroko pojęta pomoc funkcjonującym na Uczelni studentom międzynarodowym poprzez następujące działania: powołanie dedykowanego punktu wspierającego studentów w codziennym życiu w środowisku akademickim i regionalnym, zorganizowanie cyklu warsztatów i szkoleń ze znajomości historii Polski i regionu, etykiety akademickiej, zasad współżycia społecznego, czy poruszania się po rynku pracy. Jedną z największych grup beneficjentów tego projektu są zagraniczni studenci obszaru International Tourism and Hospitality Management, którzy poza kompetencjami kulturowymi niezbędnymi do funkcjonowania w Polsce zyskują także wiedzę przydatną w kontekście przyszłej praktyki zawodowej (regiony Polski, zwyczaje i obyczaje, święta itp.). Program ten został zapoczątkowany w listopadzie 2018 roku i trwał do wiosny 2021 r. W grudniu 2020 r. został złożony nowy wniosek na kontynuację projektu w nowej edycji.

Uczelnia uczestniczyła w ramach programu Erasmus+ KA2 Capacity Building in High Education (IESED), w zakresie którego wspiera się współpracę z krajami partnerskimi z innych regionów świata; projekty z zakresu budowania potencjału wspierają procesy modernizacji i umiędzynarodowienia organizacji/instytucji oraz systemów szkolnictwa wyższego. W projekcie, w którym uczestniczyła WSG w Bydgoszczy liderem była Alytaus Kolegija z Litwy. W projekcie uczestniczyło w sumie 9 partnerów z Litwy, Białorusi, Polski, Francji i Wlk. Brytanii. Po stronie WSG zrealizowano: cykl warsztatów, konferencji i praktyk nt. "Activities of the Center for Distance Learning" dla partnerów z uczelni białoruskich (WSG Bydgoszcz); cykl warsztatów i konferencji dla podniesienia kompetencji nauczycieli akademickich.

W ramach programu Erasmus+ KA2 Capacity Building in High Education wraz z początkiem roku 2021 r. rozpoczęła się realizacja działań projektu „E-PSY: Establishment of Psychological Counselling Centers at Georgian HEIs for Students”, w którym WSG w Bydgoszczy jest jednym z partnerów. Wspólnie z partnerami akademickimi z Włoch i Rumunii nasza Uczelnia wspiera lidera – Suchumski Uniwersytet Państwowy w Tbilisi w budowie systemu poradnictwa psychologicznego dla studentów na uczelniach gruzińskich. Realizacja projektu wpłynie na budowę i wzmocnienie kolejnych relacji potrzebnych w pracy dydaktycznej oraz naukowej, a także pozwoli WSG dzielić się dotychczasowym know-how i

wiedzą ekspercką w dziedzinie usług wspierających dla studentów (także w kontekście międzynarodowym).

Program międzynarodowych kursów, staży i szkoleń *COPERNICUS*

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy poza regularnym kształceniem na studiach I i II stopnia prowadzi także działalność edukacyjną opartą na wysokiej jakości, certyfikowanych kursach, szkoleniach, stażach dla naukowców i szkołach letnich zebranych w jedną, wspólną ofertę pod szyldem „Copernicus”. Współpraca w obszarze kierunku “turystyka i rekreacja” prowadzona jest z następującymi Uczelniami partnerskimi:

- Kijowskie Państwowe technikum turystyki i hotelarstwa (Ukraina);
- Narodowy Uniwersytet “Politechnika Lwowska” (Ukraina);
- Lwowski Państwowy Instytut Ekonomiki i Turystyki (Ukraina);
- Zaporozki Narodowy Uniwersytet (Ukraina);
- Przykarpaccy Uniwersytet Narodowy im. W. Stefanyka (Ukraina);
- Uniwersytet Króla Danyła (Ukraina);
- Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko, Uniwersytet Narodowy (Ukraina);
- Państwowy Uniwersytet w Bucharze (Uzbekistan);
- Kazachska Akademia Sportu i Turystyki (Kazachstan);
- Bałtycka Akademia Międzynarodowa (Łotwa);

Opracowano 16 programów stażowych dla kadry akademickiej, z czego 5 miało charakter indywidualny. Głównym ich celem jest pogłębianie wiedzy oraz wymiana doświadczeń w zakresie dydaktyki i nauki. W ostatnich latach w programach stażowych uczestniczyło:

- 35 osób (7 staży) w r.a. 2017/2018;
- 44 osoby (8 staży) w r.a. 2018/2019;
- 60 osób (7 staży) w r.a. 2019/2020.

W roku akademickim (2020/2021) od września realizowane są online 4 programy stażowe, w których uczestniczy łącznie 30 osób. Największym zainteresowaniem wśród partnerów akademickich cieszą się takie programy jak:

- Europejski a Polski systemy szkolnictwa wyższego: praktyka, doświadczenie, innowacyjne metody kształcenia;
- Granty międzynarodowe i projekty badawcze od idei do realizacji: praktyka, doświadczenie, perspektywy;
- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości: od studenckiego Start - Up do stworzenia firm spin - off, spin - out: historie sukcesu, praktyka i krytyka.

Nauka języków obcych i weryfikacja kompetencji językowych studentów

W Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy zasady nauki języków obcych określone zostały w Instrukcji z dnia 18 lipca 2018 r. dotyczącej realizacji modułu przedmiotowego język obcy od roku akademickiego 2018/2019. Zgodnie z zapisami zawartymi w instrukcji realizacja modułu przedmiotowego „język obcy” w roku akad. 2022/2019 przebiega następująco.

- Na studiach I stopnia język obcy realizowany jest w ramach modułu przedmiotów kanonicznych,
- Na studiach II stopnia język obcy (angielski) realizowany jest w ramach modułu przedmiotów kanonicznych.

Plany studiów dla danego kierunku studiów określają liczbę godzin, formy zajęć dydaktycznych oraz rygor zaliczenia. Szczegółowe efekty uczenia się, metody ich weryfikacji a także zasady oceniania definiują programy przedmiotu. Wszystkie zaliczenia odbywają się w siedzibie Uczelni.

Zalecenia dotyczące kryterium 7 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeżeli dotyczy)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 7 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	Brak zaleceń	–

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 7:

W ostatnich dwóch latach Uczelnia poddała się akredytacji międzynarodowej i uzyskała certyfikat jakości na kierunku studiów turystyka i rekreacja wraz z członkostwem w THE-ICE na poziomie C2Q (certyfikat członka akredytowanego przyznano 20.04.2022 r.) THE-ICE (instytucja akredytująca: International Centre of Excellence in Tourism and Hospitality Education/ Międzynarodowe Centrum Doskonałości w Turystyce i Edukacji Hotelarskiej) to organizacja non-profit założona w 2004 r. przez australijski rząd federalny w celu opracowania tzw. „punktów odniesienia” oraz promowania „doskonałości” w edukacji w zakresie turystyki, hotelarstwa, gastronomii i rynku wydarzeń. Od 2008 roku THE-ICE rozwinęła się w globalną organizację zajmującą się akredytacją, benchmarkingiem i poprawą jakości w turystyce, hotelarstwie, wydarzeniach i edukacji kulinarnej (TH&E). THE-ICE akredytuje publiczne i prywatne uniwersytety, szkoły hotelarskie, instytuty i uczelnie zawodowe. Aktualnie jej sieć tworzy 44 członków z 19 krajów na 4 kontynentach. Proces akredytacji przebiegał dwuetapowo. W pierwszym etapie Uczelnia przygotowała charakterystykę profilu instytucjonalnego wraz z szeregiem istotnych dla instytucji akredytującej informacji (Institutional Profile template and further information), które pozwoliły jej ocenić poziom dostosowania uczelni oraz kierunku „turystyka i rekreacja” do tzw. standardów doskonałości THE-ICE ([THE-ICE Standards of Excellence](#)) wraz z prawdopodobieństwem ich spełnienia. W procedurze oceny wstępnej Uczelnia została oceniona pozytywnie, co determinowało wejście w etap akredytacji. Przygotowano wniosek o akredytację (raport samooceny) uwzględniający autorefleksję w kontekście wypełniania „14 standardów doskonałości”. Samoocenie, a następnie ocenie audytorów podczas audytu, podlegały m.in. takie elementy jak: kadra wykładowców, jakość programu kształcenia, system zarządzania uczelnią i kierunkiem, współpraca z biznesem i rozpoznawalność na rynku krajowym i międzynarodowym, poziom umiędzynarodowienia uczelni i kierunku, badania naukowe, system wspierania studentów. W efekcie przeprowadzonego audytu we wszystkich ocenianych obszarach na kierunku studiów turystyka i rekreacja WSG uzyskała najwyższe noty (bez konieczności poprawy czy też dostosowania do wymagań THE-ICE).

W podsumowaniu audytu audytorzy wskazali m.in., że „WSG spełnia wszystkie standardy THE-ICE i zasługuje na szczególne wyróżnienie za:

- troskliwe podejście do studentów zagranicznych oraz strategiczny i ciągły proces internacjonalizacji,

- organizację procesu edukacji oraz relacje z otoczeniem społecznym,
- kulturę instytucjonalną, która jest nasycona pasją i zaangażowaniem pracowników i zewnętrznych interesariuszy, ambicje i podejmowane działania w dążeniu do uzyskania zasad tzw. uniwersytetu zaangażowanego”.

Uzyskanie przez Wyższą Szkołę Gospodarki jednego z dwóch najważniejszych na świecie certyfikatów przyznawanych uczelniom z profilem turystycznym jest zobowiązaniem do dalszego rozwoju kierunku turystyka i rekreacja i dalszego doskonalenia kształcenia w tym zakresie. Uzyskany najwyższy poziom członkostwa w THE-ICE traktujemy nie tylko jako prestiżowe wyróżnienie, ale przede wszystkim jako szansę - skorzysta na tym Uczelnia, studenci i wykładowcy.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia

Bezpośrednią obsługę studentów prowadzą pracownicy administracyjni Działu Spraw Studenckich. W ramach organizacji ich pracy wydzielono: Biuro Obsługi Studenta (Dziekanat), Biuro Obsługi Finansowej oraz Biuro Aktywizacji Studentów i ds. Osób Niepełnosprawnych. Do ich zadań należy:

- dokonywanie czynności związanych z ewidencjonowaniem stanu i wyników nauczania, a następnie przekazywaniem dokumentacji przebiegu studiów do archiwum,
- prowadzenie dokumentacji osobowej studentów,
- realizacja spraw związanych z procesem dyplomowania,
- realizacja spraw administracyjno-finansowych,
- prowadzenie dokumentacji przyznania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej,
- pomoc studentom z niepełnosprawnościami w realizacji pełnego udziału w procesie kształcenia,
- ewidencjonowanie działań Grup Aktywności Studenckiej,
- wydawanie studentom stosownych zaświadczeń,
- pomoc w innych, bieżących problemach studentów, kierowanie do odpowiednich jednostek Uczelni oraz osób funkcyjnych.

Obsługa studentów prowadzona jest za pomocą ogólnouczelnianego systemu informatycznego – ISAPS (Informatyczny System Administrowania Procesem Studiowania). W systemie tym gromadzone są dane osobowe studenta, jego okresowe osiągnięcia oraz informacje dotyczące pomocy materialnej. Za pomocą systemu generowane są karty okresowych osiągnięć studenta, protokoły ocen końcowych, raporty i listy studentów. Studenci po zarejestrowaniu w systemie *ISAPS* otrzymują konto internetowe do komunikacji z pracownikami, uzyskują dostęp do własnych danych osobowych wraz z możliwością ich aktualizacji oraz informację o przydzielonym numerze subkonta bankowego i kwotach należnych opłat. Studentom przysługuje prawo do składania wniosków, deklaracji i odwołań w zakresie i na zasadach ustalonych w [Regulaminie Studiów WSG](#). Studenci mają możliwość zgłaszania się z problemami i zapytaniem do Działu Spraw Studenckich (DSS) oraz Samorządu Studenckiego za pomocą korespondencji e-mail i w sposób bezpośredni na uczelni poprzez kontakt z pracownikami Działu Spraw Studenckich oraz członkami Samorządu Studenckiego w trakcie obecności na Uczelni. W czasie trwania pandemii zwiększono działalność internetową, aby utrzymać stały kontakt ze Studentami, gwarantując odpowiedzi na zadane pytania w ciągu maksymalnie 24 godzin od poniedziałku do soboty. W przypadku konieczności rozpatrzenia wniosku czy skargi w szerszym gronie student otrzymuje informację zwrotną o rozpatrzeniu wniosku/skargi w ciągu czternastu dni, otrzymując informację e-mail lub w systemie iSAPS. Ponieważ system ten spotkał się z dużą akceptacją studentów, stał się trwałym elementem wzajemnej komunikacji.

W trosce o bezpieczeństwo, godność, równość, niezbywalne i niepodzielne prawa człowieka, wolne od mobbingu, dyskryminacji i molestowania środowisko do pracy i nauki w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy, wdramy standardy mające na celu zapewnienie równego traktowania wszystkich studentów Uczelni. Przyjęte 1 października 2018 r. procedury opierają się na [Regulaminie przeciwdziałania przemocy, dyskryminacji i molestowaniu seksualnemu](#).

Uczelnia, mając na uwadze Konwencję ONZ oraz inne akty prawne dotyczące działalności na rzecz osób niepełnosprawnych stwarza warunki do pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnością we wszystkich aspektach życia akademickiego.

Informacje dotyczące bezpieczeństwa umieszczane są na stronie www.bip.wsg.byd.pl (zakładka Bezpieczeństwo) oraz na kontaktach studentów w systemie iSAPS. Działania informacyjne prowadzą również jednostki badawczo-kształceniowe, Samorząd Studencki oraz Dział Spraw Studenckich z Biurem ds. Osób Niepełnosprawnych.

Samorząd Studencki wzmocnił swoje działania informacyjne i edukacyjne poprzez stworzenie i promowanie „Kodeksu Etyki Studenta”, w którym zawarte są wszystkie zasady dotyczące funkcjonowania Studenta na Uczelni i godnego reprezentowania jej poza nią. Zasady te przekazywane są na spotkaniach informacyjnych ze studentami na początku każdego roku akademickiego.

Przedstawiciele WSG wchodzi w skład Rady ds. Równego Traktowania, powołanej przez Prezydenta Bydgoszczy [REDAKTOR]. Rada jako niezależny podmiot ma wspierać prezydenta Bydgoszczy we wszelkich przejawach dyskryminacji i niesprawiedliwego traktowania. Chodzi o zwalczanie wszelkich przejawów dyskryminacji, w szczególności ze względu na: płeć, wiek, niepełnosprawność, światopogląd, religię, wyznanie, orientację seksualną, narodowość, rasę, pochodzenie etniczne.

Studenci mogą korzystać z darmowego wsparcia psychologicznego i terapeutycznego, świadczonego przez specjalistów w Psychologiczno-Pedagogicznej Poradni Akademickiej przy Wyższej Szkole Gospodarki. Poradnia Akademicka oferuje: rozmowy z psychologiem, z Doradcą ds. Studentów oraz z Doradcą metodycznym ds. studiów.

Zachęcamy studentów do kontaktu w przypadku: nieśmiałości, lęku, osamotnienia, obniżonego nastroju lub depresji, kłopotów w kontaktach z rówieśnikami, problemów na studiach, konfliktów z rodzicami, problemów z zaburzeniami odżywiania, niezadowolenia z siebie, swojego wyglądu i osiągnięć, kontaktów z używkami i uzależnieniami, innych trudności. Student ma możliwość: nazwania i zrozumienia własnych uczuć i przeżyć, analizy własnych myśli, uczuć, przekonań, potrzeb i zachowań, nauki dokonywania wyborów i wprowadzania zmian w swoim życiu. Studenci lub wykładowcy korzystają z rozmów wspierających, bądź cyklu spotkań o charakterze terapeutycznym.

Na stronie internetowej Akademickiej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej znajdują się również nagrane filmy, które mogą stanowić źródło informacji i wsparcia dla osób w różnych sytuacjach życiowych wymagających wsparcia.

Samorząd Studencki posiada własne pomieszczenie, w którym przechowuje dokumentację związaną z formalną działalnością jednostki (spis Grup Aktywności Studenckich i kół naukowych, listy wyborcze, protokoły z liczenia głosów, etc.). Wszystkie dokumenty przechowywane są w szafie zamykanej na klucz, do której dostęp ma Zarząd Samorządu. Budżet Samorządu Studenckiego jest ustalany rokrocznie z Władzami, a w przypadku pojawienia się nagłego wydarzenia, Władze Uczelni zawsze udzielają wsparcia w zakresie merytorycznym, lokalowym, logistycznym oraz finansowym.

Dokumentacja przebiegu studiów prowadzona jest zgodnie z rozporządzeniem ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. Dokumentacja gromadzona jest w osobowych teczkach studentów, które są opisane, ewidencjonowane i przechowywane w sposób zabezpieczający je przed zniszczeniem i dostępem osób nieupoważnionych, a następnie – przekazywane do archiwum Uczelni.

Wsparcie dla studentów przejawia się również poprzez:

- opiekę naukową, zwłaszcza w ramach prowadzonych seminariów dyplomowych oraz prac projektowych,
- opiekę opiekunów roku,
- dostępność nauczycieli akademickich na konsultacjach, dyżurach dydaktycznych,
- dostępność pracowników administracyjnych,

- dostępność opiekunów specjalnych (opiekunów praktyk i projektów dydaktycznych oraz Erasmus).

Udostępnia się studentom informacje na temat konferencji naukowych, możliwości stypendialnych i wyjazdów w ramach projektów międzynarodowych. Studenci otrzymują również informacje związane z prawami studentów, a także zaliczeniami, egzaminami i konsultacjami. Godziny konsultacji są zawsze podane do publicznej wiadomości na początku semestru, istnieje też możliwość spotkań indywidualnych poza oficjalnymi godzinami. Studenci mają możliwości wyrażania opinii między innymi poprzez anonimowe ankiety dotyczących prowadzenia zajęć przez wykładowców, które są brane pod uwagę w planowaniu zajęć na kolejny rok akademicki. W Uczelni działają Grupy Aktywności Studenckiej (d. studenckie koła naukowe), które podlegają rejestracji przez Rektora, na wniosek opiekuna grupy, zaopiniowany przez kierownika jednostki badawczo-kształceniowej. Warunki, tryb i sposób rejestracji oraz zasady funkcjonowania Grup Aktywności Studenckiej określa [Regulamin Grup Aktywności Studenckiej](#). Grupy Aktywności Studenckiej (GAS) mogą uzyskać dofinansowanie na cele związane ze swoją działalnością składając wniosek do Samorządu Studenckiego (na adres samorzad@byd.pl). GAS wspierają Mentorzy. Funkcję Mentora pełnią nauczyciele akademicy, będący nie tylko formalnymi opiekunami, ale także doświadczonymi doradcami, przewodnikami po wybranych dziedzinach wiedzy i umiejętności. Mentorów wyznaczają kierownicy jednostek badawczo-kształceniowych spośród swoich pracowników lub sami obejmują funkcję Mentora.

W Uczelni, od 2006 roku działa Studenckie Koło Naukowe Innowacji i Przedsiębiorczości, którego głównym celem jest kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród studentów. Członkowie Koła w minionym roku akademickim przygotowali prelekcje (spotkania otwarte) nt. zasad prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce i w krajach ich pochodzenia a także brali udział Sprint Week, który był efektem współpracy Koła z pracownikami Laurea University of Applied Sciences. Członkowie Koła posiadają także publikacje i uczestniczą w studenckich konferencjach naukowych.

Na ocenianym kierunku turystyka i rekreacja funkcjonuje Studenckie Koło Naukowe TUR (powstało w październiku 2022). Działania SKN TUR skupiają się na aktywizacji społeczności studenckiej i wspierania jej rozwoju w obszarach powiązanych z tematyką zarządzania, ekonomii, turystyki i rekreacji. Jest to realizowane m.in. poprzez organizowanie dyskusji dotyczących rozwoju turystyki; propagowanie aktywności wpisujących się w ideę zrównoważonego rozwoju; organizowanie działalności turystycznej, w tym aktywnych form wypoczynku; organizowanie akcji z zakresu ekologii oraz popularyzacja wiedzy dotyczącej działań ekologicznych; współpracy z różnymi organizacjami, stowarzyszeniami oraz przedsiębiorstwami turystycznymi; organizowania oraz uczestnictwo w imprezach, konferencjach z zakresu zarządzania, ekonomii, turystyki i rekreacji, aktywnego udział w przedsięwzięciach prowadzonych przez Uczelnię; inspirowanie Studentów do różnorodnych działań na rzecz rozwoju turystyki na poziomie lokalnym oraz regionalnym jak i podejmowanie inicjatyw na rzecz aktywności zawodowej studentów w turystyce i rekreacji.

Uczelnia wspiera studentów z zagranicy studiujących w WSG. Nadzór nad programem wsparcia sprawuje Dział Spraw Międzynarodowych. Ułatwia on studentom integrację w środowisku i pomoc związaną z zakwaterowaniem i funkcjonowaniem w Uczelni.

Do głównych zadań Działu Spraw Międzynarodowych należą:

- nawiązywanie i koordynacja kontaktów z uczelniami i organizacjami zagranicznymi,
- przygotowywanie umów o wymianie studentów i obsługa tych umów,
- obsługa wyjazdów zagranicznych pracowników,
- nadzór nad realizacją programu International Academic Staff,

- pozyskiwanie środków z programów europejskich na cele związane z umiędzynarodowieniem,
- obsługa programów Erasmus+,
- promocja oferty studiów dla studentów zagranicznych,
- przygotowywanie materiałów promocyjno-informacyjnych w językach obcych,
- obsługa studentów zagranicznych (przed przyjazdem i w trakcie pobytu w Polsce),
- koordynacja programu opieki nad studentami z zagranicy "Study Buddy",
- pozyskiwanie środków finansowych na realizację międzynarodowych programów edukacyjnych.

Nad przebiegiem pobytu studentów czuwa Koordynator Programu Erasmus+. Wsparcie jest udzielane w sprawach dotyczących przebiegu studiów, administracyjnych oraz organizacyjnych. Uczelnia pomaga w zakwaterowaniu studenta na czas studiów. Do dyspozycji studentów jest Dom Studenta oraz pokoje i mieszkania wynajmowane na terenie miasta. WSG dysponuje sprawdzoną bazą ogłoszeń dotyczących wynajmu, a także bezpłatnie pomaga studentom w znalezieniu zakwaterowania w cenie i standardzie przez nich oczekiwanym. Studenci WSG decydujący się na wyjazd na studia do innej uczelni lub wyjazd w ramach kursów intensywnych są wspierani w zakresie organizacji wyjazdu przez Dział Spraw Międzynarodowych WSG. Jednostka ta pomaga w całościowej organizacji pobytu studenta za granicą począwszy od transportu, spraw organizacyjnych, administracyjnych po wskazanie osób kontaktowych, które otoczą studenta opieką już na miejscu. Możliwe jest wsparcie finansowe w ramach funkcjonujących stypendiów na WSG. Wyjeżdżający studenci:

- mają prawo uczestniczyć w bezpłatnych zajęciach z języka obcego (w lektoratach i kursach organizowanych przez Szkołę Języków Obcych);
- w wyjątkowych przypadkach mogą ubiegać się o dofinansowanie wyjazdu (poza otrzymaniem grantu Erasmus);
- są zwolnieni z 90% czesnego na okres pobytu za granicą (obcokrajowcy 70% czesnego).
- są zachęceni do mobilności poprzez odpowiednio nagłościone akcje informacyjne dotyczące wyjazdów za granicę. Propagowane są międzynarodowe kursy intensywne, a także wyjazdy m. in. w ramach programu Erasmus. Studenci informowani są o korzyściach związanych z mobilnością i studiowaniem za granicą.

Priorytetowym projektem służącym wieloaspektowemu podniesieniu gotowości Wyższej Szkoły Gospodarki do realizacji kształcenia w wymiarze międzynarodowym oraz podniesienie jakości i warunków studiowania zagranicznej młodzieży akademickiej w WSG poprzez działania wspierające, informacyjne i integracyjne jest powołanie projektu "Welcome Center". Podmiot ten jest nakierowany na:

- utworzenie i funkcjonowanie punktu kompleksowej informacji i obsługi studentów i pracowników zagranicznych;
- usprawnienie procedur i praktyk mających związek z procesem studiowania młodzieży z zagranicy w WSG;
- podniesienie kompetencji kadry WSG w zakresie umiejętności językowych oraz międzykulturowych;
- działania aklimatyzacyjne oraz integracyjne dla studentów zagranicznych WSG (w tym integracja kadry i studentów).

Potrzeba realizacji projektu wynika z umiędzynarodowienia ilościowego i jakościowego WSG: rosnącej liczby studentów z zagranicy, różnorodności krajów, z których przyjeżdżają na studia, poszerzanej

oferty studiów w języku angielskim. Działania zapisane w projekcie spójne są z celami i działaniami ujętymi w Strategii WSG na lata 2018-22.

Dział Rekrutacji Międzynarodowej jest jednostką, która czuwa nad prawidłowym funkcjonowaniem studentów międzynarodowych od momentu zrekrutowania do momentu podpisania umowy o studia. Prowadzi on także ewidencję i zarządza przydziałem zakwaterowania w podległym Uczelni domu studenckim. W porozumieniu z Działem Administracji sprawuje także kontrolę nad utrzymaniem porządku i dyscypliny w domu studenckim.

Motywacją dla studentów do osiągania lepszych wyników w nauce jest m.in. możliwość ubiegania się o stypendium Rektora. Stypendium Rektora może otrzymać student przyjęty na pierwszy rok studiów w roku złożenia egzaminu maturalnego, który jest laureatem olimpiady międzynarodowej albo laureatem lub finalistą olimpiady stopnia centralnego, o których mowa w przepisach o systemie oświaty, a także medalistą co najmniej współzawodnictwa sportowego o tytuł Mistrza Polski w danym sporcie, o którym mowa w przepisach o sporcie. Na wyższych rocznikach niż pierwszy na studiach pierwszego stopnia oraz na wszystkich rocznikach studiów drugiego stopnia stypendium rektora może otrzymać student, który uzyskał wyróżniające wyniki w nauce, osiągnięcia naukowe lub artystyczne, lub osiągnięcia sportowe we współzawodnictwie co najmniej na poziomie krajowym.

Inną formą motywacji jest możliwość uzyskania zniżek na studia, szkolenia i studia podyplomowe przez studentów, którzy uzyskali wysokie wyniki w nauce.

W strukturze Uczelni od 2001 r. funkcjonuje Biuro Karier, które zostało powołane, aby służyć studentom w wyborze drogi rozwoju zawodowego oraz promować postawy przedsiębiorcze. Biuro Karier pomaga zdobyć wiedzę na temat sposobów poszukiwania pracy i uczy, jak być konkurencyjnym na rynku pracy. Biuro nie pobiera za swoje usługi żadnych opłat. Z pomocy Biura mogą korzystać wszyscy studenci i absolwenci WSG oraz innych uczelni, a także licealiści oraz pracodawcy. Biuro organizuje cykliczne wydarzenia m.in.: Targi Pracy, „Akademia Planowania Kariery”, cykl spotkań „Rozmowy z Pracodawcą” oraz imprezy z cyklu „Bliskie Spotkania z Biznesem”. W minionym roku Akademickie Biuro Karier zorganizowało event informacyjno- targowy Praca bez granic pod patronatem Honorowego Konsulatu Ukrainy w Bydgoszczy przy naszej uczelni. Wydarzenie miało na celu pomóc naszym studentom, absolwentom, ich rodzinom i innym osobom z Ukrainy w odnalezieniu się na rynku pracy, w tym trudnym dla nich czasie. Odwiedzający mogli skonsultować i wydrukować swoje CV, porozmawiać z pracodawcami i uzyskać informacje dotyczące pobytu i pracy w Polsce.

Wraz z Porozumieniem Bydgoskich Biur Karier zorganizowaliśmy również, jedno z największych tego typu wydarzeń w Polsce, XV Targi Pracy Offerty. Wydarzenie odbywało się po raz pierwszy w formule hybrydowej i dwudniowej. Pierwszego dnia poszukujący pracy mogli spotkać się bezpośrednio z ponad 80-cioma pracodawcami na płycie targowej, skorzystać z konsultacji CV, wykonać profesjonalny makijaż i wykonać zdjęcie biznesowe do dokumentów aplikacyjnych. Zadbaliśmy również o ubogacenie formuły targowej o szereg warsztatów, w których uczestnicy mogli wziąć udział drugiego dnia targowego w formie zdalnej. Drugiego dnia uczestnicy mogli zdalnie spotkać się z pracodawcami.

Studentom zapewnia się różnorodne formy pomocy finansowej. Stypendia dla studentów przyznawane są ze środków budżetowych państwa i funduszy własnych Uczelni. Przyznawaniem stypendiów w Uczelni zajmuje się Komisja Stypendialna i Odwoławcza Komisja Stypendialna wg. przyjętego [Regulaminu świadczeń dla studentów Wyższej Szkoły Gospodarki](#).

Świadczenia przyznawane studentom ze środków budżetu państwa obejmują: stypendia socjalne, stypendia dla osób niepełnosprawnych, stypendia Rektora oraz zapomogi. Studenci mogą również ubiegać się o stypendium ministra za wybitne osiągnięcia. Wnioski o przyznanie stypendiów studenci

składają za pomocą iSAPS co ma na celu usprawnienie procedury składania i rozpatrywania wniosków oraz przyznawania stypendiów.

Z funduszy własnych Uczelni mogą korzystać zarówno studenci studiów stacjonarnych jak i niestacjonarnych. Rodzaje pomocy materialnej ze środków własnych Uczelni obejmują stypendia w ramach programu „Uczelnia Liderów”, „Uczelnia Kreatywna” oraz programów kandydackich. Funkcjonują także: nagroda Rektora WSG i nagroda Prezydenta WSG. Programy stypendialne opisane są na stronie internetowej www.dlakandydata.byd.pl

Premiowane są m.in. aktywność społeczna, sukcesy sportowe i artystyczne. Jeśli student aktywnie działa społecznie, ma zdolności plastyczne, muzyczne lub talent literacki, jest przedsiębiorczy, zdobywa sukcesy sportowe może skorzystać z systemów stypendialnych i programów branżowych dla osób z doświadczeniem zawodowym, łączących obowiązki rodzinne z pracą i studiami.

Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów dotyczy różnych obszarów ich funkcjonowania i opiera się na diagnozie problemów i potrzeb studentów prowadzonej w ramach przydzielonych zadań przez poszczególne jednostki organizacyjne. Zmiany rzeczywistości społecznej, np. rozpoczęcie kształcenia dla studentów-uchodźców z Ukrainy, wymagają opracowywania nowych lub modyfikowania istniejących procedur wspierających. Reagując na wspomniane zmiany powołano Akademickie Centrum Adaptacyjne (ACA), którego zadaniem jest właśnie udzielanie wsparcia tej grupie studentów.

Kolejnym wskaźnikiem doskonalenia systemu wsparcia było poszerzenie działań Akademickiej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej skierowanych do społeczności akademickiej związku ze skutkami psychicznymi pandemii i wojny na Ukrainie doświadczanymi przez członków naszej wspólnoty.

Podnoszenie jakości studiowania wymaga kompleksowej wiedzy na temat opinii oraz potrzeb studentów. Dlatego Uczelnia stara się systematycznie przeprowadzać badania. Ich celem jest pozyskanie szczegółowych informacji, umożliwiających diagnozę sytuacji obecnej i będących podstawą optymalizacji procesu kształcenia i oczekiwań studentów.

Na podstawie uzyskanych informacji, uwzględniając specyfikę kontaktów między przedstawicielami uczelni a studentami charakteryzującą się bezpośredniością relacji, oraz na podstawie wniosków wynikających ze skali korzystania przez studentów z informacji przekazywanych przez iSAPS stwierdzono, że najskuteczniejsze będzie przekazywanie komunikatów przez wiele różnych jednostek organizacyjnych. Najświeższe doświadczenia w wyżej wymienionym zakresie wskazują na słuszność podjętych decyzji. Studenci, informacje dotyczące możliwości realizacji swoich zainteresowań i pasji na Uczelni, otrzymują poprzez aktywny udział w Grupach Aktywności Studenckiej (kół naukowych), korzystania z szerokiej oferty różnych jednostek uczelnianych (Studium Języków Obcych, Centrum Fitness i Dietetyki REWITAL, Akademickie Centrum Medyczne, Biuro Karier, Wirtualna Biblioteka, Poradnia Akademicka WSG, itd.). Dzięki współpracy WSG z wieloma lokalnymi przedsiębiorstwami, Studenci mają możliwość odbycia praktyk zawodowych lub stażu w odpowiedniej dla swojego kierunku branży. Każda z tych jednostek systematycznie modyfikuje i doskonali swoje wsparcie dla studentów.

Już od początku studiów, każdy z studentów ma możliwość zapoznania się z Poradnikiem ABC Studenta, który zawiera opis programów wspierających naukę, rozwój i zaangażowanie Studenta. Wśród najpopularniejszych można wyróżnić: różnotematyczne Grupy Aktywności Studenckiej, Program Absolwent, Program „Uczelnia Liderów”, Centrum Szkoleń i Certyfikacji itp.

Uczelnia promuje działania Akademickiej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej wspierającej Studentów oraz webinaria na FB pn. „Piątki dla zdrowia”, gdzie swoich porad udzielają różni eksperci.

Atutem powyżej opisanych działań wspierających jest z pewnością dostęp dla Studentów z różnych zakątków świata, poprzez tworzenie informacji w trzech językach (polski, angielski, ukraiński/rosyjski). Indywidualizacja procesu kształcenia występuje w szczególności w ramach kształcenia specjalnościowego, pozwalającego na pogłębione profilowanie sylwetki absolwenta. Ma to miejsce głównie w odniesieniu do kształcenia na realizowanych specjalnościach.

Uczelnia, mając na uwadze Konwencję ONZ oraz inne akty prawne dotyczące działalności na rzecz osób niepełnosprawnych stwarza warunki do pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnością we wszystkich aspektach życia akademickiego. Uczelnia, nie zmniejszając wymagań merytorycznych, wyrównuje szanse studiowania osobom z niepełnosprawnością, likwiduje bariery architektoniczne i komunikacyjne. Od wielu lat realizowany jest i udoskonalany „Program Niepełnosprawni - Pełnosprawni na studiach”. Bezpośrednią pomocą studentom niepełnosprawnym zajmuje się Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych. W Uczelni funkcjonuje również Pełnomocnik Rektora i Kanclerza ds. Osób Niepełnosprawnych. Biuro na co dzień współpracuje ze Zrzeszeniem Studentów Niepełnosprawnych WSG. Studenci słabosłyszący mają możliwość na WSG bezpłatnego wypożyczenia systemu FM oraz korzystania z pomocy tłumacza języka migowego. Dla studentów niepełnosprawnych dostępna jest specjalna strona internetowa www.niepelnosprawni.wsg.byd.pl z dostosowaną wersją dla słabowidzących. Studenci niewidomi i niedowidzący mogą także korzystać ze zdigitalizowanych materiałów dydaktycznych oraz z wypożyczonych dyktafonów. W Uczelni dostępna jest także pracownia komputerowa z przystosowanymi stanowiskami komputerowymi do potrzeb studentów niewidomych, słabowidzących oraz poruszających się na wózku inwalidzkim. Również w Bibliotece przystosowane są stanowiska komputerowe ze sprzętem i oprogramowaniem dla studentów niepełnosprawnych. Uczelnia organizowała Kujawsko-Pomorskie Złoty Studentów Niepełnosprawnych, Integracyjne Mistrzostwa Polski w Goalball, obchody Dnia Osoby Niepełnosprawnej oraz współorganizowała konferencje i seminaria dotyczące problematyki osób niepełnosprawnych (m.in. Targi pracy bez barier, Osoba Niepełnosprawna w zatrudnieniu). Ponadto Uczelnia była kilkakrotnie nagradzana w konkursie Polskiej Organizacji Pracodawców Osób Niepełnosprawnych. W Uczelni realizowano liczne projekty skierowane do osób niepełnosprawnych, m.in.: „Projekt PAMON - Program Animacji Młodych Osób Niepełnosprawnych” oraz „Praca na Start”. WSG współpracuje ze specjalistycznymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi oraz placówkami integracyjnymi.

Działalność Wyższej Szkoły Gospodarki na rzecz idei wsparcia osób z niepełnosprawnościami została dostrzeżona nie tylko na szczeblu regionalnym i makroregionalnym, ale też ogólnopolskim. W 2008 r. przyznano Uczelni statuetkę Lodołamacze, w późniejszych latach kilkakrotnie srebrne i brązowe medale, a w 2019 r. uhonorowano WSG ogólnopolską statuetką LODOŁAMACZ 2019 w kategorii Instytucja za ponad 10 letnie zaangażowanie na rzecz wspierania osób z niepełnosprawnościami. Za działalność na rzecz osób z dysfunkcją wzroku Uczelni zostało też przyznane ogólnopolskie wyróżnienie Fundacji Szansa dla Niewidomych Idol 2019 w kategorii Uczelnia.

W celu zapobiegania rezygnacjom i skreśleniom z listy studentów Uczelnia wprowadziła system działań następujących jednostek Uczelni: Biura Obsługi Studenta (BOS), Biura Obsługi Finansowej (BOF) i jednostek badawczo-kształceniowych (JBK). Określone zostały zadania poszczególnych jednostek mające na celu dotarcie do studentów z informacjami dotyczącymi procesu studiowania, terminów wynikających z obowiązujących regulaminów i instrukcji także płatności za studia.

Zalecenia dotyczące kryterium 8 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeżeli dotyczy)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 8 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	<p>Zaleca się wskazanie w Regulaminie opłat za studia zasad i wprowadzenie kryteriów zwolnień z poszczególnych opłat, w przypadku których istnieje taka możliwość</p> <p>Zaleca się wdrożenie skutecznych działań pro jakościowych zapobiegających powstaniu w przyszłości zdiagnozowanych nieprawidłowości.</p>	<p>Uchwała Senatu z dnia 22 marca 2021 r. w „Regulaminie opłat za studia” wprowadziła zapisy informujące o zwolnieniach z dodatkowych opłat za działania Uczelni o charakterze administracyjnym (warunki zwolnienia z dodatkowych opłat za studia zostały szczegółowo i jednoznacznie określone), poprzez co spełniono zalecenia zawarte w raporcie pokontrolnym dotyczące Kryterium 8. Informacja o zmianach została niezwłocznie przekazana studentom. W szczególności:</p> <p>w Regulaminie opłat za studia dodano następujące zapisy:</p> <p style="text-align: center;">„§17</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwolnienie z opłat za Indywidualną Organizację Studiów dotyczy: <ol style="list-style-type: none"> 1) studentów objętych programem sportowym, 2) studentów objętych programem „Niepełnosprawny Student Pełnosprawny na Studiach”, 3) studentów wychowujących dziecko do pierwszego roku życia, 4) studentów sprawujących opiekę nad chorym członkiem rodziny, 5) pierwszego semestru studiów po podpisaniu umowy o studia w rekrutacji śródrocznej, 6) studentów studiujących dwa kierunki lub obszary w Wyższej Szkole Gospodarki, 7) uczestników programów stypendialnych dla kandydatów po spełnieniu kryteriów określonych w poszczególnych programach stypendialnych, 8) innych uzasadnionych przypadków. <p style="text-align: center;">§18</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwolnienie z opłat za urlop dziekański dotyczy studentów, którzy nie mogą brać udziału w zajęciach dydaktycznych ze względu na ważne okoliczności: <ol style="list-style-type: none"> 1) wynikające ze stanu zdrowia, 2) ze względu na chorobę, 3) w przypadku niepełnosprawności, 4) związane z urodzeniem i wychowywaniem dziecka do pierwszego roku życia, 5) związane z odbyciem studiów w innej uczelni lub prowadzeniem badań,

		<p>6) inne uzasadnione przypadki.</p> <p style="text-align: center;">§20</p> <p>2. Zwolnienie z opłat za przedłużony tryb zindywidualizowanych zaliczeń dotyczy studentów, którzy nie mogli brać udziału w zajęciach dydaktycznych i zaliczeniach ze względu na ważne okoliczności:</p> <p>1) wynikające ze stanu zdrowia,</p> <p>2) ze względu na chorobę,</p> <p>3) innych uzasadnionych przypadków.</p> <p>3. Powyższej opłaty nie nalicza się za ostatni semestr studiów.”</p>
--	--	--

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 8:

W Uczelni, dzięki działaniom w ramach projektu „Kompleksowy program wsparcia osób z niepełnosprawnościami w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy” został przygotowany szereg regulaminów i procedur obejmujących łącznie 19 różnych obszarów:

1. Program zdrowia psychicznego.
2. Regulamin przyznawania świadczeń dla studentów z niepełnosprawnościami.
3. Regulamin zasad ochrony danych osobowych i wizerunku w zakresie niepełnosprawności.
4. Wytyczne z zakresu dostępności architektonicznej budynków dla osób z niepełnosprawnościami.
5. Wytyczne z zakresu dostosowania programów kształcenia do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
6. Wytyczne z zakresu tworzenia pomocy dydaktycznych i materiałów edukacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami.
7. Wytyczne z zakresu dostępności systemów informatycznych i technologii wspierających dla osób z niepełnosprawnościami.
8. Wytyczne z zakresu wdrażania procedur administracyjnych wspierających osoby z niepełnosprawnościami.
9. Wytyczne z zakresu standardów informacyjno-promocyjnych wspierających osoby z niepełnosprawnościami.
10. Wytyczne z zakresu wsparcia edukacyjnego osób z niepełnosprawnością ruchową.
11. Wytyczne z zakresu wsparcia edukacyjnego osób z niepełnosprawnością wzrokową.
12. Wytyczne z zakresu wsparcia edukacyjnego osób z niepełnosprawnością słuchu/mowy.
13. Wytyczne z zakresu wsparcia edukacyjnego osób z niepełnosprawnością intelektualną.
14. Wytyczne z zakresu wsparcia edukacyjnego osób przewlekle chorych.
15. Wytyczne z zakresu dostosowania zajęć sportowych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
16. Wytyczne z zakresu wdrażania metodyki nauczania języków obcych w formach zapewniających dostęp dla osób z niepełnosprawnościami.
17. Wytyczne z zakresu poradnictwa prawnego dla osób z niepełnosprawnościami.
18. Wytyczne z zakresu aktywizacji i integracji osób z niepełnosprawnościami.
19. Wytyczne z zakresu aktywizacji zawodowej i przedsiębiorczej osób z niepełnosprawnościami.

Procedury dostępne są na stronie podmiotowej Uczelni oraz w wewnętrznym systemie informatycznym iSAPS.

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Dostępność informacji dotyczących całego procesu kształcenia zapewniają następujące narzędzia: informatyczny system administrowania procesem studiowania (ISAPS), platforma edukacyjna ONTE (oparta na technologii Moodle) oraz Biuletyn Informacji Publicznej. Informacje podstawowe zamieszczane są w gablotach umiejscowionych na terenie Uczelni oraz przekazywane są studentom przez opiekunów roczników, pracowników Biura Obsługi Studenta - Dziekanatu oraz Biuro Aktywizacji Studentów i Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami. Studenci mają zapewniony szeroki dostęp do informacji o przebiegu swoich studiów. Istotną rolę odgrywają także spotkania przedstawicieli jednostek badawczo-kształceniowych ze studentami, podczas których studenci wskazują na kierunki niedoskonałości w funkcjonowaniu Uczelni, przede wszystkim procesu dydaktycznego. Ich rezultatem są zmiany mające na celu doskonalenie programów studiów oraz procedur określających proces studiowania. Większość tego typu działań była już prowadzona w poprzednich latach, obecnie jednak mają one charakter systemowy.

W Uczelni podejmowane są ustawiczne działania w celu usprawnienia przepływu informacji pomiędzy podmiotami a zakładane efekty uczenia się są publikowane w postaci elektronicznej – na stronie internetowej Uczelni. O sposobach weryfikowania zakładanych efektów uczenia się w ramach poszczególnych form zajęć dydaktycznych studenci informowani są podczas pierwszych zajęć (jest to obowiązek prowadzącego) oraz poprzez programy przedmiotu (sylabusy) publikowane na platformie ONTE.

Studentów zapoznaje się z zasadami procesu dyplomowania, w tym zasadami przeprowadzania egzaminów dyplomowych, ustalania i wyboru tematów prac dyplomowych, wyboru promotorów prac i recenzentów oraz zagadnieniami na egzamin dyplomowy - w oparciu o uchwałę [Senatu WSG z dnia 1 października 2019 roku w sprawie procesu dyplomowania](#), zmieniona uchwałami z dnia 17 kwietnia 2020 roku wraz z zał. oraz 16 października 2020 roku wraz z zał. 1 i 2. Powyższe dwie uchwały zmieniające dostosowały proces dyplomowania do nowych warunków wynikających z wprowadzania w kraju rygorów pracy podyktowanych stanem epidemicznym. Na ich mocy uregulowano proces przeprowadzenia egzaminu dyplomowego z wykorzystaniem technologii informatycznych oraz z zastosowaniem formy mieszanej (hybrydowej).

W Uczelni funkcjonuje osobna strona Internetowa poświęcona tematyce jakości kształcenia w WSG – www.ksztalcenie.byd.pl, na której m.in. wyjaśnia się studentom i kandydatom zasady ram kwalifikacji, w tym rolę punktów ECTS oraz prezentuje się tzw. „słownik kształcenia”, który zawiera definicje słownikowe terminów używanych w aktach prawa powszechnego oraz wewnętrznego w zakresie szkolnictwa wyższego.

Organizowane są spotkania studentów z przedstawicielami Samorządu Studenckiego oraz starostami grup studenckich. Spotkania te mają na celu przedstawienie aktualnych działań w zakresie doskonalenia jakości kształcenia, zebranie opinii studentów na temat procesu kształcenia, zarówno w wymiarze dydaktycznym, jak i organizacyjnym, konsultowanie programów kształcenia.

Zgodnie z prowadzoną przez Uczelnię polityką transparentności platforma edukacyjna ONTE służy udostępnianiu programów przedmiotów (sylabusów) prowadzonych w ramach kierunku studiów, a także programów studiów. Aby zapewnić sobie dostęp do opinii studentów, Uczelnia umożliwia im wyrażanie opinii na platformie edukacyjnej ONTE.

Programy studiów oraz opisy efektów kształcenia udostępnione są również na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Wyższej Szkoły Gospodarki www.bip.wsg.byd.pl. W tym miejscu zarówno studenci, jak i kandydaci mogą zapoznać się z Regulaminem Studiów, Regulaminem przyznawania

pomocy materialnej, Regulaminem opłat oraz Uchwałami dotyczącymi rekrutacji. Dostępne są także informacje dotyczące akredytacji, uprawnień i certyfikatów otrzymanych przez Uczelnię. Upubliczniona jest również informacja o strategii i misji Uczelni na lata 2018-2022.

Duży nacisk kładzie się na udostępnianie informacji o procesie kształcenia w języku angielskim m.in. poprzez sukcesywne tłumaczenie wszelkich istotnych dla studentów dokumentów. Kandydaci znaleźć mogą informacje o ofercie edukacyjnej dla obszaru *International Tourism and Hospitality management* na stronie internetowej uczelni. Studenci mogą zapoznać się z regulaminem studiów w języku angielskim oraz organizacją roku akademickiego na stronie www.student.wsg.byd.pl. Upublicznione są tam również wzory dokumentów oraz informacje dotyczące egzaminu dyplomowego. Anglojęzyczna wersja platformy ONTE zapewnia dostęp do programów przedmiotu, informacji o sposobie zaliczenia praktyk zawodowych oraz zagadnieniach do egzaminu dyplomowego.

Zalecenia dotyczące kryterium 9 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeżeli dotyczy)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 9 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	Brak zaleceń	-

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 9:

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu studiów

Jednym z głównych warunków wysokiej jakości kształcenia na kierunku jest realizacja założeń polityki jakości znajdującej odzwierciedlenie w założeniach Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia (WSZJK) w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy zawartych w Księdze Jakości Wyższej Szkoły Gospodarki. System ten obejmuje cały proces kształcenia oraz wszystkie czynniki, które wpływają na właściwy przebieg tego procesu i zapewniają jego wysoką jakość. Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia w WSG jest:

- zgodny z aktami prawa powszechnego systemu szkolnictwa wyższego w Polsce oraz zbieżny z międzynarodowymi standardami określonymi np. w Deklaracji Bolońskiej;
- zgodny z aktami prawa wewnętrznego systemu zapewniania jakości przyjętymi w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy podlegającym ewaluacji ([Uchwała Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 1 października 2019 ws. Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy](#));
- skorelowany z innymi działaniami prowadzonymi w Uczelni dotyczącymi kształcenia;
- skorelowany z obowiązkami osób zarządzających Uczelnią, jednostkami organizacyjnymi, badawczo-kształceniowymi i obowiązkami kadry akademickiej.

Programy studiów od cyklu kształcenia 2019/2020 przygotowywane były zgodnie z [Uchwałą Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 12 marca 2019 roku w sprawie: wytycznych dotyczących projektowania programów studiów wyższych na kierunkach prowadzonych w Wyższej Szkole Gospodarki](#). Za tworzenie i doskonalenie programów studiów, dla kierunku studiów na określonym poziomie i profilu kształcenia, jak też ich zgodność z obowiązującymi, aktami prawnymi, odpowiadają dyrektorzy jednostek badawczo-kształceniowych we współpracy z Zadaniowymi Zespołami ds. Zapewniania Jakości Kształcenia i Senacką Komisją ds. Kształcenia.

Zgodnie z założeniami polityki jakości i strukturą systemu w jednostkach badawczo-kształceniowych powoływane są Zadaniowe Zespoły ds. Zapewniania Jakości Kształcenia (ZZdsJK) na kierunku, z określonym przydziałem zadań, kompetencji i odpowiedzialności w zakresie ewaluacji i doskonalenia jakości kształcenia, szczególnie programu studiów.

Ocenę jakości kształcenia prowadzi się poprzez ocenę procesu kształcenia, warunków jego realizacji, a także wyników- efektów uczenia się oraz dokumentacji dydaktycznej. Monitorowanie tego procesu podejmuje się na podstawie:

- dokumentacji przebiegu procesu dydaktycznego - zaleca się przechowywanie prac etapowych, prac zaliczeniowych i egzaminacyjnych w wersji papierowej lub elektronicznej przez okres trwania cyklu kształcenia dla studiów określonego stopnia. Znowelizowana, na skutek wniosków interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, [Uchwała Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki z dnia 1 października 2019 r. w sprawie: instrumentów Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia wraz z załącznikami](#) określa zasady weryfikacji, dokumentowania i archiwizacji dokumentacji potwierdzającej osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się;
- hospitacji zajęć (prowadzonej w jednostkach badawczo-kształceniowych według harmonogramu hospitacji przyjętego na dany rok akademicki);

- ankietyzacji zajęć przez studentów (w kontakcie bezpośrednim lub, od sem. letniego r.a. 2019/2020 - elektronicznie);
- analizy informacji zawartych na platformie zdalnego nauczania - ONTE, w obszarze „Propozycje i uwagi na temat efektów uczenia się”, gdzie studenci mają dodatkową możliwość wypowiedziania się na temat programów studiów;
- ewaluacji zajęć i weryfikacji efektów uczenia się przez prowadzących zajęcia (obowiązek wypełniania „[karty ewaluacyjnej zajęć dydaktycznych](#)” od r.a. 2017/2018);
- badania losów absolwentów, mimo, że nie jest to już działanie obowiązkowe z wykorzystaniem różnych źródeł;
- opinii z miejsca studenckich praktyk zawodowych, zgodnie z [Uchwałą Kolegium z dnia 12 marca 2019 roku w sprawie dokumentowania studenckich praktyk zawodowych](#) wraz z załącznikami;
- opinii pracodawców na temat praktycznego wykorzystania wiedzy i umiejętności absolwentów w pracy zawodowej;
- opinii przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego na temat programów studiów, a także ich ewaluacji (udział w posiedzeniach ZZdsJK, Konwenty);
- analizy przebiegu kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

Dodatkowym ogniwem doskonalenia jakości kształcenia są comiesięczne seminaria WSZJK organizowane przez prorektora ds. kształcenia. Od roku akademickiego 2021/2022 mają one charakter bardziej warsztatowy, z wykorzystaniem nie tylko dyskusji, ale też analizy przypadku, metod problemowych, dzielenia się dobrymi praktykami. Mają one formułę otwartą, a obowiązkowe są dla kierowników JBK, w tym dla przedstawicieli filii uczestniczących w seminariach m.in. za pomocą MS Teams. Szczególny nacisk w ciągu ostatnich 2 latach położono na:

- spójność dyscyplin przypisanych do kierunku, efektów i programów studiów;
- weryfikację sylabusów (programów przedmiotów pod kątem poprawności formułowania efektów szczegółowych (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne), metod weryfikacji efektów.
- analizę kadry pod kątem przydzielania zajęć, a następnie ich prowadzenie – z wykorzystaniem istniejących procedur i narzędzi;
- zwiększania znaczenia ZZdsZJK jako istotnego elementu polityki jakości WSG;
- znaczenie praw autorskich i konsekwencji ich nieprzestrzegania;
- konieczności przestrzegania zasad sformułowanych w wewnętrznych aktach prawnych, a w szczególności tych, które dotyczą polityki jakości,
- obowiązku kierowników jednostek dotyczącego podwyższania kompetencji pracowników w zakresie ww tematyki, m.in. poprzez szkolenia kaskadowe, zebrania JBK, i inne formy komunikacji.

System sprawozdawczy obejmuje te spośród obszarów funkcjonowania jednostek organizacyjnych Uczelni, które wpływają na proces kształcenia, zwiększanie jego efektywności, oceny jakości, a także zacieśniania współpracy i kreowania partnerskich relacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym, właściwym dla poszczególnych kierunków i obszarów studiów (specjalności).

Efekty uczenia się określone w sylwetce absolwenta danego kierunku studiów są weryfikowane na różnych etapach kształcenia. Po zakończeniu danego roku akademickiego prowadzone są analizy uzyskiwanych przez studentów ocen, analizy terminowości ukończenia studiów i przyczyn odsiewu studentów.

W WSG obowiązuje roczny system rozliczania osiągnięć studenta. Warunkiem zaliczenia roku jest uzyskanie zaliczeń i pozytywnych ocen końcowych z wszystkich form zajęć dydaktycznych, zgodnie z obowiązującym programem studiów oraz osiągnięcie wymaganej liczby punktów ECTS. W czasie trwania semestru efekty uczenia się osiąmane przez studentów są weryfikowane na bieżąco poprzez metody wskazane przez prowadzących w programach przedmiotu (sylabusach), np. odpowiedzi ustne, testy, kolokwia, prace pisemne i projektowe, prace praktyczne. Zasady zaliczeń i skalę ocen określa [Regulamin Studiów WSG](#).

Istotnym instrumentem oceny jakości kształcenia, w tym osiągania zakładanych efektów uczenia się, są hospitacje zajęć. Hospitacji podlegają wszyscy pracownicy naukowo-dydaktyczni Uczelni zgodnie z Uchwałą Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki z dnia 1 października 2019 r. w sprawie: instrumentów Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia i harmonogramem na dany r.a.. Na podstawie przeprowadzonej hospitacji zajęć hospitujący sporządza protokół według obowiązującego na Uczelni wzoru ([protokół hospitacji zajęć dydaktycznych WSG](#)) Wynik hospitacji jest każdorazowo omawiany przez osobę hospitującą z hospitowanym, co zostaje przez niego potwierdzone podpisem. W sytuacji zastrzeżeń do poziomu hospitowanych zajęć są formułowane wnioski i zalecenia, a ich wdrożenie weryfikowane jest podczas powtórnej hospitacji w kolejnym semestrze, nie później jednak niż po upływie roku.

Ocena zajęć dydaktycznych i osiąganych na nich efektów uczenia się jest wspomagana anonimową ankietą dla studentów przeprowadzaną w kontakcie bezpośrednim lub od r.a. 2019/2020 elektronicznie. Wzór kwestionariusza ankiety stanowi zał. nr 1 do Uchwały Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki z dnia 1 października 2019 r. w sprawie: instrumentów Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia ([ocena zajęć dydaktycznych](#)).

W ankiecie studenci oceniają elementy takie jak: punktualność oraz sumiennosc w odbywaniu zajęć, organizację zajęć, zaangażowanie i przygotowanie prowadzącego, różnorodność form prowadzenia zajęć, efektywność wykorzystania czasu, umiejętność korzystania z pomocy technicznych, kulturę osobistą prowadzącego, umiejętność zainteresowania studentów treściami zajęć, aktualność przekazywanych treści, sposób przekazywania treści, czytelność kryteriów zaliczenia, stosunek prowadzącego do studentów, motywowanie studentów do aktywności i poszerzania wiedzy oraz dostępność prowadzącego. Atutem ankietyzacji jest także informacja, w jakim procencie zajęć student uczestniczył. Wypełnione kwestionariusze ankiety przekazywane są kierownikowi jednostki organizacyjnej, w której zatrudniony jest dany prowadzący zajęcia.

Wyniki przeprowadzanej ankietyzacji oraz protokoły ich hospitacji, wykorzystywane są w okresowych ocenach nauczycieli akademickich. Są one każdorazowo omawiane przez przełożonego z pracownikiem; natomiast z nauczycielami, którzy uzyskali negatywne oceny, przeprowadza się rozmowę dyscyplinującą oraz ustala działania korygujące wraz z terminem ich realizacji bądź kieruje wnioskami o zmianę warunków pracy lub jej rozwiązanie. Skutkiem niskiej oceny jest także ponowna ankietyzacja w kolejnym semestrze bądź dodatkowa hospitacja zajęć.

W wyniku wniosków składanych przez kierowników JND oraz dyskusji na posiedzeniu Senackiej Komisji ds. Kształcenia dotyczących potrzeby podniesienia poziomu autorefleksji prowadzących zajęcia oraz systemowego zbierania informacji o proponowanych przez prowadzących zajęcia zmianach w programach przedmiotu i programach studiów opracowano kolejne narzędzie ewaluacji. Od roku akademickiego 2017/2018 obowiązuje [Karta ewaluacyjna zajęć dydaktycznych](#), w której prowadzący zajęcia dokonuje analizy efektów, poziomu ich osiągania, metod kształcenia i weryfikacji efektów, bilansu nakładu pracy studenta, z możliwością zaproponowania zmian, które po opinii kierownika JND są kierowane do Zadaniowego Zespołu ds. Zapewniania Jakości Kształcenia. Mogą one stanowić

podstawę dokonywania zmian w programie studiów, zgodnie z procedurą przyjętą w [zał. 7 Uchwały Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 12 marca 2019 roku w sprawie: wytycznych dotyczących projektowania programów studiów wyższych na kierunkach prowadzonych w Wyższej Szkole Gospodarki](#).

Kolejnym sposobem weryfikacji zakładanych efektów uczenia się jest ich weryfikacja poprzez efekty uzyskane na praktykach. Praktyki zawodowe odbywają się w odpowiednich dla danego kierunku instytucjach (przedsiębiorstwach, stowarzyszeniach, itd.), w których studenci w rzeczywistych warunkach przyszłej pracy zawodowej wykonują zadania, jednocześnie doskonaląc i rozwijając kompetencje społeczne związane z przyszłą działalnością zawodową. Opiekę nad organizacją i przebiegiem praktyk zawodowych na danym kierunku, potwierdzeniem uzyskania przez studentów odbywających praktyki zakładanych efektów uczenia się, sprawują merytoryczni opiekunowie praktyk. Szczegółowe zasady organizacji praktyk i ich zaliczania zawarte są w [Regulaminie Studenckich Praktyk Zawodowych Wyższej Szkoły Gospodarki](#) przyjętym [Zarządzeniem Rektora z dnia 15 marca 2021 roku](#). Doceniając rangę pracy dyplomowej i egzaminu dyplomowego, w trosce o ich jakość zmodyfikowano przebieg tego procesu, stwarzając studentom większe możliwości korzystania z różnorodnych form zajęć modułu określonego jako „proces dyplomowania”. Zasady dyplomowania, w tym zasady przeprowadzania egzaminów dyplomowych, ustalania i wyboru tematów prac dyplomowych, wyboru promotorów prac i recenzentów (jeśli praca występuje) zawiera [Uchwała Senatu Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia 1 października 2019 roku w sprawie procesu dyplomowania](#).

Od roku akademickiego 2019/2020 (dla cyklu kształcenia 2019/2020) w Uczelni podjęto decyzję o rezygnacji z prac dyplomowych na studiach I stopnia i wprowadzeniu do procesu kształcenia projektu dyplomowego. Wprowadzenie projektu dyplomowego poprzedzone było konsultacjami ze wszystkimi interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi, których wcześniejsze uwagi legły u podstaw podjęcia prac nad wprowadzeniem zmian w procesie dyplomowania na studiach I stopnia. Szczegółowe informacje dotyczące założeń projektu dyplomowego zostały zawarte w [Instrukcji Prorektora ds. Kształcenia z dnia 1 października 2019 roku w sprawie realizacji przedmiotu projekt dyplomowy od r.a. 2019/2020 jako elementu procesu dyplomowania](#). Pierwotne rozwiązania ulegały modyfikacjom na zebraniach instytutów i katedr, ZZdsZJK, a także w trakcie seminariów WSZJK, doprowadzając do ostatecznego kształtu instrukcji i formatki oceny projektu dyplomowego.

Projekt dyplomowy, ze względu na swój aplikacyjny charakter lepiej wpisuje się w założenia profilu praktycznego, w większym stopniu umożliwia realizację efektów wynikających z misji uczelni zaangażowanej poprzez rozwiązywanie problemów praktycznych, co często daje możliwość wpływania na jakiś fragment rzeczywistości i przeżywania z tego tytułu satysfakcji. Poza tym, dzięki projektom dyplomowym student częściej nawiązuje kontakt z jednostkami branżowymi, w szczególności tymi, w których odbywał praktyki, co zwiększa jego szanse na rynku pracy.

System weryfikacji zakładanych efektów uczenia się obejmuje również badanie opinii studentów na temat przyjętych efektów uczenia się i programów studiów, kontrolę i nadzór nad procesem dyplomowania, badanie losów zawodowych absolwentów. Studenci wyrażają swoje opinie poprzez swojego reprezentanta w Zadaniowym Zespole ds. Zapewniania Jakości Kształcenia, a także mają możliwość indywidualnego wypowiedzenia się na temat zakładanych efektów uczenia się oraz programów studiów na platformie zdalnego nauczania ONTE, na spotkaniach organizowanych przez SS. Współpraca z SS doprowadziła do systematycznego przedstawiania przez zarząd SS, na początku roku akademickiego, kompendium informacji wyjaśniających nie tylko organizację kształcenia, ale również podstawowe pojęcia (efekty, ECTS itp.), co zwiększa świadomy udział studentów w ocenie tego procesu.

Doskonaleniu programów studiów służy również badanie losów absolwentów. Pomimo zniesienia tego obowiązku badania ankietowe losów absolwentów nadal są prowadzone przez Akademickie Biuro Karier, podobnie jak analizowane są informacje zawarte w ogólnopolskim systemie monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów. W oparciu o badania ankietowe tworzony jest „Raport zbiorczy” z danymi dla poszczególnych kierunków/obszarów studiów (specjalności). Wyniki raportów są udostępniane dyrektorom JBK. Przekazanie raportów umożliwia:

- uzyskanie przez władze jednostek organizacyjnych szczegółowych informacji na temat wymagań współczesnego rynku pracy,
- uzyskanie wiedzy umożliwiającej doskonalenie programów studiów i wskazanie kierunków studiów gwarantujących lepszą pozycję na rynku pracy,
- uzyskanie przez pracowników Akademickiego Biura Karier WSG informacji pomagających w wyborze kariery zawodowej absolwentom oraz najlepszych sposobów realizacji ich celów zawodowych.

Raport jest dokumentem służącym wdrażaniu procedur służących zapewnieniu i doskonaleniu jakości kształcenia. Na jego podstawie przedstawiane są władzom Uczelni propozycje działań mających na celu podniesienie jakości kształcenia. Akademickie Biuro Karier WSG organizuje dopasowane do potrzeb absolwentów oraz potrzeb lokalnego rynku pracy szkolenia i warsztaty umożliwiające skuteczniejsze wejście na rynek pracy.

W ramach realizacji swojego podstawowego zadania, jakim jest wspieranie rozwoju zawodowego studentów Akademickie Biuro Karier współpracuje z firmami oraz instytucjami działającymi w ramach konkretnych branż. Oprócz pozyskiwania ofert pracy, praktyk i staży podejmowane są inicjatywy umożliwiające studentom bliższy kontakt z potencjalnym pracodawcą. Są to między innymi Targi Pracy, Akademia Planowania Kariery (cykliczne wydarzenie poświęcone rozwojowi osobistemu), warsztaty, szkolenia, konferencje oraz spotkania z pracodawcą. Ponadto w ramach wspierania przedsiębiorczości studenckiej Akademickie Biuro Karier współpracuje z takimi instytucjami jak: Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne i inne.

Elementy przedsiębiorczości studenckiej uwzględniane są także w ramach realizowanych przez uczelnię projektów dofinansowanych ze środków unijnych w tym m.in.:

1. Projekt *Rozwój Akademickiego Biura Karier Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy* (wartość projektu: 356 937,50 zł): objęcie łącznie 500 studentów wsparciem w postaci mentoringu, warsztatów z zakresu przedsiębiorczości i konsultacji z coachem.
2. Projekt *Program rozwoju technicznego* (wartość projektu: 11 227 580,13 zł): zakup licencji systemu informatycznego biura karier obejmującego m.in. portal internetowy z wyszukiwarką ofert pracy i praktyk oraz system badania kompetencji. Dodatkowo, w ramach rozszerzenia dla osób uciekających do Polski z Ukrainy w związku z atakiem Federacji Rosyjskiej płatne staże dla studentów z Ukrainy (niezależnie od kierunku).
3. Projekt *Wykorzystanie innowacyjnych narzędzi w kształceniu na kierunku pielęgniarstwo* (wartość projektu: 10 769 879,69 zł): w ramach rozszerzenia dla osób uciekających do Polski z Ukrainy w związku z atakiem Federacji Rosyjskiej warsztaty z zakresu przedsiębiorczości realizowane w kontakcie bezpośrednim oraz z wykorzystaniem b-learningu dla studentów z Ukrainy (niezależnie od kierunku).
4. Projekt *Kompleksowy program rozwoju Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy* (wartość projektu: 8 106 318,73 zł): zakup gier symulacyjnych z zakresu zakładania i prowadzenia przedsiębiorstwa.

WSG, zgodnie z przyjętą polityką jakości, prowadzi ewaluację zewnętrzną i wewnętrzną skuteczności poszczególnych elementów WSZJK. Do przykładowych działań zmierzających do pozyskania opinii interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych należą:

- Konsultacje z interesariuszami wewnętrznymi, tj. pracownikami każdej jednostki badawczo-kształceniowej uwzględniające ich uwagi dotyczące systemu kształcenia;
- Zwiększenie wpływu wszystkich studentów na przebieg procesu kształcenia poprzez uruchomienie na platformie zdalnego nauczania ONTE obszaru, na którym studenci mogą zgłaszać swoje uwagi dotyczące efektów uczenia się i programów studiów; zwiększenie aktywności SS jako odbiorcy indywidualnych i grupowych opinii;
- Szkolenia i seminaria prowadzone w JBK dotyczące między innymi sposobów formułowania efektów w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, charakterystyki zróżnicowanych metod kształcenia, sugerowanych metody weryfikacji efektów uczenia się;
- Udoskonalenie, na wniosek interesariuszy wewnętrznych (Zadaniowych Zespołów ds. Zapewniania Jakości Kształcenia, opinii zgłaszanych w ramach seminariów dotyczących WSZJK, oraz opinii Samorządu Studenckiego) przebiegu procesu dyplomowania. Opracowanie przepisów regulujących dyplomowanie studentów w wewnątrzuczelnianym systemie informatycznym ISAPS, co przyczyniło się do podniesienia jakości procesu dyplomowania poprzez ujednoczenie procedur zgłaszania, zatwierdzania listy promotorów, tematyki prac dyplomowych, poprawę terminowości poszczególnych etapów procesu dyplomowania. Elektroniczna archiwizacja przebiegu tego procesu umożliwiła skuteczniejszy nadzór nad nim. Przeprowadzono we wszystkich jednostkach badawczo-kształceniowych szkolenie pracowników w zakresie posługiwania się omawianą procedurą.
- Przygotowanie kwestionariusza ankiety dotyczącej studenckich praktyk zawodowych wypełnianej przez studenta oraz ankiety dotyczącej studenckich praktyk zawodowych wypełnianej przez praktykodawcę, obowiązującej od roku akademickiego 2017/2018.
- Przygotowanie Karty ewaluacji zajęć dydaktycznych, która obowiązuje od roku akademickiego 2017/2018.
- Udział kierowników JBK i pracowników innych jednostek organizacyjnych mających wpływ na kształcenie w cyklu seminariów na temat Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji organizowanych w 2019 r. przez IBE na zamówienie Uczelni.
- Wprowadzenie, od semestru letniego roku akademickiego 2018/2019 obowiązku weryfikacji miejsca praktyk, przed jej rozpoczęciem, przez merytorycznego opiekuna praktyk, która odbywa się poprzez Internetowy System Administrowania Procesem Studiowania (iSAPS) oraz [karty hospitacji praktyk zawodowych](#).

Interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni biorą udział w określaniu zakładanych efektów uczenia się na różnych etapach kształcenia. Opinie uzyskane od interesariuszy wewnętrznych (studentów i nauczycieli) i zewnętrznych (pracodawców i absolwentów) stanowią podstawę do określania i doskonalenia sylwetki absolwenta, efektów uczenia się, programu studiów. Spotkania z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi są protokołowane. Wchodzą one również w skład Zadaniowych Zespołów ds. Zapewniania Jakości Kształcenia działających w poszczególnych JBK. Badania prowadzone wśród zewnętrznych interesariuszy Uczelni - absolwentów i pracodawców wpisują się w prowadzony przez WSG od lat monitoring rynku pracy. Szczegółowe cele tego typu badań to:

- pozyskanie informacji na temat losów zawodowych absolwentów WSG,

- pozyskanie informacji o losach zawodowych absolwentów innych uczelni,
- pozyskanie opinii pracodawców i instytucji wspierających zatrudnienie absolwentów szkół wyższych o ich przygotowaniu do wykonywania pracy i ich aktywności na rynku pracy.

Dodatkową platformą pozyskiwania informacji od interesariuszy wewnętrznych, doskonalenia jakości kształcenia, dyskusji i podnoszenia kompetencji pracowników w Uczelni stanowią organizowane od roku akademickiego 2012/2013 przez prorektora ds. kształcenia seminaria dotyczące WSZJK, kierowane do wszystkich pracowników Uczelni. Od roku akademickiego 2021/2022 mają one charakter bardziej warsztatowy, z wykorzystaniem nie tylko dyskusji, ale też analizy przypadku, metod problemowych, dzielenia się dobrymi praktykami. Zmiana formuły wynika z konieczności zwiększenia skuteczności tych spotkań jako narzędzia doskonalenia jakości kształcenia w WSG. Na wniosek kierowników filii umożliwiono udział pracowników tychże jednostek drogą online. Wnioski i postulaty zgłaszane na seminariach są przekazywane pracownikom JBK oraz odpowiednim organom Uczelni do dalszych analiz i decyzji.

Stworzono mechanizmy komunikowania się pracowników Uczelni, studentów, absolwentów oraz przedstawicieli otoczenia, w tym pracodawców (np. dyżury pracowników, konsultacje ze studentami na platformie zdalnego nauczania ONTE, spotkania Konwentu WSG, udział studentów i przedstawicieli otoczenia w Zadaniowych Zespołach ds. Zapewniania Jakości Kształcenia, udział studentów w Senackiej Komisji ds. Kształcenia, w posiedzeniach Senatu, a do roku 2019/2020 w Kolegium Uczelni).

Kolejnym przykładem działań podejmowanych ustawicznie na podstawie diagnoz wewnętrznych, na podstawie informacji od interesariuszy zewnętrznych, wniosków wyciąganych po akredytacjach ZO PKA jest systemowe usprawnienie procedury realizacji studenckich praktyk zawodowych oraz ułatwienia dostępu do dokumentacji od semestru letniego roku akademickiego 2022/2023 na Uczelni została wdrożona procedura wystawiania skierowań i umów o praktyki w wersji elektronicznej. Dokumenty z podpisem elektronicznym Rektora dostępne są na indywidualnych kontaktach studentów w Internetowym Systemie Administrowania Procesem Studiowania (iSAPS). W związku z wdrożeniem tej procedury zostały zrealizowane działania:

- przygotowanie funkcjonalności w module praktyk iSAPS, która umożliwi wygenerowanie dokumentów oraz wgranie na odpowiednie konta studentów podpisanych plików,
- testy wdrożeniowe realizowane od 23.01.2023 do 24.02.2023 na wybranych kierunkach studiów,
- przygotowanie szczegółowych instrukcji dla studentów, opisujące proces pozyskania dokumentacji krok po kroku w trzech wersjach językowych – polska, angielska i ukraińska.

Instrukcje zostały zamieszczone dla wszystkich studentów i opiekunów merytorycznych praktyk w obszarach informacyjnych na platformie zdalnego nauczania ONTE. Obszary te zawierają szczegółowe informacje dotyczące procedury realizacji praktyk, instrukcje, programy praktyk, Regulamin Studenckich Praktyk Zawodowych, harmonogramy, listy opiekunów merytorycznych i wybrane wzory dokumentacji na zaliczenie praktyk.

Systemowo udoskonalono również nadzór nad przygotowaniem programów studiów, co przyczyniło się do poprawy terminowości i jakości realizacji tego zadania przez JBK. W tym celu Dział Kształcenia, na polecenie prorektora ds. kształcenia, opracował rozwiązanie umożliwiające gromadzenie i nadzorowanie przygotowania dokumentacji kształcenia oraz raportowanie postępu prac. Bazuje ono na kompleksowo wdrażanych na uczelni narzędziach pakietu Microsoft 365 oraz integracji ich z danymi z systemu iSAPS. Jest ono wdrażane etapami.

1. Etap I: utworzenie na platformie MS Teams zespołu dla przedstawicieli wszystkich jednostek badawczo-kształceniowych, w którym, dla każdego kierunku osobno, utworzono kanał. Pozwala to zarówno na wymianę wiadomości z osobami odpowiedzialnymi za przygotowanie dokumentacji oraz, dzięki stworzeniu jednolitej struktury folderów wewnątrz, zapewnia to tzw. „pamięć organizacji”. Wydzielona przestrzeń w wirtualnej chmurze zapobiegać ma sytuacjom w których, w ramach rotacji pracowników lub długotrwałej absencji, tracony był dostęp do plików, a także umożliwia wymianę know-how pomiędzy jednostkami (dostęp do dokumentacji kształcenia wypracowanej przez inne jednostki).
2. Etap II: stworzenie systemu raportowania poziomu realizacji zadania. W tym celu połączono dane z systemu iSAPS wraz z zagregowanymi danymi dotyczącymi zamieszczonej przestrzeni chmurowej dokumentacji, co umożliwiło opracowanie zbioru pięciu raportów publikowanych w ramach zespołu. Wykorzystanie narzędzi pakietu Microsoft 365, w szczególności wewnętrznych mechanizmów programu Excel (PowerQuery) pozwala na przyśpieszenie procesu weryfikacji kompletności dokumentacji (funkcja odświeżania zapytań). Oprócz funkcji informacyjnej, pełnić ma to funkcję motywacyjną (wykorzystanie mechanizmu grywalizacyjnego w zarządzaniu – lista rankingowa, co nie jest bez znaczenia w przypadku grupy menadżerskiej, charakteryzującej się nastawieniem na wynik).
3. Etap III: stworzenie automatycznie odświeżanych raportów w programie PowerBi (w trakcie opracowywania). Etap ten zakłada przygotowanie raportów w postaci tzw. dashboardów udostępnianych prorektor ds. kształcenia oraz pozostałym członkom Senatu.

System raportowania jest ciągle rozwijany, m.in. dzięki opiniom i uwagom zbieranym podczas Seminariów WSZJK. Wśród postulatów kierowników jednostek badawczo-kształceniowych pojawiły się głosy wyrażające potrzebę wdrożenia sprawniejszego systemu zarządzania programami przedmiotów (sylabusami). Realizacja tego postulatu możliwa będzie dzięki wystąpieniu do Narodowego Centrum Badań i Rozwoju o zmiany w realizowanym od 2018 roku projekcie „Kompleksowy program rozwoju Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy”. W lutym 2023 NCBiR wyraził zgodę na przesunięcie środków na to zadanie, dzięki czemu tworzony będzie tzw. moduł sylabusów, zastępujący dotychczasową formę ich tworzenia i archiwizacji (pliki word i pdf) rozwiązaniem bazodanowym. Pozwoli to zmniejszyć nakład pracy i błędy w dokumentacji (pobieranie danych dotyczących m.in. nazw przedmiotów, liczby godzin, form z systemu iSAPS), ułatwi ich dostępność i edycję (dostęp poprzez przeglądarkę internetową z każdego komputera podłączonego do internetu), usprawni weryfikację kompletności oraz przyśpieszy generowanie plików wyjściowych w postaci gotowego sylabusu. Wdrożenie rozwiązania, w pilotażowej wersji, planowane jest na przełom maja i czerwca 2023.

Kolejnym działaniem zapewniającym sprawność działania WSZJK jest m.in. tworzenie Procedur postępowania w ramach WSZJK, które to zostały pozytywnie zaopiniowane przez Senat i zatwierdzone uchwałą Kolegium z dnia 24 marca 2015 r. Na bieżąco są one uaktualniane i udostępniane pracownikom Uczelni. Od roku 2019 przyjęte w procedurach rozwiązania mają zdecydowanie systemowy charakter opierający się na integrowaniu narzędzi pakietu Microsoft 365 z danymi systemu iSAPS, co zwiększa i usprawnia wdrażanie procedur oraz sprawowanie nadzoru nad tymi procesami.

Zalecenia dotyczące kryterium 10 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeżeli dotyczy)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 10 wymienione	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów
-----	---	---

	we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	<p>Zaleca się prowadzenie skutecznej polityki jakości w efekcie której są podejmowane decyzje, w szczególności zapewniające prawidłowe formułowanie efektów uczenia się przypisanych do zajęć określonych w programie studiów, zapewnienie osiągnięcia efektu dotyczącego znajomości języka obcego, odpowiednie metody weryfikacji efektów uczenia się, prawidłową obsadę zajęć oraz równej dla wszystkich grup studentów polityki cenowej.</p>	<p>Uczelnia wdrożyła wiele działań przyczyniających się do zapewnienia skutecznej polityki jakości w zakresie gwarantowania prawidłowego formułowania efektów uczenia się przypisanych w programach studiów. Wśród podjętych działań należy wymienić:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie rozwiązania umożliwiającego systemowe gromadzenie i nadzorowanie przygotowania dokumentacji kształcenia oraz raportowanie postępu prac, w szczególności wszystkich elementów składających się na ustawowo przyjętą definicję programu studiów. Rozwiązanie bazuje na integrowaniu narzędzi pakietu Microsoft 365 z danymi systemu iSAPS. • Zmianę formuły seminariów WSZJK organizowane przez prorektora ds. kształcenia. Od roku akademickiego 2021/2022 mają one charakter bardziej warsztatowy, z wykorzystaniem nie tylko dyskusji, ale też analizy przypadku, metod problemowych, dzielenia się dobrymi praktykami. Celem tej zmiany było położenie nacisku na nabywanie umiejętności kadry kierowniczej szczególnie w zakresie: a) spójności dyscyplin przypisanych do kierunku, efektów i programów studiów oraz sylwetki absolwentów b) weryfikację sylabusów (programów przedmiotów pod kątem poprawności formułowania efektów szczegółowych (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne), metod weryfikacji efektów uczenia się; c) analizę kadry pod kątem spełniania wymogów prowadzenia zajęć; d) zwiększania znaczenia ZZdsZJK jako istotnego elementu polityki jakości WSG, szczególnie w zakresie przygotowania i doskonalenia programów studiów; e) znaczenie praw autorskich i konsekwencji ich nieprzestrzegania; f) konieczności przestrzegania zasad sformułowanych w wewnętrznych aktach prawnych, a w szczególności tych, które dotyczą polityki jakości; g) doskonalenie kompetencji metodologicznych promotorów prac dyplomowych i opiekunów projektów

		<p>dypłomowych, na seminarium WSZJK oraz poprzez szkolenia kaskadowe h) obowiązku kierowników jednostek dotyczącego podwyższania kompetencji pracowników w zakresie ww tematyki, m.in. poprzez szkolenia kaskadowe, zebrania JBK, i inne formy komunikacji.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozostałe działania podjęte przez Uczelnię, a realizowane na kierunku TIR zostały szczegółowo opisane w niniejszym raporcie w tabeli odnoszącej się do kryterium 3 <p>Uczelnia wdrożyła działania pro jakościowe w zakresie zapewnienia prawidłowej obsady zajęć dydaktycznych poprzez opracowanie i stosowanie procedury rekrutacji kadry (we współpracy z Działem Personalnym) oraz JBK. Szczegółowo opisano tę procedurę w niniejszym raporcie w kryterium 5 odnosząc się do zaleceń PKA.</p> <p>Uczelnia w pełni wdrożyła zalecenia odnośnie do efektów uczenia się w zakresie posługiwania się językiem obcym na poziomie B2+ ESOKJ</p> <p>Zajęcia z j. angielskiego na II stopniu studiów oznaczono w planach studiów jako obowiązkowe (od roku akad. 2020/2021). Jednocześnie Uczelnia kontynuuje rozwiązanie polegające na realizacji wybranych przedmiotów z programu studiów II stopnia w j. angielskim jako wykładowym. W naborze 2022/2023 dotyczy to następujących przedmiotów: w semestrze I: „Planowanie marketingowe” (3 ECTS, wykłady i zajęcia warsztatowe), na semestrze II: „Zarządzanie projektami i budowanie zespołu” (1 ECTS, zajęcia warsztatowe, b-learning.), na semestrze III: „Suplementacje w sporcie” (6 ECTS, wykłady, zajęcia projektowe), na semestrze IV: „Organizacja imprez sportowych i rekreacyjnych” (1,5 ECTS, wykłady, zajęcia warsztatowe).</p> <p>Dodatkowo będą kontynuowane działania zmierzające do oferowania studentom zajęć dydaktycznych realizowanych przez wykładowców zagranicznych wizytujących Uczelnię.</p> <p>Wprowadzono w Uczelni zalecenia dotyczące równej dla wszystkich grup studentów polityki cenowej.</p> <p>Uchwała Senatu z dnia 22 marca 2021 r. w „Regulaminie opłat za studia” wprowadziła zapisy informujące o zwolnieniach z dodatkowych opłat za działania Uczelni o charakterze administracyjnym (warunki zwolnienia z dodatkowych opłat za studia zostały szczegółowo i</p>
--	--	--

		<p>jednoznacznie określone), poprzez co spełniono zalecenia zawarte w Raporcie pokontrolnym dotyczące Kryterium 8. Informacja o zmianach została niezwłocznie przekazana studentom. W szczególności:</p> <p>w Regulaminie opłat za studia dodano następujące zapisy:</p> <p style="text-align: center;">„§17</p> <p>2. Zwolnienie z opłat za Indywidualną Organizację Studiów dotyczy:</p> <p>9) studentów objętych programem sportowym, 10) studentów objętych programem „Niepełnosprawny Student Pełnosprawny na Studiach”, 11) studentów wychowujących dziecko do pierwszego roku życia, 12) studentów sprawujących opiekę nad chorym członkiem rodziny, 13) pierwszego semestru studiów po podpisaniu umowy o studia w rekrutacji śródrocznej, 14) studentów studiujących dwa kierunki lub obszary w Wyższej Szkole Gospodarki, 15) uczestników programów stypendialnych dla kandydatów po spełnieniu kryteriów określonych w poszczególnych programach stypendialnych, 16) innych uzasadnionych przypadków.</p> <p style="text-align: center;">§18</p> <p>4. Zwolnienie z opłat za urlop dziekański dotyczy studentów, którzy nie mogą brać udziału w zajęciach dydaktycznych ze względu na ważne okoliczności:</p> <p>7) wynikające ze stanu zdrowia, 8) ze względu na chorobę, 9) w przypadku niepełnosprawności, 10) związane z urodzeniem i wychowywaniem dziecka do pierwszego roku życia, 11) związane z odbyciem studiów w innej uczelni lub prowadzeniem badań, 12) inne uzasadnione przypadki.</p> <p style="text-align: center;">§20</p> <p>5. Zwolnienie z opłat za przedłużony tryb zindywidualizowanych zaliczeń dotyczy studentów, którzy nie mogli brać udziału w zajęciach dydaktycznych i zaliczeniach ze względu na ważne okoliczności:</p> <p>4) wynikające ze stanu zdrowia, 5) ze względu na chorobę, 6) innych uzasadnionych przypadków.</p> <p>6. Powyższej opłaty nie nalicza się za ostatni semestr studiów.”</p>
--	--	---

		<p>Poza tym przeprowadzono kilkakrotnie w różnych grupach (SS, studenci studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, cudzoziemcy, studenci studiów I i II stopnia) konsultacje w zakresie funkcjonującej w Uczelni polityki opłat, w tym za dodatkowe możliwości zdawania egzaminów i zaliczeń poza sesją właściwą i poprawkową. Udoskonalono komunikację ze studentami w zakresie możliwości ubiegania się o wsparcie finansowe (strona internetowa dziekanatu, komunikaty ze strony dziekanatu, informacje ze strony SS, informacje w JBK)</p>
--	--	---

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 10:

Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów

Analiza SWOT programu studiów na ocenianym kierunku i jego realizacji, z uwzględnieniem szczegółowych kryteriów oceny programowej

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
Czynniki wewnętrzne	<ul style="list-style-type: none"> • Uzyskanie międzynarodowej akredytacji kierunku turystyka i rekreacja w THE-ICE • Wysoka pozycja kierunku w rankingach Wiadomości Turystycznych. • Stabilna współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym (w tym doświadczenie w realizacji modelu studiów dualnych na specjalności Hotelarstwo i Gastronomia). • Organizacja Olimpiady Wiedzy o Hotelarstwie (obecność na listach MEN) Udział pracowników IZIGUT w krajowych gremiach turystycznych: Izba Gospodarcza Hotelarstwa Polskiego, Sektorowa Rada ds. Kompetencji – Turystyka. • Udział pracowników KGT w kreowaniu potrzeb analitycznych rynku turystycznego regionu, monitoringu ruchu turystycznego w regionie. • Dostosowywanie efektów kształcenia do zmieniających się potrzeb rynku pracy. • Zajęcia z doświadczonymi praktykami i ekspertami. Organizacja zajęć eksperckich dla studentów. Dobre kontakty z otoczeniem społeczno-gospodarczym. • Praktyki dla studentów organizowane w firmach o uznanej pozycji na rynku. • Interdyscyplinarne programy studiów. • Wysoki poziom satysfakcji studentów i słuchaczy (dobre relacje komunikacyjne student- 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski poziom wiedzy wejściowej • Rozproszenie studentów na mało liczne grupy specjalnościowe. • Mała liczba publikacji naukowych i mała liczba nauczycieli akademickich zaangażowanych w badania naukowe • Niski poziom wykorzystania środowisk absolwenckich w Bydgoszczy do promocji, rekrutacji i współpracy

	<p>wykładowca).</p> <ul style="list-style-type: none"> Wielofunkcyjna infrastruktura o szerokich zastosowaniach. 	
Czynniki zewnętrzne	<ul style="list-style-type: none"> Wejście na rynki edukacyjne licznych i młodych populacji pochodzących z Afryki i Azji a także jednocześnie zwiększająca się liczba studentów dojrzałych i bardziej świadomych w Polsce Duże zapotrzebowanie rynku na pracowników z zakresu nowoczesnego zarządzania. Duże możliwości edukacyjne wśród środowisk lokalnych i władz lokalnych, samorządowych – konieczność poszukiwania nowoczesnych i skutecznych metod zarządzania w XXI wieku przy rozwijających się systemach pracy zdalnej. Dynamicznie zmieniający się rynek turystyczny (w okresie pandemii) pozwalający na reaktywację rynku turystycznego w Polsce oraz wykorzystanie nowoczesnych trendów w turystyce – ekoturystyka, agroturystyka, małe rodzinne podmioty turystyczne potrzebujące wsparcia i edukacji. Skorzystanie z możliwości finansowania projektów ze środków UE- finansowanie staży i praktyk i/lub dalszy rozwój infrastruktury Uczelni. Wytypowanie kluczowych partnerów branżowych dla studiów dualnych. Możliwości kształcenia z „wykorzystaniem technik kształcenia na odległość” (rozwój infrastruktury informatycznej w okresie pandemii i 	<ul style="list-style-type: none"> Rosnąca konkurencja ze strony innych szkół wyższych prowadzących kierunki zbliżone do oferty Instytutu Reforma oświaty zakładająca rozwój szkolnictwa zawodowego i trudne do przewidzenia zmiany na rynku pracy. Globalizacja usług edukacyjnych i wynikająca z tego konieczność konkurowania na globalnym rynku Skutki kształcenia w trakcie trwania pandemii na niższych poziomach systemu edukacji Trudność w pozyskiwaniu kadry z doświadczeniem praktycznym posiadających stopnie naukowe Niska gotowość osób pracujących w branży do podejmowania etatowej współpracy z uczelnią w charakterze nauczyciela akademickiego

	możliwości jakie dają aplikacje online)	
--	---	--

(Pieczęć uczelni)

.....

(podpis Dziekana/Kierownika jednostki)

.....

(podpis Rektora)

Bydgoszcz, dnia 28.02.2023

(miejscowość)